

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ZAŁĄCZNIK NR 1

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

**STUDIUM WYKONALNOŚCI PROJEKTU
„PARKING ZWIERZYNIEC JAKO ATRAKCYJNE MIEJSCE DLA
TURYSTÓW W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ”**

BIAŁYSTOK, KWIECIEŃ 2012

Niniejszy dokument został opracowany przez

ul. Gen. Z. Berlinga 34/76
15-814 Białystok
tel./fax 0-85 654-05-97

Wszelkie spostrzeżenia, wnioski i analizy zawarte w dokumencie są wyrazem opinii niezależnych od Zamawiającego konsultantów firmy Gemicon Sp. z o.o.

SPIS TREŚCI

1.	WNIOSKI Z ANALIZY - PODSUMOWANIE	3
2.	DEFINICJA PROJEKTU	6
3.	CHARAKTERYSTYKA PROJEKTU	6
3.1.	TYTUŁ I LOKALIZACJA PROJEKTU	6
3.2.	ANALIZA OTOCZENIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO PROJEKTU	7
3.2.1.	<i>Ogólna charakterystyka powiatu</i>	<i>7</i>
3.2.2.	<i>Sytuacja demograficzna</i>	<i>9</i>
3.2.3.	<i>Sytuacja społeczno-gospodarcza</i>	<i>12</i>
3.2.3.1.	Rolnictwo	12
3.2.3.2.	Działalność gospodarcza	13
3.2.3.3.	Bezrobocie	16
3.2.4.	<i>Zasoby przyrodnicze i kulturowe powiatu w kontekście rozwoju turystyki</i>	<i>17</i>
3.2.4.1.	Puszcza Białowieska i Białowieski Park Narodowy	17
3.2.4.2.	Kolejka wąskotorowa	19
3.2.4.3.	Zbiornik Siemianówka	19
3.2.4.4.	Dolina Narwi i dolina Narewki	20
3.2.4.5.	Szlaki turystyczne	20
3.2.4.6.	Muzea, skanseny, galerie	22
3.3.	POWIĄZANIE PROJEKTU Z DOKUMENTAMI I PROGRAMAMI STRATEGICZNYMI	22
3.3.1.	<i>Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku</i>	<i>22</i>
3.3.2.	<i>Powiązanie ze strategią rozwoju sportu w Polsce do roku 2015</i>	<i>24</i>
3.3.3.	<i>Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013</i>	<i>25</i>
3.3.4.	<i>Powiązanie ze strategiami i programami wojewódzkimi</i>	<i>26</i>
3.3.5.	<i>Zgodność z linią demarkacyjną</i>	<i>28</i>
3.3.6.	<i>Strategia rozwoju powiatu</i>	<i>28</i>
3.4.	WPŁYW NA REALIZACJĘ POLITYK HORYZONTALNYCH	29
3.5.	ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY	31
3.5.1.	<i>Wpływ projektu na problemy Beneficjenta</i>	<i>31</i>
3.5.2.	<i>Wpływ projektu na problemy beneficjentów pośrednich</i>	<i>32</i>
3.6.	LOGIKA INTERWENCJI	33
3.6.1.	<i>Cele ogólne</i>	<i>35</i>
3.6.2.	<i>Cele bezpośrednie projektu</i>	<i>35</i>
3.6.3.	<i>Produkty</i>	<i>36</i>
3.6.4.	<i>Rezultaty</i>	<i>36</i>
3.6.5.	<i>Zagrożenia realizacji projektu</i>	<i>38</i>
3.7.	KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI DZIAŁANAMI I PROGRAMAMI	40
4.	ANALIZA INSTYTUCJONALNA I PRAWNA WYKONALNOŚĆ INWESTYCJI	41
4.1.	BENEFICJENT	41
4.2.	JEDNOSTKA WDRAŻAJĄCA PROJEKT	42
4.3.	HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU	43
4.4.	KOSZTY PROJEKTU	44

4.5.	TRWAŁOŚĆ I PROMOCJA PROJEKTU	46
4.6.	POMOC PUBLICZNA	47
5.	ANALIZA TECHNICZNA.....	49
5.1.	SYTUACJA OBECNA.....	49
5.2.	PROPONOWANE ROZWIĄZANIA TECHNICZNO-PROJEKTOWE	49
5.2.1.	Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne.....	49
5.2.2.	Budynek usługowo-gastronomiczny	50
5.2.2.1.	Usytuowanie oraz rozwiązania funkcjonalne	50
5.2.2.2.	Rozwiązania konstrukcyjno-materiałowe.....	50
5.2.2.3.	Instalacje	51
5.3.	ANALIZA OPCJI	52
6.	ANALIZA FINANSOWA.....	54
6.1.	KOSZTY OPERACYJNE	54
6.2.	PRZYCHODY OPERACYJNE	58
6.3.	RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	58
6.4.	PRZEPŁYWY PIENIĘŻNE	60
6.5.	LUKA FINANSOWA I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	62
6.6.	WSKAŹNIKI ANALIZY FINANSOWEJ.....	62
6.7.	ZDOLNOŚĆ BENEFICJENTA DO SFINANSOWANIA WKŁADU WŁASNEGO	64
7.	ANALIZA EKONOMICZNA	66
7.1.	METODOLOGIA ANALIZY EKONOMICZNEJ	66
7.2.	NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROJEKTU	66
7.3.	KOSZTY EKONOMICZNE	66
7.4.	KORZYŚCI EKONOMICZNE.....	67
7.5.	OBLICZENIE WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW	68
8.	ANALIZY SPECYFICZNE DLA DANEGO RODZAJU PROJEKTU	71
9.	ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO	74

1. WNIOSKI Z ANALIZY - PODSUMOWANIE

Celem projektu zgłaszanego przez Powiat Hajnowski do finansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego (RPOWP) jest poprawa atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej powiatu poprzez zagospodarowanie terenu parkingu Zwierzyniec, położonego w Puszczy Białowieskiej, przy drodze wojewódzkiej Nr 689 prowadzącej z Hajnówki do Białowieży. W bezpośrednim sąsiedztwie planowanej inwestycji krzyżują się trasy wielu szlaków turystycznych, a tuż obok zlokalizowany jest Rezerwat Pokazowy Żubrów – najczęściej odwiedzany obiekt Białowieskiego Parku Narodowego.

W chwili obecnej w miejscu, w którym przewidziano obiekt wyraźnie odczuwalny jest brak urządzonych miejsc parkingowych oraz zaplecza gastronomicznego i handlowego. Zagospodarowany niegdyś parking (do czasu jego zamknięcia) cieszył się dużą popularnością wśród turystów odwiedzających Puszczę Białowieską. Przedsięwzięcie, o którym traktuje niniejsze studium wykonalności obejmuje: modernizację istniejącego placu parkingowego, wybudowanie energooszczędnego budynku, w którym mieścić się będzie punkt gastronomiczny, wypożyczalnia sprzętu sportowego i całoroczna informacja turystyczna oraz instalację infokiosku. Z uwagi na krzyżowanie się w okolicy Zwierzyńca licznych szlaków pieszych, rowerowych i do nordic walkingu, które w okresie zimowym mogą być z powodzeniem wykorzystywane jako trasy do narciarstwa biegowego, Powiat Hajnowski zamierza dokonać zakupu skutera śnieżnego sprzężonego z specjalistycznym osprzętem. Natomiast w celu lepszego rozpropagowania Puszczy Białowieskiej jako ciekawej destynacji turystycznej w okresie zimy Beneficjent planuje wykonać podstronę internetową prezentującą atrakcje zimowe analizowanego terenu (koszt niekwalifikowany).

Utworzenie wskazanej infrastruktury i zakup środków trwałych będzie miał wielokierunkowe, pozytywne oddziaływania na rozwój turystyki i rekreacji na rozpatrywanym obszarze, co przełoży się na wzrost zatrudnienia w sektorze pozarolniczym, rozwój przedsiębiorczości w zakresie handlu, usług, turystyki i agroturystyki. Rezultaty w tym zakresie można podzielić na bezpośrednie i pośrednie. Do pierwszej kategorii zaliczyć należy powstanie, względnie rozszerzenie działalności istniejącej firmy związane z prowadzeniem w powstałym w ramach projektu budynku punktu gastronomicznego. Oddziaływania pośrednie obejmują natomiast ogólny rozwój branży turystycznej spowodowany zwiększonym napływem gości w wyniku wzrostu atrakcyjności bardzo ważnego punktu na mapie Puszczy Białowieskiej, który znacznie przyciągać zdecydowanie większe w porównaniu ze stanem obecnym rzesze turystów, szczególnie w okresie zimowym.

Istotnym problemem na obszarze powiatu, związanym z istniejącą sytuacją jest niedostateczny stan bazy do aktywnych form spędzania wolnego czasu, a także brak atrakcji w okresie zimowym, przez co sezon turystyczny skupia się w czasie kilku miesięcy wiosenno-letnich. Taki stan rzeczy powoduje, iż ogromny potencjał Puszczy Białowieskiej wciąż nie jest optymalnie wykorzystany. Podmioty zajmujące się obsługą ruchu turystycznego nie realizują satysfakcjonujących je przychodów, a w dalszej konsekwencji maleją

szanse mieszkańców powiatu na zatrudnienie w sektorach pozarolniczych. Wynikiem tego są niepokojące zjawiska: wzrost bezrobocia, depopulacja gmin na skutek ujemnego salda migracji oraz – co wynika z poprzedniego – ujemne wskaźniki przyrostu naturalnego (gminy opuszczają głównie ludzie młodzi).

Celami bezpośrednimi realizowanego projektu są: rozbudowa bazy turystycznej, podniesienie jakości i zakresu usług turystycznych, wydłużenie sezonu turystycznego poprzez zaoferowanie atrakcji zimowych, wzrost roli turystyki, sportu i rekreacji jako czynników stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy powiatu hajnowskiego, poszerzenie oferty usług turystycznych, rekreacyjnych i sportowych w województwie, wspieranie działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich. Powyższe cele są zgodne z licznymi dokumentami strategicznymi na poziomie: krajowym, regionalnym oraz lokalnym, co wykazano w pkt. 3.3. Projekt ma ponadto pozytywny wpływ na kilka polityk horyzontalnych UE, o czym szerzej traktuje pkt. 3.4.

Produkty projektu oraz jego liczne rezultaty zestawiono w tabelach odpowiednio w punktach 3.6.3. oraz 3.6.4. Zakłada się, iż liczba osób korzystających z wybudowanej infrastruktury w rok po oddaniu jej do użytkowania wyniesie 17.940. W wyniku realizacji przedsięwzięcia Powiat Hajnowski zatrudni jedną osobę na pełny etat oraz jednego pracownika sezonowego wykonującego powierzone obowiązki od połowy listopada do połowy marca, co daje łącznie 1,333 etatu.

Przewidziana inwestycja jest komplementarna z realizowanymi/zrealizowanymi przedsięwzięciami, takimi jak:

- „Rozwój turystyki transgranicznej w regionie Puszczy Białowieskiej”;
- Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra”;
- „Odkryj nasz region” – zadanie polegające na wydaniu materiałów promocyjnych;
- „Powiat hajnowski – bogactwo przyrody i kultury – wydawnictwo albumowe”;
- „Otwarta Puszcza – system oznakowania atrakcji turystycznych w Euroregionie Puszcza Białowieska”.

Warto podkreślić fakt, iż rozpatrywany projekt oraz Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra” zapewniają efekt synergii. Oba są ze sobą bardzo spójne i w związku z tym ich siła oddziaływania jest znacznie większa aniżeli każdego z osobna.

Należy zauważyć, iż inwestycja planowana do realizacji przez Powiat Hajnowski znacząco poprawia atrakcyjność produktów turystycznych pn. „Wśród żubrów. 7-dniowa wycieczka po Puszczy Białowieskiej” oraz „Białowieski szlak transgraniczny” zawartymi w „Podlaskiej księdze produktów turystycznych”. Więcej informacji na ten temat oraz o powyższych projektach znajduje się w pkt. 3.7.

We wdrażaniu projektu ze strony Starostwa Powiatowego będzie brał udział Wydział Finansowo – Budżetowy, Wydział Architektury i Budownictwa oraz Wydział Promocji, Rozwoju Regionalnego, Turystyki i Współpracy z Zagranicą. Szerzej o zakresie ich obowiązków w kontekście realizowanego zadania inwestycyjnego mówi punkt 4.2.

Beneficjent jest kadrowo oraz organizacyjnie przygotowany do wdrożenia przedsięwzięcia. Posiada on już wieloletnie doświadczenie w przygotowywaniu oraz rozliczaniu projektów infrastrukturalnych, w tym sfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Harmonogram przewiduje zrealizowanie projektu w latach 2013-2014. Wszystkie etapy nim przewidziane ilustruje tabela 9. Powiat Hajnowski dysponuje dokumentacją projektową inwestycji oraz wystąpi o wydanie pozwolenia na budowę, które spodziewa się uzyskać w okresie około 2 miesięcy po złożeniu wniosku o dofinansowanie. W myśl ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 213 Poz. 1397) planowana inwestycja nie jest przedsięwzięciem mogącym znacząco oddziaływać na środowisko. Inwestycja zlokalizowana jest na terenie Natura 2000, jednakże zgodnie z posiadaną opinią RDOŚ w Białymstoku (Załącznik 4.I.b) nie ma przeciwwskazań do jej realizacji ze względu na ewentualny negatywny wpływ na obszary chronione.

Łączne koszty projektu (koszty niekwalifikowane, roboty budowlane, dokumentacja techniczna, studium wykonalności, nadzór inwestorski) wynoszą 1.364.802,00 zł. Z kwoty tej na koszty kwalifikowane przypada 1.358.652,00 zł (w tym podatek VAT 250.700,00 zł), natomiast na niekwalifikowane 6.150,00 zł. Ponieważ Powiat Hajnowski nie może odzyskać podatku VAT w zakresie wydatków poniesionych w związku z realizacją inwestycji w ramach RPOWP, podatek ten jako koszt faktycznie ponoszony przez beneficjenta stanowi również koszt kwalifikowany.

Wnioskodawca będzie ubiegał się o dofinansowanie na poziomie 74%, tj. w wysokości 1.005.402,48 zł. Udział własny zostanie pokryty środkami budżetowymi. Deklaracja jego ujęcia znajdzie się w uchwałach budżetowych na rok 2013 i 2014.

Zgodnie z przeprowadzonym testem pomocy publicznej projekt nie podlega jej zasadom, gdyż nie grozi zakłóceniem konkurencji na terenie Unii Europejskiej. Znaczna część infrastruktury będzie ogólnodostępna i za jej korzystanie nie będą pobierane opłaty. Z kolei w odniesieniu do części komercyjnych planowane jest wyłonienie ich operatorów w drodze otwartych, upublicznionych przetargów, bez stosowania jakichkolwiek preferencji dla wybranych grup podmiotów.

Przedsięwzięcie jest nieopłacalne z finansowego punktu widzenia, co pokazują następujące wskaźniki:

- FNPV = - 1 404 231 PLN
- FIRR = nie istnieje.

Pomimo, iż projekt nie jest efektywny finansowo, to generuje znaczące korzyści społeczne. Odzwierciedleniem tego są dobre wskaźniki analizy ekonomicznej:

- ENPV = 972.840 PLN

- $B/C = 1,91$
- $EIRR = 22,30 \%$

2. DEFINICJA PROJEKTU

Projekt zgłaszany przez Powiat Hajnowski do współfinansowania przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego obejmuje modernizację położonego na terenie osady Zwierzyniec placu parkingowego, wybudowanie energooszczędnego budynku, praktycznie w całości opierającego się na odnawialnych źródłach energii, w którym mieścić się będzie punkt gastronomiczny, wypożyczalnia sprzętu sportowego, przede wszystkim rowerów, kijków do nordic walkingu oraz nart biegowych, a także całoroczna informacja turystyczna. Ponadto planowana jest instalacja kiosku multimedialnego, który będzie doskonałym narzędziem przekazywania wiadomości o regionie dla osób ceniących nowoczesne technologie. W ramach przedsięwzięcia zakupiony zostanie również skuter śnieżny sprzężony ze specjalistycznym osprzętem do przygotowania tras do narciarstwa biegowego.

W celu lepszego poinformowania turystów o nowej ofercie w okresie zimy oraz o innych atrakcjach dostępnych w tej porze roku na obszarze Puszczy Białowieskiej, planowane jest wykonanie podstrony internetowej do serwisu Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej. Wydatek poniesiony na ten komponent projektu będzie stanowił koszt niekwalifikowany.

3. CHARAKTERYSTYKA PROJEKTU

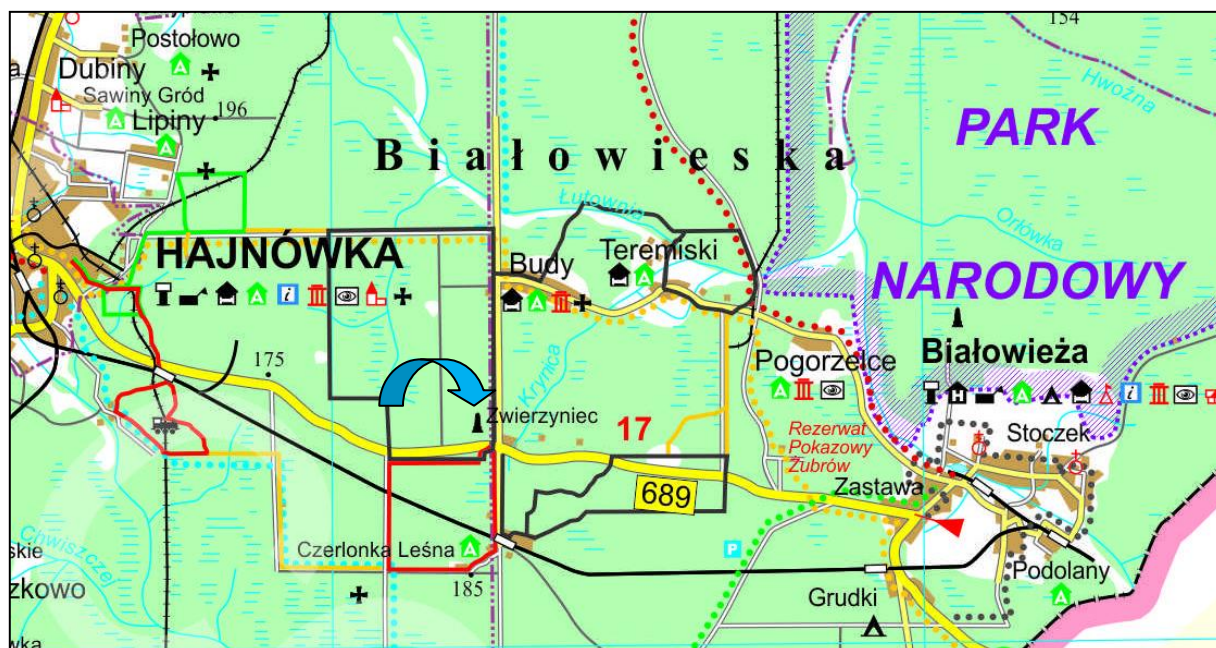
3.1. Tytuł i lokalizacja projektu

Analizowany projekt nosi tytuł:

PARKING ZWIERZYNIEC JAKO ATRAKCYJNE MIEJSCE DLA TURYSTÓW W PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

Projekt zlokalizowany jest w powiecie hajnowskim na terenie gminy Hajnówka. Lokalizację obszaru przedsięwzięcia prezentuje poniższa mapa.

Rycina 1. Lokalizacja proponowanego projektu

Źródło: <http://www.powiat.hajnówka.pl>

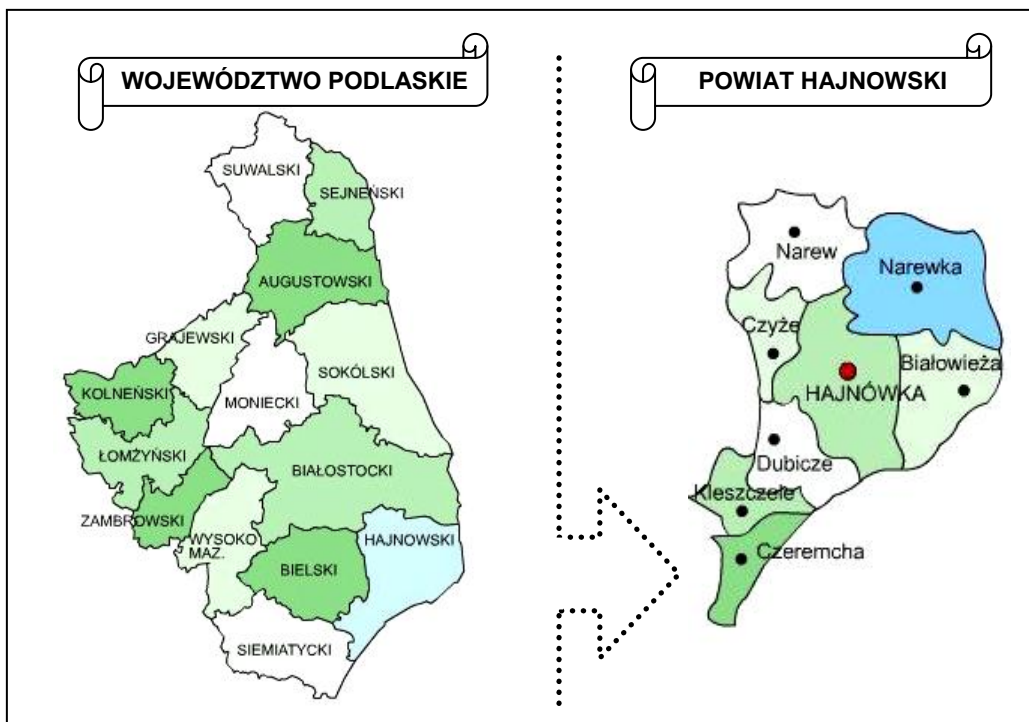
Inwestycja zostanie przeprowadzona na działce nr 578/2, obręb Lipiny, która stanowi własność Powiatu Hajnowskiego. Rozpatrywana nieruchomość nie jest objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. W chwili obecnej znajduje się na niej plac parkingowy wyłożony brukiem, a w północno-wschodnim narożniku znajdują się fundamenty po nieistniejących zabudowaniach. Teren jest nieuźbrojony.

3.2. Analiza otoczenia społeczno-gospodarczego projektu

3.2.1. Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat hajnowski położony jest w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. Graniczy z powiatami: białostockim, bielskim i siemiatyckim oraz z Białorusią. W jego skład wchodzi jedna gmina miejska (Hajnówka), jedna gmina miejsko-wiejska (Kleszczele) oraz siedem gmin wiejskich.

Rycina 2. Lokalizacja powiatu w województwie i jego podział administracyjny

Teren powiatu ma charakter rolniczo-przemysłowy. Wiele zakładów zajmuje się przetwarzaniem drewna pochodzącego z Puszczy Białowieskiej. Produkuje się w nich m.in. tarcicę, materiały podłogowe, meble, węgiel drzewny, stolarkę budowlaną. W regionie funkcjonują również zakłady wytwarzające m.in. maszyny na potrzeby przemysłu drzewnego, ekologiczne kotłownie czy też piece grzewcze. Wielu mieszkańców trudni się wykonywaniem wyrobów rękodzielniczych. Powiat ma także doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego, któremu jednak bardzo przeszkadza rozdrobniona struktura agrarna.

Najcenniejszym zasobem powiatu jest Puszcza Białowieska z Białowieskim Parkiem Narodowym i dlatego też największą popularnością wśród turystów cieszą się obiekty Białowieskiego Parku Narodowego, m.in. Muzeum Przyrodniczo-Leśne w Białowieży, Rezerwat Pokazowy Żubrów, Park Pałacowy, Obwód Ochrony Sierganowo (dawniej zwany Obszarem Ochrony Ścisłej), Obręb Ochrony Hwoźna. Innymi ciekawymi obiektami są zabytki architektury drewnianej prezentowane w skansenach, m.in. w Białowieży, Nowym Berezowie i Budach.

Doliny rzek Narewki i Narwi oraz tereny w pobliżu zbiorników wodnych są rajem dla wędkarzy, ornitologów i zbieraczy runa leśnego. Stwarzają też dogodne warunki do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej.

Niezwykle cenne są walory kulturowe powiatu hajnowskiego. W miejscu, gdzie od stuleci żyją obok siebie różne narodowości, wytworzył się specyficzny klimat. Kultura polska, białoruska i ukraińska stworzyły niespotykaną nigdzie więcej kompozycję.

Dzięki sieci szlaków turystycznych można dotrzeć do najbardziej urokliwych puszczańskich zakątków; szlaki piesze liczą ok. 222 km, szlaki rowerowe - ok. 460 km i szlaki do nordic walking- ok. 100 km. W każdym z nadleśnictw na terenie powiatu (Białowieża, Hajnówka, Browsk) powstały ścieżki edukacyjne.

Baza noclegowa w powiecie hajnowskim to bogata sieć obiektów o różnym standardzie. Działa tu ok. 166 obiektów noclegowych dysponujących ok. 3000 miejscami noclegowymi (w tym ponad 1200 miejsc w 129 kwaterach agroturystycznych).

Przez teren powiatu przebiegają regionalne szlaki komunikacyjne:

- droga krajowa Nr 66 Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Bielsk Podl. – Kleszczele – Połowce,
- droga wojewódzka Nr 685 Zabłudów – Narew – Hajnówka – Kleszczele,
- droga wojewódzka Nr 689 Bielsk Podlaski – Hajnówka – Białowieża,
- droga wojewódzka Nr 687 Nowosady – Juskowy Gród – Michałowo
- droga wojewódzka Nr 693 Kleszczele – Siemiatycze,
- linia kolejowa Siedlce – Czeremcha – Hajnówka.

3.2.2. *Sytuacja demograficzna*

Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 r. na terenie powiatu hajnowskiego mieszkało 45.838 osób, z czego na terenie 2 miast (Hajnówka, Kleszczele) 22.832 osoby, zaś pozostałe 23.006 osób na terenach wiejskich. Średnia gęstość zaludnienia wyniosła 28,2 osoby/km², co jest wartością wyraźnie niższą niż wartość obliczona dla województwa podlaskiego i całego kraju.

Tabela 1. Powierzchnia, liczba mieszkańców i gęstość zaludnienia powiatu hajnowskiego i gmin w powiecie na tle województwa i kraju w roku 2010

	Powierzchnia [km ²]	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia [os./km ²]	Powierzchnia w strukturze powiatu [%]	Liczba mieszkańców w strukturze powiatu [%]
Polska	312 679,7	38 200 037	122,2	##	##
Województwo podlaskie	20 187,0	1 188 329	58,9	##	##
Powiat hajnowski	1623,5	45 838	28,2	100,0	100,0
Miasto Hajnówka	21,3	21 444	1 007,2	1,3	46,8
Białowieża	203,1	2 495	12,3	12,5	5,4
Czeremcha	96,8	3 456	35,7	6,0	7,5
Czyże	134,5	2 333	17,3	8,3	5,1
Dubicze Cerkiewne	151,4	1 723	11,4	9,3	3,8
Gm. Hajnówka	292,9	4 116	14,1	18,0	9,0
Kleszczele	142,9	2 746	19,2	8,8	6,0
Narew	241,5	3 848	15,9	14,9	8,4
Narewka	339,0	3 677	10,8	20,9	8,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

W strukturze wiekowej mieszkańców powiatu daje się zauważyć niższy niż w województwie oraz na terenie całego kraju odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym i wyższy od przeciętnego w wieku poprodukcyjnym. Odsetek ludzi w wieku przedprodukcyjnym w powiecie jest o 3,6 pkt. proc. niższy niż w województwie. W porównaniu z całym Podlasiem udział w strukturze ludności osób w wieku poprodukcyjnym jest aż o 7,5 punktu wyższy.

W niektórych gminach odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest dramatycznie wysoki i przekracza 40%. Najbardziej zbliżoną strukturę ludności w stosunku do całego kraju oraz województwa ma miasto Hajnówka.

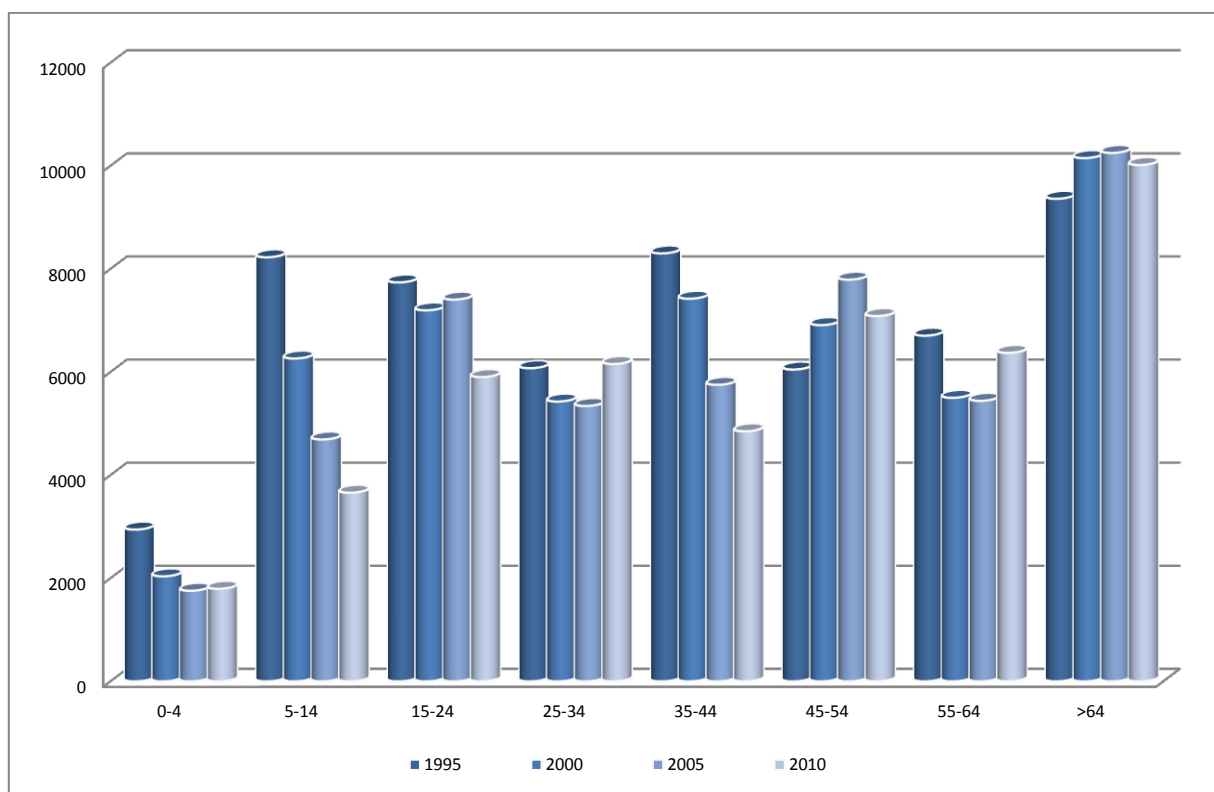
Tabela 2. Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminach powiatu, powiecie, województwie i w kraju w roku 2010

	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
Polska	18,7	64,4	16,9
Województwo podlaskie	18,8	63,6	17,6
Powiat hajnowski	15,2	59,6	25,1
Miasto Hajnówka	16,5	64,4	19,0
Białowieża	16,8	58,4	24,8
Czeremcha	14,8	60,0	25,2
Czyże	11,9	48,0	40,1
Dubicze Cerkiewne	11,1	45,0	43,9
Gm. Hajnówka	15,5	56,9	27,6
Kleszczele	13,0	53,2	33,8
Narew	13,9	54,8	31,4
Narewka	13,7	59,4	26,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

W perspektywie kolejnych lat nieuchronny jest dalszy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie pojawi się konieczność zwiększenia nakładów rzeczowych i finansowych przeznaczonych na tę grupę społeczną. Procesy starzenia się społeczeństwa i spadku jego aktywności zawodowej w przyszłości niekorzystnie odbiją się na gospodarce powiatu.

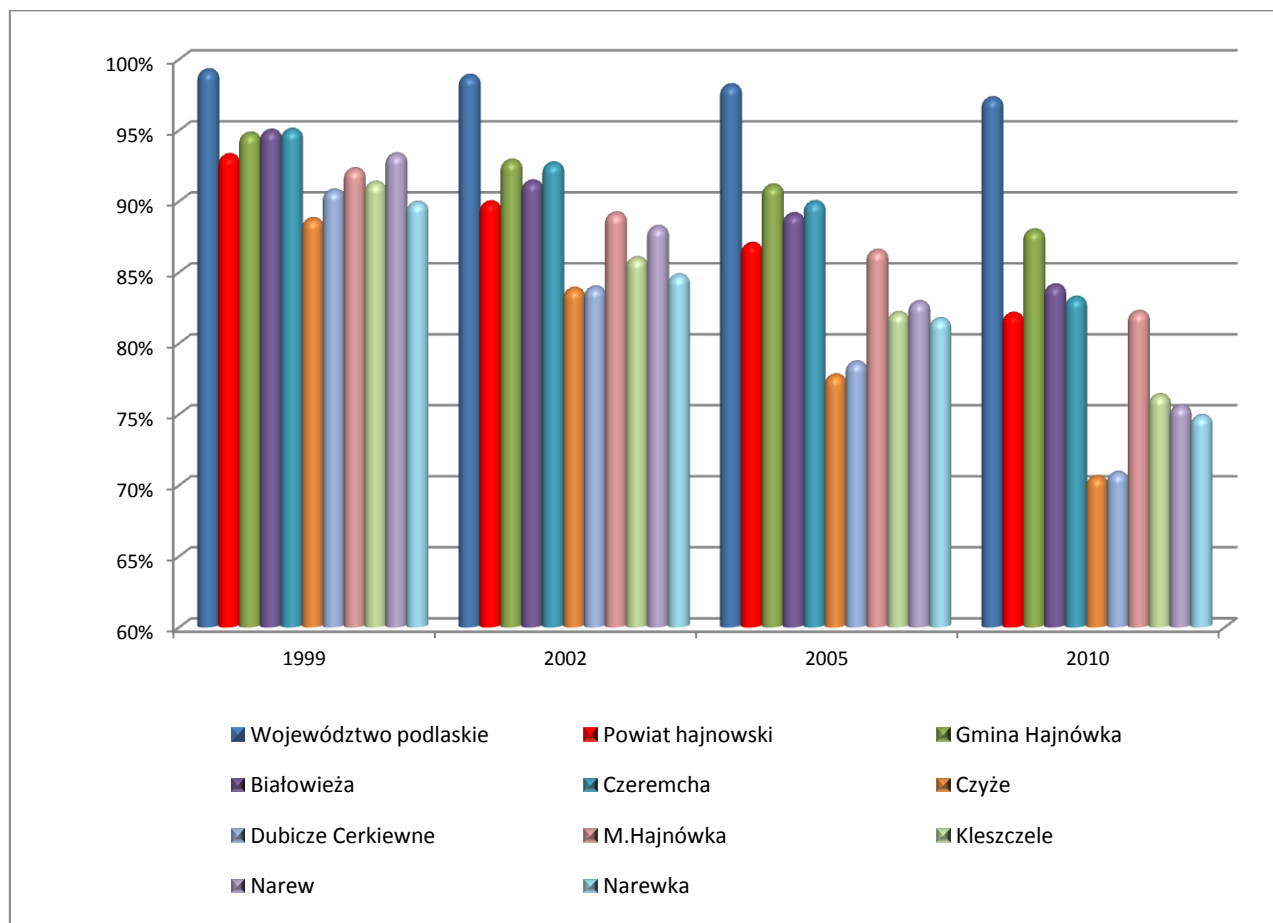
Rycina 3. Zmiany liczby mieszkańców powiatu wg grup wiekowych w latach 1995-2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

Kolejny problem to szybki spadek liczby ludności powiatu (od 1995 roku do 2010 o 18%). Nie jest to jednak zjawisko nowe – trend ten ukształtował się już w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Jest on zauważalny we wszystkich gminach powiatu, z tym że zaznacza się z różną siłą. Szczególna sytuacja występuje w gminach Dubicze Cerkiewne i Czyże, gdzie obecnie mieszka niemal 30% ludności mniej niż w 1995 roku i o ponad 50% mniej niż na początku lat siedemdziesiątych.

Rycina 4. Liczba mieszkańców województwa podlaskiego, powiatu hajnowskiego i gmin na jego terenie w latach 1999, 2002, 2005 i 2010 w porównaniu z rokiem 1995

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

Biorąc pod uwagę prognozę GUS dotyczącą rozwoju ludności powiatu hajnowskiego do 2035 roku oraz dotychczasowe tendencje demograficzne w powiecie należy oczekiwać, iż zjawisko depopulacji ludnościowej na terenie tej j.s.t. utrzyma się także w przyszłości, co będzie skutkować marginalizacją i zmniejszeniem potencjału ekonomicznego obszaru.

3.2.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza

3.2.3.1. Rolnictwo

Gospodarkę powiatu cechuje wyraźna przewaga rolnictwa i leśnictwa nad przemysłem i usługami. Jednakże uwarunkowania przyrodniczo-klimatyczne, na które składa się między innymi krótki okres wegetacji, raczej słaba jakość gleb i specyficzne niekorzystne układy termiczne sprawiają, iż warunki do produkcji rolnej są mniej korzystne niż w innych regionach kraju. Produkcja rolnicza ma charakter

wielokierunkowy, zaś rozdrobniona struktura agrarna uniemożliwia powiększanie skali produkcji oraz jej koncentrację.

Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2002 wykazują, że w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni nieprzekraczającej 5 ha, stanowiące 66% ogólnej liczby (w województwie 44%) i skupiające aż 21% ogólnej powierzchni gospodarstw (w województwie 9%). Znaczący udział miały gospodarstwa o powierzchni 10-20 ha, które stanowiły 12% ogółu gospodarstw rolnych i dysponowały znaczną powierzchnią (28% całego areалу). Gospodarstwa największe, o powierzchni powyżej 20 ha stanowiły niecałe 4% ogólnej liczby.

Rozdrobnienie gospodarstw rolnych na terenie powiatu było znacznie wyższe niż w województwie, o czym świadczy przeciętna wielkość gospodarstwa: 6 ha w porównaniu z 11 ha w województwie.

Gospodarstwa rolne na terenie gminy prowadziły wielokierunkową produkcję zwierzęcą i roślinną. W strukturze upraw dominowała uprawa zbóż, w tym głównie żyta.

Na terenie powiatu funkcjonują trzy rodzaje gospodarstw rolnych:

- Gospodarstwa rozwojowe – wysoko efektywne, silne ekonomicznie, stosunkowo duże obszarowo, prowadzone przez młodych, dość dobrze wykształconych rolników, inwestujących lub mających plany inwestycyjne, gotowych do zwiększania powierzchni gospodarstw,
- Gospodarstwa stagnujące – średnie, wielofunkcyjne, produkujące na własne potrzeby, wyczekujące na poprawę koniunktury. Część tych gospodarstw ma możliwość zmodernizowania się i przejścia do grupy gospodarstw rozwojowych. Część zaś będzie prawdopodobnie łączyć pracę w gospodarstwie rolnym z innym zawodem,
- Gospodarstwa słabe – wycofujące się z rynku, których nie uda się uratować. Właściciele takich gospodarstw powinni znaleźć inne perspektywy związane z pracą poza rolnictwem, a pewna ich grupa będzie musiała zostać wsparta socjalnie (ludzie starzy).

3.2.3.2. Działalność gospodarcza

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 2.916 podmiotów gospodarki narodowej działających na terenie powiatu hajnowskiego, z czego 2.723 stanowiły podmioty prywatne (ponad 93 %). Gros z nich, bo 2.191 podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, głównie w zakresie handlu, przetwórstwa przemysłowego, budownictwa oraz rolnictwa. Na terenie powiatu działało ponadto 89 spółek handlowych, 97 spółek cywilnych oraz 26 spółdzielni.

Tabela 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON 31 grudnia 2011 r. w powiecie hajnowskim i gminach powiatu

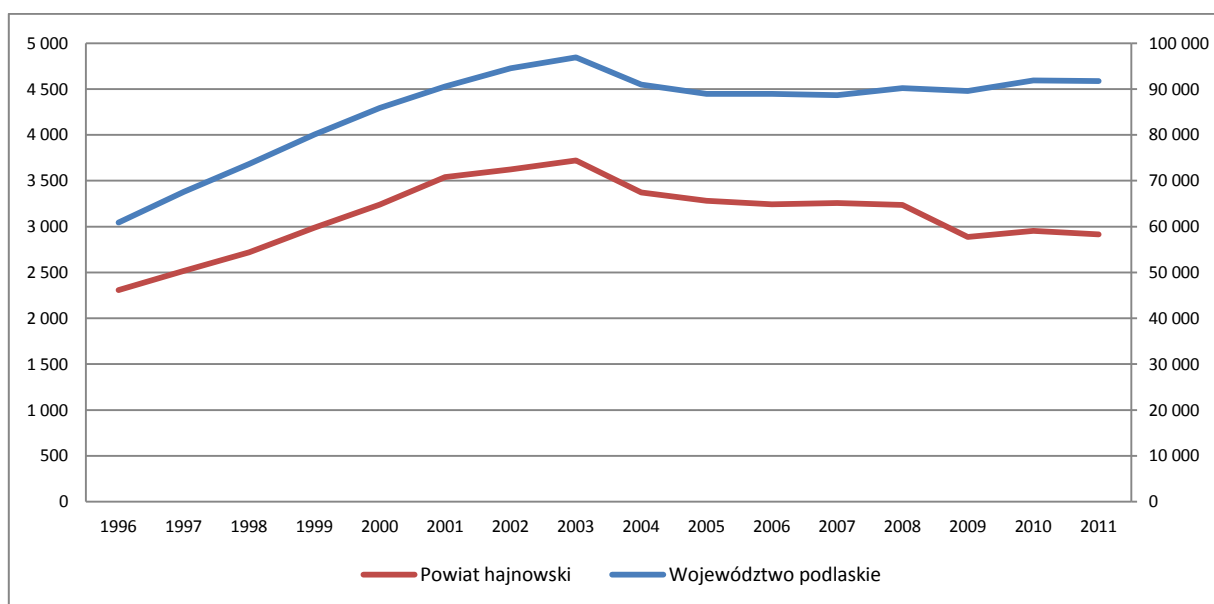
	Liczba podmiotów	Udział [%] w ogólnej liczbie w powiecie
Powiat hajnowski	2 916	100,0
Miasto Hajnówka	1 666	57,1
Gm. Hajnówka	246	8,4
Białowieża	202	7,0
Narewka	172	5,9
Narew	167	5,7
Kleszczele	146	5,0
Czeremcha	121	4,1
Dubicze Cerkiewne	115	3,9
Czyże	81	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

Zauważalna jest bardzo duża koncentracja aktywności gospodarczej w Hajnówce, gdzie działa ponad 57% podmiotów. Skala koncentracji jest jeszcze większa (65,5%), jeśli dodamy do tego podmioty zarejestrowane w gminie wiejskiej Hajnówka.

Od lat dziewięćdziesiątych do 2002 r. liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu systematycznie rosła, aby na koniec 2003 r. osiągnąć 3.721, tj. 153% poziomu z roku 1996. Niestety, ta tendencja zaczęła się odwracać w roku 2004, kiedy to liczba podmiotów w porównaniu z rokiem poprzednim spadła aż o 349. W latach 2005 i 2006 ilość podmiotów w stosunku do 2004 zmalała odpowiednio o 92 oraz o kolejne 36. Ostatnie 5 lat to pogłębianie się tej tendencji przy jednoczesnym wzroście liczby zarejestrowanych jednostek w skali województwa.

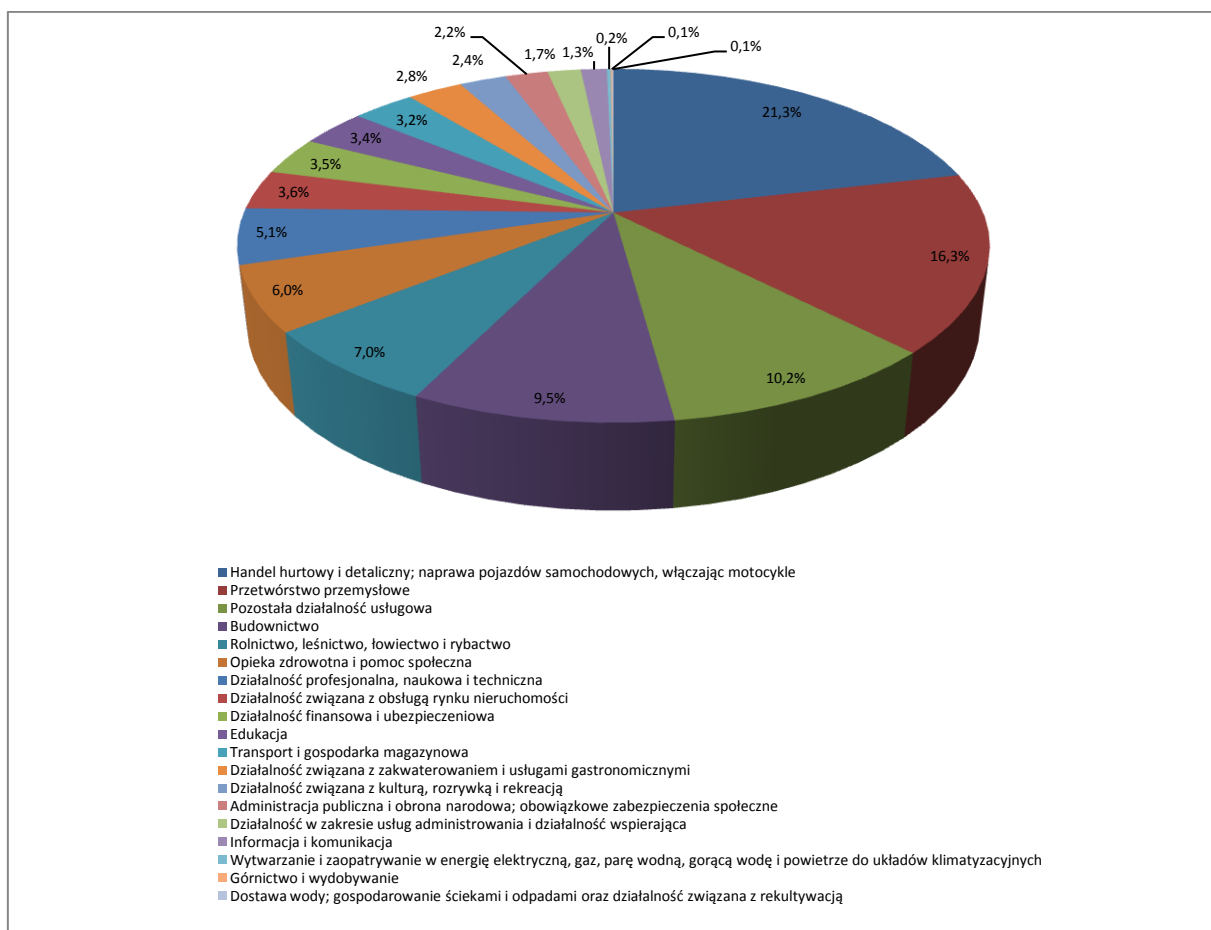
Rycina 5. Liczba podmiotów gospodarczych w województwie (oś prawa) i w powiecie (oś lewa) w latach 1996-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

W strukturze rodzajów działalności przedsiębiorstw w powiecie dominują handel i naprawy (21,3%). Po nich kolejne miejsca zajmują przetwórstwo przemysłowe (16,3%), pozostała działalność usługowa (10,2%), budownictwo (9,5%) oraz rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo (7,0%).

Rycina. 6. Udział poszczególnych działów gospodarki narodowej w strukturze podmiotów z powiatu hajnowskiego 31 grudnia 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS

3.2.3.3. Bezrobocie

Ważnym problemem ostatnich lat jest bezrobocie. W latach 1999-2001 zanotowano jego szybki wzrost z poziomu ok. 2.800 do ponad 3.300 osób. W latach 2002-2004 liczba bezrobotnych spadła do 2.375, by rok później znów wzrosnąć do ponad 2.500. Wydawało się, że pozytywny przełom nastąpił w latach 2006-2007, kiedy to liczba osób bez pracy zbliżyła się do 1.500. Spadek ten związany był z emigracją zarobkową głównie do innych krajów Unii Europejskiej. Kryzys gospodarczy, który rozpoczął się w 2008 wywołał jednak falę powrotów i ponowny wzrost liczby bezrobotnych.

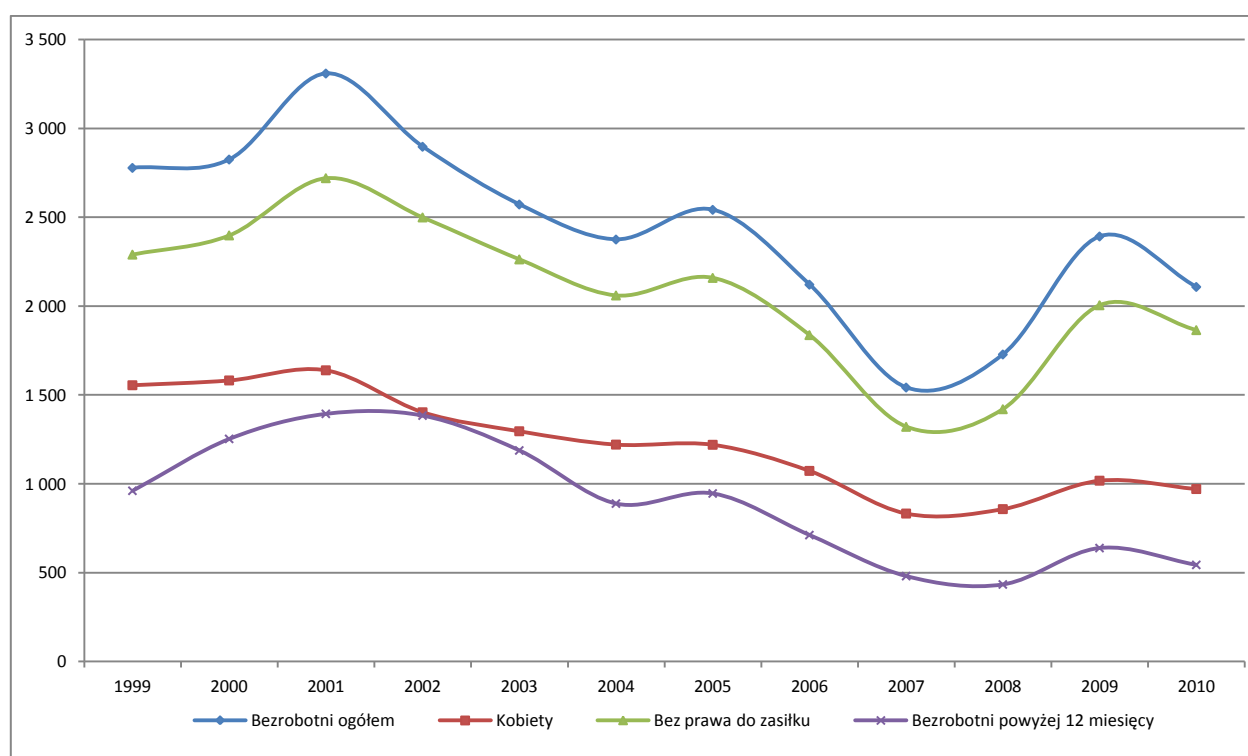
Cały czas utrzymuje się wysoki odsetek osób pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy. Dodatkowo, w związku z prowadzoną polityką socjalną państwa, liczba osób nieotrzymujących zasiłku dla bezrobotnych przekracza 85% ogółu pozostających bez pracy.

Tabela 4. Liczba bezrobotnych i struktura bezrobocia na terenie powiatu hajnowskiego w latach 1999-2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bezrobotni ogółem	2 778	2 825	3 309	2 897	2 572	2 375	2 542	2 121	1 542	1 728	2 392	2 108
Kobiety	1 555	1 582	1 639	1 403	1 296	1 221	1 220	1 073	833	858	1 018	971
Zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	206	207	305	286	224	173	52	58	54	75	143	81
Z prawem do zasiłku	488	427	589	398	309	315	383	284	221	308	387	243
W wieku 18-44	2 261	2 231	2 578	2 136	1 851	1 647	1 686	1 307	869	1 035	1 471	1 329
Bezrobotni powyżej 12 miesięcy	961	1 253	1 394	1 384	1 188	889	946	712	481	434	639	544

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku

Rycina. 7. Zmiany liczby bezrobotnych na terenie powiatu hajnowskiego w latach 1999-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku

3.2.4. Zasoby przyrodnicze i kulturowe powiatu w kontekście rozwoju turystyki

3.2.4.1. Puszcza Białowieska i Białowieski Park Narodowy

Główną atrakcją turystyczną powiatu stanowi Puszcza Białowieska z Białowieskim Parkiem Narodowym oraz licznymi rezerwatami i pomnikami przyrody, szlakami turystycznymi prowadzącymi do najbardziej odległych jej zakątków, ścieżkami dydaktycznymi, osadami śródlęsnymi oraz kolejką wąskotorową z Hajnówki do miejscowości Topiło.

Puszcza jest jednym z najcenniejszych pod względem przyrodniczym obszarów w Polsce. Bioróżnorodność, piękno i wybitne walory przyrodnicze stanowią jej wielkie bogactwo, a zachowanie środowiska naturalnego w niezmienionej postaci jest unikalne w skali Europy.

W Puszczy występują różne typy zbiorowisk – od skrajnie ubogich do wybitnie żyznych i od skrajnie suchych do bagiennych. Zbiorowiskom leśnym towarzyszą liczne naturalne zbiorowiska roślinności zielnej: wodne, torfowiskowe, łąkowe i murawowe. Występujące zbiorowiska roślinne reprezentują 143 zespoły, w tym 96 ma charakter naturalny i 47 antropogeniczny. Ich różnorodności odpowiada duże bogactwo flory i fauny z szeregiem gatunków bardzo rzadkich, występujących tylko w Puszczy Białowieskiej.

Puszcza wyróżnia się obecnością pełnego inwentarza dużych ssaków żyjących w warunkach naturalnych, licznymi gatunkami ptaków, wśród których jest wiele rzadkich, dużych ptaków drapieżnych oraz ogromną liczbą bezkręgowców. Aktualny stan badań wskazuje, że na terenie Puszczy Białowieskiej żyje ponad 11.600 gatunków zwierząt. W jej faunie występują liczne gatunki rzadkie, zwłaszcza relikty lasów pierwotnych i lasów o charakterze naturalnym. Ich przedstawicielami są między innymi: żubr, dziesięć trójpalcasty, dziesięć białogrzbiety, sóweczka, nastrosz osinowiec, bogatek wspaniały, wynurt, kostrzeń.

Centralną część Puszczy Białowieskiej stanowi Białowieski Park Narodowy, położony przy granicy z Białorusią. Obszar parku wynosi 10.501,95 ha, w tym ochroną ścisłą objęto 4.747 ha. W 1977 r. Białowieski Park Narodowy uzyskał status Światowego Rezerwatu Biosfery, w 1979 r. – jako jedyny obiekt przyrodniczy w Polsce – wpisany został na listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości. W grudniu 1992 r. UNESCO rozszerzyło granice obiektu Światowego Dziedzictwa Ludzkości na przyległą do Parku, objętą ochroną ścisłą część białoruskiego parku narodowego „Bieławiežskaja Puszcza”. W ten sposób powstał jeden z siedmiu na świecie i trzech w Europie transgraniczny Obiekt Dziedzictwa Światowego.

Najbardziej znane, odwiedzane przez turystów części Parku to:

- Obwód Ochronny Sierganowo (wcześniej Obszar Ochrony Ścisłej) – najcenniejszy obszar Parku dostępny dla odwiedzających, położony w widłach rzek Hwoźnej i Narewki (4747 ha), gdzie przebieg procesów zachodzących w lesie nie jest regulowany lub modyfikowany przez człowieka. Turyści mogą zwiedzać ten teren wyłącznie z licencjonowanym przewodnikiem, w grupach do 20 osób.
- Obręb Ochronny „Hwoźna” – na tym terenie w odróżnieniu od obszaru ochrony ścisłej, dopuszcza się wykonywanie zabiegów związanych z ochroną czynną ekosystemów leśnych. W tej części wytyczono trzy znakowane szlaki turystyczne piesze: czerwony - wokół Uroczyska Głuszec długości 7,2 km, czarny - Carska Tropina o długości 4 km oraz zielony - Wilczy Szlak długości 11,5 km z Masiewa do Kosego Mostu, mający dalej połączenie ze szlakami do Narewki i Białowieży; na terenie Obrębu Ochrony „Hwoźna” przebiegają częściowo również oznakowane szlaki rowerowe: czarny Kosy Most – Narewka, zielony Narewka – Uroczysko Wilczy Szlak – Narewka.
- Rezerwat Pokazowy Żubrów - zwiedzający mogą oglądać tu żubry, koniki polskie typu tarpan, krzyżówki żubra z bydlętem domowym (żubronie), jelenie, sarny, łosie, dziki oraz wilki.

- Park Pałacowy – założony w końcu XIX wieku wokół pałacu carskiego. Znajduje się w nim szereg zabytkowych budynków, obelisk upamiętniający łowy Augusta III Sasa w 1752 r., a także zabytkowy dworek z 1845 r. - obecnie siedziba Ośrodka Edukacji Przyrodniczej.
- Muzeum Przyrodniczo-Leśne, które prezentuje wystawy flory i fauny w postaci dioram wyposażonych w środki audiowizualne. Dodatkową atrakcją jest wieża widokowa, z której rozciąga się widok na Białowieżę i Obszar Ochrony Ścisłej.

Pozostała część Puszczy Białowieskiej, poza BPN, administrowana jest przez Nadleśnictwa: Hajnówka, Białowieża i Browsk, które utworzyły Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska”. Nadleśnictwa zajmują się edukacją leśną i przyrodniczą, a służą temu ośrodki edukacyjne: Ośrodek Edukacji Leśnej "Jagiellońskie" w Nadleśnictwie Białowieża, Izba edukacji przyrodniczo-leśnej w Nadleśnictwie Browsk a także liczne ścieżki edukacyjne m.in. Krajobrazy Puszczy, Puszczańskie Drzewa, Żebra żubra, szlak Dębów Królewskich I Książąt Litewskich, Miejsce Mocy, Pod Dębami, Tropem Żubra.

3.2.4.2. *Kolejka wąskotorowa*

Na terenie Puszczy Białowieskiej rozmieszczona jest sieć kolejek wąskotorowych, zbudowana przez Niemców eksploatujących puszcę w czasie I wojny światowej. Były one wykorzystywane do końca lat 80-tych XX wieku do wywozu drewna z puszczy.

Obecnie wykorzystuje się około 17 km kolejek, którymi zarządza Nadleśnictwo Hajnówka. Stanowią one jedną z najciekawszych atrakcji regionu – oryginalną formę poznania przyrody. Przejazdy odbywają się na trzech trasach: Hajnówka – Topiło, Hajnówka – Postołowo oraz Hajnówka – Dolina Leśnej.

Szczególnie ciekawa jest pierwsza trasa. Topiło to leśna osada, położona nad rzeką Perabel, na której w 1933 roku został utworzony zalew, wykorzystywany dawniej do magazynowania drewna. Osadę wybudowano po II wojnie światowej dla pracowników leśnych, a obecnie zamieszkiwana jest przez kilkanaście rodzin. Dzięki bogactwu przyrodniczemu zbiornik sprawia wrażenie naturalnego jeziora w środku puszczy - stawy są ostoją wielu gatunków ryb i ptactwa wodnego. Przez środek akwenu przebiega grobla, po której biegnie tor kolejki wąskotorowej, gdzie znajduje się jej ostatni przystanek oraz Skansen Kolejki Wąskotorowej oraz Kapliczka Ekumeniczna. Wokół stawów poprowadzona została ścieżka edukacyjna „Puszczańskie Drzewa”.

3.2.4.3. *Zbiornik Siemianówka*

Jednym z największych sztucznych zbiorników w kraju jest utworzony na rzece Narew zalew Siemianówka. Znajduje się on w północnej części powiatu, w gminie Narewka i od strony południowej graniczy z Puszczą Białowieską. Powierzchnia zalewu wynosi 3.250 ha. Zalew jest odwiedzany przez turystów, wędkarzy (doskonałe łowiska szczupaka, okonia i karpia), ornitologów, miłośników przyrody, amatorów

windsurfingu.

Występuje tutaj 50 gatunków ptaków zagrożonych w skali globalnej i europejskiej. Są to między innymi: bąk świstun, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, kureczka kropiatka, batalion, dubelt, perkoz rdzawoszyi, cietrzew; derkacz, mewa mała, rybitwa białowąsa, rybitwa białoskrzydła, wodniczka, wąsatka. Najcenniejszym gatunkiem jest rybitwa białowąsa.

Zbiornik Siemianówka posiada największą koncentrację ptaków w całym regionie Niziny Północnopodlaskiej. Obrzeża zbiornika są ostoją łosia, jelenia europejskiego, sarny, dzika, lisa. Południowy brzeg często odwiedza żubr, a na swoje polowanie przybywa wilk. Stałymi mieszkańcami zalewu i rowów dopływowych są bobry, norka europejska i amerykańska, wydra, jenot, kuna, borsuk.

W 2010 roku oddano do użytkowania Ośrodek Turystyczno-Rekreacyjny i Kulturalny w Starym Dworze, składający się z amfiteatru, 2 budynków socjalnych, plaży (z trzema pomostami o długości 25 m), 6 wiat ogniskowych, ścianki wspinaczkowej, 2 boisk do tenisa, badmintonu oraz do siatkówki i koszykówki, placu zabaw dla dzieci, miejsca na carawaning oraz parkingu. Całość obiektu jest oświetlona oraz monitorowana, a przyległy teren uzbrojony w sieć wodno-kanalizacyjną.

3.2.4.4. Dolina Narwi i dolina Narewki

Narew przepływa przez tereny północnej części powiatu hajnowskiego, w gminach: Narewka i Narew. Tworzy liczne, malownicze zatoki, oczka wodne, rozlewiska i bagna. Jej dolina jest rajem dla wędkarzy, ornitologów, grzybiarzy, zbieraczy runa leśnego. Walory przyrodnicze okolic rzeki Narew stwarzają dogodne warunki do rozwoju agroturystyki, turystyki pieszej i rowerowej. Rzeka jest bardzo ciekawym szlakiem wodnym dla miłośników spływów kajakowych. Można popłynąć z Rybak lub Bondar w dół rzeki do Suraza, czyli od Białowieskiego Parku Narodowego do Narwiańskiego Parku Narodowego.

Dopływem Narwi jest rzeka Narewka, która przecina po przekątnej gminę Narewka i gminę Białowieża. Czyste wody rzeki zachęcają do kąpieli, a jej malowniczy bieg - do spływów kajakowych (poza Białowieskim Parkiem Narodowym). Przy rzece urządzono pole namiotowe w Gruszkach, ośrodek wypoczynkowy OSiR w Narewce, dysponujący wypożyczalnią rowerów oraz kąpieliskiem. W gminie Narewka wytyczone zostały szlaki rowerowe. W Gruszkach (siedziba Nadleśnictwa Browsk), niedaleko rzeki Narewka znajdują się hotele myśliwskie, oferujące gościom ciszę, spokój, bliskość Puszczy Białowieskiej.

3.2.4.5. Szlaki turystyczne

Na obszarze Puszczy Białowieskiej wyznaczono kilkanaście szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych. Te pierwsze często zdają doskonale egzamin jako trasy rowerowe. Trasy biegną drogami żwirowymi lub asfaltowymi o małym natężeniu ruchu drogowego, głównie leśnymi po Puszczy Białowieskiej i jej okolicy.

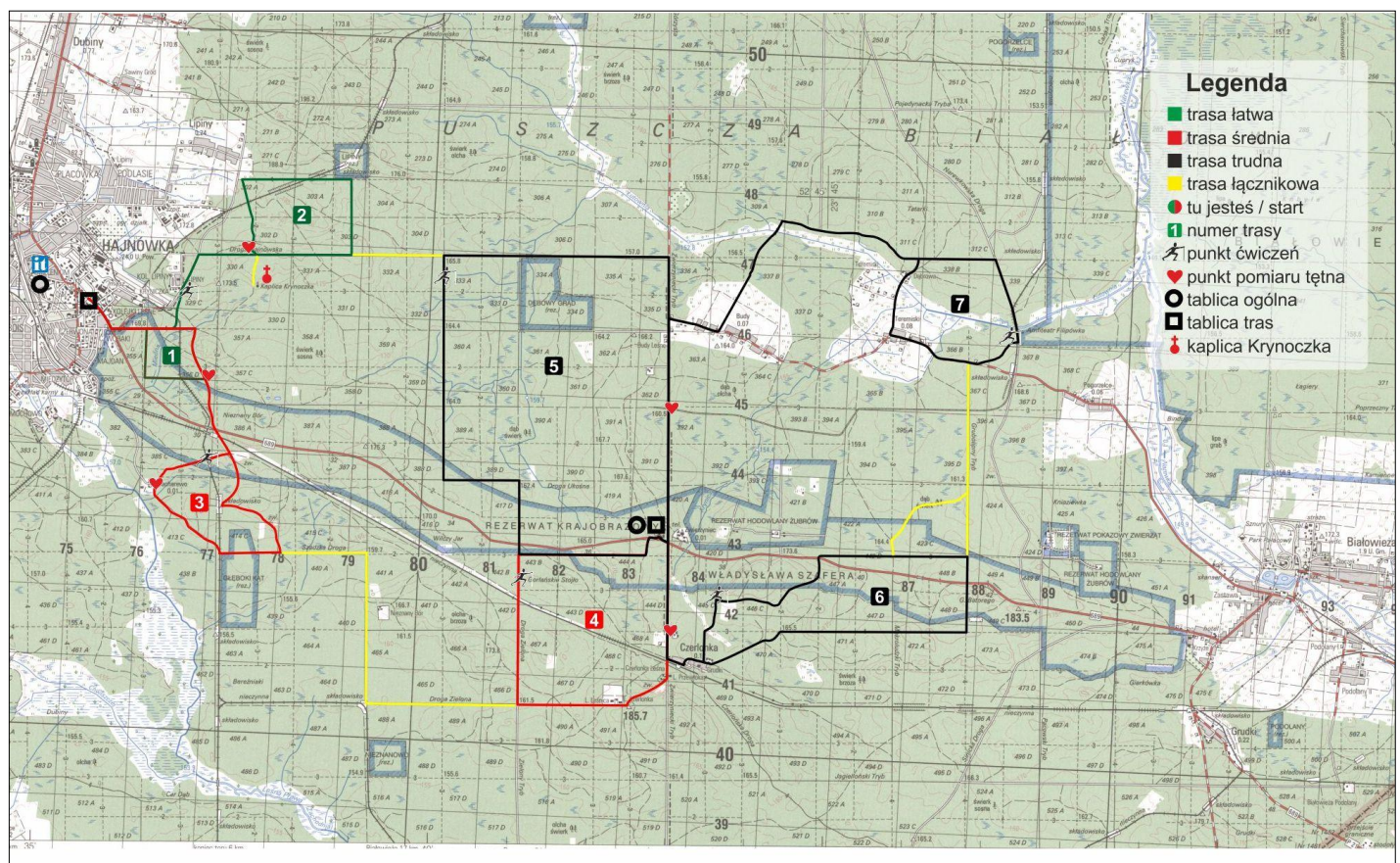
Cisza, zapach lasu i świeże powietrze – to najcenniejsze ich atuty. Wyznaczono też kilka szlaków samochodowych o długości ok. 100 km.

Nowością ostatnich lat jest NORDIC WALKING PARK „KRAINA PUSZCZY I ŻUBRA”. Jest to sieć szlaków skierowana do osób, które chcą aktywnie spędzić czas w regionie Puszczy Białowieskiej, obejmująca 7 tras o różnej długości zlokalizowanych w przepięknej scenerii Puszczy Białowieskiej. Punkty wyjścia na trasy zlokalizowane zostały w 2 miejscach: przy Parku Wodnym w Hajnówce oraz na parkingu „Zwierzyniec” przy drodze nr 689 Hajnówka - Białowieża.

Nordic Walking Park stanowi sieć, gdzie trasy poprowadzone są w postaci różnej wielkości pętli, posiadają punkty wspólne, a w niektórych miejscach pokrywają się i krzyżują. Umożliwia to dowolne skracanie lub wydłużanie marszu, czy zmiany jego kierunku. Trasy szlaków będą w większości leśnymi drogami żwirowymi, obok rezerwatów przyrody i przez śródlęsne osady. Część tras NWP „Kraina Puszczy i Żubra” pokrywa się z istniejącymi turystycznymi szlakami pieszymi i rowerowymi.

Oferta skierowana jest nie tylko do entuzjastów nordic walkingu, ale również do miłośników innych dyscyplin, np. biegaczy czy narciarzy biegowych,

Rycina. 8. Sieć tras Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra”

3.2.4.6. Muzea, skanseny, galerie

Na terenie powiatu znajduje się wiele muzeów, skansenów i galerii, z których część eksponuje przede wszystkim walory przyrodnicze regionu, zaś inne skupiają się na wielokulturowości tych terenów, gdzie od wieków mieszkają Polacy, Białorusini i Ukraińcy.

Najciekawsze obiekty to:

- Muzeum Przyrodniczo-Leśne w Białowieży - wystawa bartnictwa, flory i fauny Puszczy Białowieskiej oraz wystawy czasowe,
- Skansen Architektury Drewnianej Ludności Ruskiej Podlasia w Białowieży – drewniane chaty wraz z wyposażeniem, ule, wiatrak, kapliczka,
- Muzeum Kowalstwa i Ślusarstwa w Hajnówce – wystawa narzędzi i wyrobów kowalskich i ślusarskich, a po wcześniejszym uzgodnieniu pokazy kowalstwa,
- Park Miniatur Zabytków Podlasia w Hajnówce – można tu obejrzeć charakterystyczną dla regionu kolorową architekturę drewnianą, obiekty sakralne, pałace, itp. Wszystkie miniatury zostały wykonane w skali 1:25, standardowej dla większości parków miniatur w Europie,
- Galeria im. Tamary Sołowiecz w Narewce – jest to miejsce wystaw malarskich – stałych i czasowych, demonstracji prac poplenerowych, miejsce lekcji historii i etnografii, związanych z bogatymi tradycjami Ziemi Narewowskiej, przedstawiających jej różnorodność etniczną i wyznaniową,
- „Sioło Budy” w Budach – prywatny skansen dom wraz ze stodołą oraz oborą, brogiem i obowiązkowo studnią, otoczony przez rosnący płot wierzbowy zwany olenderskim.

3.3. Powiązanie projektu z dokumentami i programami strategicznymi

3.3.1. Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku

Proponowany projekt jest zgodny z jednym z trzech komponentów rozwoju turystyki w Polsce, zawartym w cytacie: *„turystyka będzie dziedziną eksponującą i wykorzystującą w sposób efektywny, a równocześnie respektujący zasady rozwoju zrównoważonego cenne potencjały kraju, w szczególności dziedzictwo kultury i tradycji oraz bogactwo przyrody”*.

Przedsięwzięcie inwestycyjne zgłaszane przez Powiat Hajnowski do finansowania w ramach RPOWP w pełni wpisuje się w te założenia. Jego wdrożenie zaowocuje przyciągnięciem na Podlasie kolejnych grup turystów, w dużej mierze osób zainteresowanych aktywnymi formami wypoczynku. W przypadku tej grupy docelowej da to z kolei sposobność ukazania im bogactwa otaczającej natury oraz zapoznania z kulturą tych terenów województwa.

Należy zauważyć, iż charakter projektu wpisuje się w cele strategiczne oraz działania „Kierunków...”. Analizowany dokument jest skonstruowany w ten sposób, iż cele w nim zawarte będą realizowane na dwóch poziomach: *A - Międzyresortowego Zespołu ds. koordynacji zadań Rządu* oraz *B - Wszystkich podmiotów działających na rzecz rozwoju turystyki*.

W drugim przypadku dokument zakłada rozwój polskiej turystyki zgodnie z czterema obszarami priorytetowymi, z których analizowany projekt należy uznać za wpisujący się w:

- obszar priorytetowy I – produkt turystyczny o wysokiej konkurencyjności;
- obszar priorytetowy IV – kształtowanie przestrzeni turystycznej.

W ramach I obszaru wyróżniono m.in. *cel 1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej* (najpełniej odpowiadający założeniom projektu) oraz *1.5. Rozwój wiodących typów turystyki*. W uzasadnieniu celu 1.2. można przeczytać, iż obok podstawowej infrastruktury noclegowo-gastronomicznej, niezbędny jest także rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, która w znaczący sposób przyczynia się do podniesienia atrakcyjności danej miejscowości. Szczególną uwagę zwraca się na fakt, iż kształtowana infrastruktura musi odznaczać się odpowiednim standardem, dostępnością komunikacyjną i dostępnością dla osób niepełnosprawnych, a także spójnością w stosunku do zakładanej koncepcji produktu oraz marki, a jej lokalizacja i technologia musi uwzględniać uwarunkowania wynikające z potrzeb ochrony środowiska.

Analizowany projekt będzie mieścił się zatem w ramach tych wymagań, bowiem zapewnione zostaną bardzo dobre warunki dla osób, które cenią aktywny wypoczynek (spacery, nordic walking, jazdę na rowerze czy bieganie na nartach, itp.) przy poszanowaniu kwestii ochrony środowiska (proponowany obiekt będzie w szerokim zakresie wykorzystywał m.in. odnawialne źródła energii). Należy dodać, iż proponowane rozwiązania są kontynuacją wcześniej wdrożonych i są z nimi komplementarne. Warto wspomnieć tutaj o wyznaczeniu ścieżek do nordic walkingu, ustawieniu oznakowania oraz wykonaniu elementów małej architektury.

W kontekście analizowanego projektu i działań przypisanych do celu 1.2. inwestycja będzie spójna z działaniem 1.2.1. „*Rozwój infrastruktury atrakcji turystycznych*”, oraz 1.2.4. „*Wsparcie rozwoju infrastruktury uzupełniającej istotnej dla konkurencyjności produktów turystycznych oraz sprzyjającej wydłużeniu sezonu turystycznego*”. Pierwsze z wymienionych działań powinno doprowadzić do lepszego i skuteczniejszego wyeksponowania atrakcji turystycznych, zwiększenia ich dostępności, wzbogacenia o kolejne usługi, podniesienia zainteresowania kolejnych grup odbiorców. W danym przypadku nie ma wątpliwości, iż zagospodarowanie parkingu Zwierzyniec będzie istotnym krokiem w kierunku poprawy standardu i rozszerzenia funkcjonalności ważnego punktu na turystycznej mapie Puszczy Białowieskiej. To z kolei powinno zintensyfikować ruch turystyczny w tym miejscu i zachęcić turystów do spędzania tu czasu i to również zimą. Z kolei działanie 1.2.4. ukierunkowane jest na stymulowanie rozwoju najbardziej istotnych elementów w zakresie infrastruktury uzupełniającej dla turystyki, w tym m.in. sportowej. Ponieważ projekt przewiduje zakup skutera śnieżnego wraz ze specjalistycznym osprzętem, dzięki któremu

możliwe będzie właściwe przygotowanie wielu kilometrów tras do narciarstwa biegowego, powinno to przyczynić się do przyciągnięcia turystów w sezonie zimowym – tak więc nie ma wątpliwości, iż zadanie wpisuje się w ramy działania.

Wspomniany wcześniej Cel I.5. ma za zadanie m.in. wyróżnienie kluczowych rodzajów turystyki, które były do tej pory pomijane bądź zapomniane, czy też mają największe szanse rozwoju. Ze względu na charakter projektu oraz jego lokalizację będzie on zbieżny z obszarem „turystyka rekreacyjna, aktywna i specjalistyczna” oraz „turystyka przygraniczna i tranzytowa”. Jeśli chodzi o pierwszy z nich, w jego ramach przewiduje się czynności odpowiadających specyfice przedsięwzięcia: działanie I.5.6 dotyczy „Wspierania rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz tworzenia nowych produktów turystycznych z rozszerzonym pakietem usług, w tym dla uczestników Mistrzostw Europy w piłce nożnej UEFA EURO 2012” (turystyka poprzez aktywność fizyczną).

Należy zauważyć, iż w grudniu 1992 r. UNESCO rozszerzyło granice obiektu Światowego Dziedzictwa Ludzkości, w skład którego wchodził BPN na przyległą do niego, objętą ochroną ścisłą część białoruskiego parku narodowego „Bieławiejskaja Puszcza”. W ten sposób powstał jeden z siedmiu na świecie i trzech w Europie transgraniczny Obiekt Dziedzictwa Światowego. Dlatego też projekt jest zgodny z drugim z wymienionych obszarów oraz działaniem do niego przypisanym: I.5.4 „Wspieranie rozwoju turystyki w strefach przygranicznych” (w szczególności na terenach wschodniej i południowej Polski).). Na terenie Puszczy Białowieskiej funkcjonuje całoroczne, międzynarodowe przejście graniczne (PL-BY) dla ruchu pieszego i rowerowego. Co prawda sytuacja na Białorusi i polityka wizowa tego państwa bardzo utrudniają przemieszczanie się turystów przez granicę, to należy mieć nadzieję, że w przyszłości zajdą na tym polu istotne pozytywne zmiany.

Jeśli chodzi o IV obszar priorytetowy, zakłada się w nim takie kształtowanie przestrzeni, aby z jednej strony podwyższać atrakcyjność oferty turystycznej, a z drugiej chronić przestrzeń przed wzmożoną intensywnością różnych aktywności wiążących się z działalnością turystyczną. Projekt zgłaszany do finansowania w ramach RPOWP wpisuje się w cel operacyjny IV.1. – *Kształtowanie rozwoju turystyki w sposób zachowujący i podnoszący wartości przestrzeni*. W ramach inwestycji promowane będą wzorce proekologiczne w budownictwie – wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i naturalnych materiałów budowlanych. W dalszej kolejności powstaną też ścieżki edukacyjne popularyzujące ideę zrównoważonego rozwoju.

3.3.2. Powiązanie ze strategią rozwoju sportu w Polsce do roku 2015

Ponieważ realizowane przedsięwzięcie będzie popularyzować walory Puszczy Białowieskiej poprzez aktywne formy wypoczynku (na przykład nordic walking, bieganie na nartach, jazda rowerem), w zasadniczy sposób związane jest to z upowszechnianiem sportu i propagowaniem aktywności fizycznej.

Dlatego też należy zauważyć, iż wnioskowane przedsięwzięcie jest zgodne z *Priorytetem 1 „Popularyzacja sportu dla wszystkich”* oraz *Priorytetem 3 „Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej”*. W przypadku pierwszego z nich jego celem jest utrwalenie postaw prozdrowotnych w różnych grupach wiekowych, środowiskowych i zawodowych. Będzie on wdrażany m.in. przez *działanie 1.2. – Aktywność fizyczna społeczeństwa*, w opisie którego stwierdza się, że społeczeństwo polskie cechuje nadal niski stopień zaangażowania w systematyczną aktywność fizyczną. Konieczna będzie zatem zmiana aktualnego systemu i form oddziaływania państwa na pobudzenie aktywności społecznej w obszarze sportu dla wszystkich. Dlatego też zakłada się promowanie turystyki aktywnej, w szczególności związanej z różnymi dyscyplinami sportu takimi jak żeglarstwo, kajakarstwo, sporty rowerowe, wspinaczka górską, narciarstwo biegowe, łyżwiarstwo. Działanie to odpowiada zatem bardzo dobrze założeniom projektu, bowiem z propagowaniem zdrowego trybu życia i zwiększonej aktywności fizycznej powinno iść w parze tworzenie stosownych warunków infrastrukturalnych do uprawiania sportów. W tym miejscu warto jest wspomnieć, iż w 2012 r. w Puszczy Białowieskiej planowane są ogólnopolskie eliminacje do Pucharu Polski w Nordic Walking organizowane przez Polską Federację Nordic Walking., przy wsparciu Samorządu Województwa Podlaskiego.

W opisie Priorytetu 3 zauważa się, iż bez nowoczesnej bazy sportowo-rekreacyjnej nie jest możliwe odniesienie pełnego sukcesu sportowego i upowszechnienie sportu. Dlatego też w ramach działania 3.2. „Infrastruktura sportowa” przewidziano budowę i modernizację infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, co należy uznać za zgodne z założeniami rozpatrywanego przedsięwzięcia, mimo iż projekt nie zakłada wykonania obiektów budowlanych, a jedynie przygotowanie tras do narciarstwa biegowego za pomocą zakupionego sprzętu.

3.3.3. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013

Inwestycja wpisuje się w realizację celu głównego, którym jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Zostanie on osiągnięty przez realizację 6 celów horyzontalnych szczegółowych, z których najbardziej zbieżnym z analizowanym projektem jest: budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

W dokumencie zauważa się, iż dla zapewnienia dostępu do odpowiedniej, wysokiej jakości usług turystycznych oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej Polski i jej regionów, środki zostaną skoncentrowane przede wszystkim na poprawie jakości funkcjonującej infrastruktury turystycznej i skierowane na projekty z zakresu jej rozbudowy, modernizacji i wyposażenia. Przedsięwzięcia w tym zakresie będą również ukierunkowane na powstawanie nowych obiektów służących do prowadzenia działalności turystycznej, które będą spełniały standardy UE. Nie ulega wątpliwości, iż projekt będzie

cechował się stosownymi parametrami, spełniającymi oczekiwania i wymogi osób ceniących aktywny wypoczynek. Dla miłośników spacerów, biegania, nordic walkingu oraz biegania na nartach zostaną stworzone jeszcze lepsze warunki niż dotychczas. W chwili obecnej występuje poważny deficyt miejsc służących odpoczynkowi, oferujących posiłek, wypożyczalni sprzętu sportowo - rekreacyjnego czy też pozwalających na uzyskanie stosownych informacji na szlakach turystycznych. Tym samym można powiedzieć, iż poprawi się standard pobytu na analizowanym terenie oraz wzrośnie jego atrakcyjność turystyczna.

3.3.4. Powiązanie ze strategiami i programami wojewódzkimi

Już w silnych stronach analizy SWOT „Strategii...” w zakresie infrastruktury, aspektów przestrzennych, środowiska i turystyki stwierdza się, iż województwo cechuje czyste i mało zmienione działalnością człowieka środowisko naturalne – cały obszar województwa należy do Zielonych Płuc Polski oraz dysponuje wybitnymi walorami przyrodniczymi, w tym parków narodowych i krajobrazowych. Z drugiej jednak strony zauważa się niewystarczający standard bazy turystycznej regionu. Niewątpliwie postawiona diagnoza odpowiada również sytuacji powiatu hajnowskiego, który przecież ze względu na swoje walory przyrodnicze uchodzi za wizytówkę tej części Polski. Z kolei każdy, kto tu był jest świadom, iż w kwestiach infrastrukturalnych można tu jeszcze wiele poprawić.

Proponowane przedsięwzięcie jest spójne z określonym w dokumencie *celem strategicznym 5 „Rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego”*. W jego uzasadnieniu zwraca się uwagę na potencjał przyrodniczy, wypoczynkowy i kulturowy istniejący w regionie. Niemniej jednak bez podwyższenia standardów bazy turystycznej i sportowej, a także zwiększenia nakładów na kulturę i sztukę oraz promocję regionu rozwój turystyki będzie ograniczony. Dlatego też zakłada się, iż wdrożenie projektów wydłużających sezon turystyczny, ułatwienia inwestycyjne, kompleksowe zagospodarowanie turystyczne, tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze turystycznym i okołoturystycznym doprowadzi do powstania nowych produktów turystycznych oraz wydłużenia okresu pobytu turystów w województwie, generując dodatkowe zyski w tej branży, tym samym zapewniając mieszkańcom dodatkowe dochody. Poddając analizie plany rozwoju infrastruktury w ramach projektu należy zauważyć, iż są one w pełni zgodne z założeniami rozpatrywanego celu. Wybudowanie budynku z przeznaczeniem na punkt gastronomiczny, informację turystyczną oraz wypożyczalnię sprzętu sportowego, a do tego zakup maszyny do przygotowania tras do narciarstwa biegowego przyczyni się w zdecydowany sposób do poprawy warunków do aktywnego wypoczynku nie tylko latem, ale również w porze zimowej. W związku z tym w dużym stopniu zwiększona zostanie atrakcyjność turystyczna tej części Podlasia, przez co można spodziewać się napływu większej liczby gości w te rejony. Projekt będzie ważnym narzędziem przedłużającym sezon turystyczny, co przełoży się na wyższe dochody osób i firm działających w branży. Tak więc jego oddziaływania w postaci intensyfikacji napływu turystów będą

stanowić także zachętę dla kolejnych przedsiębiorstw, aby podejmować tu inwestycje w infrastrukturę noclegową czy gastronomiczną. Tym samym projekt pośrednio będzie realizował też założenia *celu strategicznego 1 „Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa”*.

Przedsięwzięcie wpisuje się również w założenia *Priorytetu II – Infrastruktura społeczna*, a w nim *Działania 3 – „Rozwój sportu i rekreacji”* oraz *Priorytetu III – Baza ekonomiczna*, a w nim *Działania 2 – „Rozwój turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego”*.

Działanie *„Rozwoju sportu i rekreacji”* realizowane ma być m.in. poprzez poddziałanie odpowiadające specyfice projektu:

- 3) Budowa, przebudowa i modernizacja obiektów rekreacyjnych (parki, ścieżki zdrowia, plaże, kąpieliska, przystanie wodne, itp.).

Z kolei analizowany projekt wpisuje się w następujące poddziałania działania *„Rozwój turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego”*:

- 1) Działania wspierające kompleksowe zagospodarowanie turystyczne terenów o najwyższych w województwie walorach przyrodniczych i kulturowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- 3) Wspieranie rozwoju turystyki przyjazdowej, w tym turystyki wiejskiej, ekoturystyki i turystyki kwalifikowanej;
- 5) Wspomaganie wzrostu atrakcyjności i rozwoju bazy materialnej najatrakcyjniejszych obszarów i obiektów turystycznych województwa, w tym uzdrowisk.

Ponieważ *„Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego”* jest w dużej mierze pochodną diagnozy i realizuje cele przewidziane w *„Strategii rozwoju województwa podlaskiego”* naturalnym jest, że proponowany projekt jest także zgodny z tym dokumentem.

Inwestycja planowana do wdrożenia odpowiada założeniom *osi priorytetowej III „Rozwój turystyki i kultury”* oraz jej celowi głównemu *„Wzrost atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej województwa podlaskiego”*. W jej ramach dofinansowywane będą projekty z zakresu infrastruktury turystycznej, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz kulturalnej. W uzasadnieniu osi priorytetowej można przeczytać, iż dzięki licznym kompleksom leśnym, urozmaiconej rzeźbie polodowcowej, licznym jeziorom w północnej części województwa, nizinnych dolinom rzecznych z fragmentami unikalnych w Europie bagien oraz urozmaiconemu pod względem etnicznym środowisku kulturowemu i czystemu środowisku, w województwie podlaskim istnieją dobre warunki rozwoju turystyki, sportu i wypoczynku. W związku z tym rodzi się szansa wykreowania oferty turystycznej skierowanej do osób ceniących aktywny wypoczynek. Jednak wykorzystanie potencjału regionu w tym zakresie wymaga rozbudowy i podwyższenia standardów bazy turystycznej i sportowej, bowiem jej niedostateczna ilość skraca sezon turystyczny jedynie do dwóch miesięcy w roku.

Przedsięwzięcie będzie ponadto realizować liczne cele szczegółowe osi priorytetowej, a w szczególności:

- rozbudowa bazy turystycznej w regionie,
- podniesienie jakości usług turystycznych,
- wzrost roli turystyki, sportu i rekreacji jako czynników stymulujących rozwój społeczny i gospodarczy,
- wspieranie działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich.

Planowany projekt wpisuje się w *Działanie 3.1 „Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu”*, w którego opisie przeczytać można, iż „w ramach rozwoju atrakcyjności turystycznej regionu współfinansowane będą przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury turystycznej, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz kulturalnej”.

3.3.5. Zgodność z linią demarkacyjną

Zgodnie z zapisami dokumentu „Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej” w ramach kategorii interwencji 55, 56 i 57 do Regionalnych Programów Operacyjnych kwalifikują się m.in. działania polegające na „*Budowie i modernizacji lokalnej i regionalnej infrastruktury turystycznej*”. Tak więc projekt może być realizowany w ramach RPOWP.

3.3.6. Strategia rozwoju powiatu

W „Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Hajnowskiego na lata 2007-2013” wyznaczono *Priorytet I – Rozwój infrastruktury technicznej w powiecie hajnowskim*. W dokumencie stwierdza się, że to właśnie „*rozbudowana infrastruktura turystyczna zadecyduje w głównej mierze o atrakcyjności i konkurencyjności regionu*”. Celem priorytetu jest m.in. podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obszaru powiatu.

Projekt realizuje kierunki wyznaczone w ramach *Działania 4 – Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowej*. Przewidziano tu m.in. wspieranie:

- rozwoju sieci punktów informacji turystycznej (m.in. infokioski);
- wytyczenia i oznakowania sieci szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych, narciarskich, tematycznych itp.) wraz z małą infrastrukturą turystyczną;
- budowy, przebudowy i modernizacji ośrodków turystycznych oraz sportowych (baseny, stadiony, boiska i hale sportowe, obiekty sportowo-rekreacyjne, itp.);
- rozbudowy i modernizacji bazy noclegowo-gastronomicznej w miejscach atrakcyjnych dla wypoczynku.

Analizowany projekt należy więc uznać za w pełni zgodny ze strategicznymi dokumentami Powiatu Hajnowskiego – dzięki niemu powstanie mała infrastruktura turystyczna z bazą gastronomiczną w miejscu atrakcyjnym pod względem wypoczynku. Ponadto dzięki zakupowi skutera śnieżnego o dużej mocy wraz ze specjalistycznym osprzętem istniejące szlaki nordic walkingu, piesze i rowerowe będą mogły być wykorzystywane jako trasy narciarstwa biegowego. Przełoży się to na pewno na intensyfikację ruchu turystycznego, szczególnie w okresie zimowym.

Oczekiwany wzrost liczby turystów bez wątpienia przyczyni się do realizacji innych kierunków priorytetowych „Planu Rozwoju Lokalnego”:

- Priorytetu II – Przeciwdziałanie bezrobociu w powiecie hajnowskim,
- Priorytetu III – Wzmocnienie potencjału gospodarczego i społecznego powiatu hajnowskiego.

Wspieranie rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej jest bardzo pożądane, bowiem może być „magnesem” przyciągającym turystów. To z kolei sprawi, iż skorzystają oni z bazy noclegowej, gastronomicznej czy usługowej, stymulując w ten sposób koniunkturę lokalnej gospodarki.

3.4. Wpływ na realizację polityk horyzontalnych

W ramach przedsięwzięcia zakłada się zatrudnienie dwóch pracowników, w tym jednego sezonowego. Jedna osoba będzie pracowała w punkcie Informacji Turystycznej, który będzie otwarty przez cały rok, natomiast druga będzie odpowiedzialna za przygotowanie i utrzymanie tras narciarstwa biegowego w okresie od połowy listopada do połowy marca. Ze względu na charakter wykonywanych obowiązków można domniemywać, iż stanowisko w punkcie IT zostanie obsadzone przez kobietę, natomiast operatorem maszyny będzie mężczyzna. Niemniej jednak przy zatrudnianiu nie będzie brana pod uwagę płeć, a jedynie stosowne predyspozycje zawodowe danej osoby. Dlatego też *projekt będzie miał pozytywny wpływ na politykę równych szans w zatrudnieniu mężczyzn i kobiet.*

Wybudowanie obiektu parterowego z bezpośrednim wejściem z poziomu parkingu zapewni równy dostęp do infrastruktury turystycznej zarówno osobom zdrowym, jak i z dysfunkcjami ruchowymi. Projekt uwzględnia również potrzeby osób niewidomych. Na ceglanej ścianie powstałego budynku zostanie umieszczona tablica w wersji Braille’a prezentująca dzieje Zwierzyńca. Przygotowany do obsługi ruchu turystycznego parking będzie w jednakowym stopniu dostępny dla wszystkich użytkowników, bez względu na płeć, narodowość, wyznanie, etc.

Analizowane przedsięwzięcie wpływać również będzie na wyrównanie szans ludności wiejskiej w dostępie do pozarolniczych źródeł utrzymania i będzie pozytywnie oddziaływać na wielofunkcyjny rozwój wsi. Pomijając fakt, iż projekt przewiduje utworzenie miejsc pracy przez samego Beneficjenta, jak również przez operatora lokalu gastronomicznego i wypożyczalni sprzętu sportowego na obszarze wiejskim,

wybudowanie bazy turystycznej przyczyni się do podniesienia atrakcyjności turystycznej powiatu. To z kolei musi pozytywnie oddziaływać na rozwój agroturystyki, drobnego handlu, czy usług.

Proponowany projekt odpowiada także pozytywnie na postulaty jednej z polityk horyzontalnych UE, mianowicie polityki zrównoważonego rozwoju. Na obecnym poziomie cywilizacyjnym możliwy jest rozwój zrównoważony, to znaczy taki, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń. Model takiej gospodarki zakłada odpowiednio i świadomie ukształtowane relacje pomiędzy wzrostem gospodarczym, dbałością o środowisko (nie tylko przyrodnicze, ale także sztuczne – wytworzone przez człowieka) oraz zdrowiem człowieka. Nie ulega wątpliwości, iż wybudowanie infrastruktury turystycznej w najmniejszym stopniu nieingerującej w środowisko naturalne, przy tym uatrakcyjniającej przestrzeń publiczną, doprowadzi do większego napływu turystów i stymulować będzie rozwój lokalnej gospodarki, a tym samym musi odpowiadać tej polityce. Przy tym nie należy zapominać, iż zastosowane rozwiązania i technologie będą praktycznie neutralne dla przyrody. Do utrzymania i eksploatacji wybudowanej infrastruktury wykorzystywane będą odnawialne źródła energii, które w zasadzie w całości pokryją jej zapotrzebowanie energetyczne. Projekt będzie ponadto doskonale propagował ekologiczną myśl, dzięki czemu w niektórych osobach mogą zostać zaszczepione postawy, które będą uwzględniały w życiu codziennym kwestie ochrony środowiska naturalnego.

Przedsięwzięcie będzie miało pozytywny, choć trudny do wyrażenia w ujęciu liczbowym wpływ na kształtowanie społeczeństwa informacyjnego. W ramach projektu zostanie zakupiony kiosk multimedialny, który będzie doskonałym narzędziem do pozyskiwania informacji o regionie szczególnie dla osób ceniących nowoczesne technologie. Dzięki temu rozwiązaniu wiele osób będzie mogło o każdej porze pojąć za darmo wiedzę o Puszczy Białowieskiej, w tym również w językach obcych.

Trzeba również pamiętać, iż przy promocji projektu w dużym stopniu wykorzystywany będzie Internet. Informacje na jego temat będą na bieżąco zamieszczane na stronie Powiatu Hajnowskiego. Prezentowany będzie postęp prac, stopień zaawansowania robót. Dzięki wykorzystaniu Internetu dane o projekcie dostępne będą bardzo szerokiej liczbie zainteresowanych. W celu lepszego rozpropagowania atrakcji zimowych oferowanych w powiecie zostanie również opracowana podstrona internetowa o tej tematyce do serwisu Centrum turystyki regionu Puszczy Białowieskiej.

Przedsięwzięcie będzie miało neutralny wpływ na politykę zamówień publicznych. Wszystkie zamówienia z nim związane zostaną poprzedzone procedurami przetargowymi przewidzianymi przez Prawo zamówień publicznych. Dzięki temu zostaną wybrani wykonawcy najtańsi, jednocześnie zapewniający realizację zadania z zachowaniem wymaganych standardów jakości.

Dzięki zastosowaniu odnawialnych źródeł energii projekt będzie miał pozytywny wpływ na efektywność energetyczną. Budynek, który zostanie wykonany będzie zasilany energią elektryczną pochodzącą z paneli fotowoltaicznych. Tylko przy niesprzyjających warunkach do produkcji prądu będzie wykorzystywana energia z sieci. Jeśli chodzi o ciepłą wodę użytkową, podgrzewana ona będzie poprzez instalację solarną

próżniową (absorbującą energię słoneczną niezależnie od stopnia zachmurzenia) oraz płaszcz wodny. Na okres zimowy funkcję kolektorów częściowo przejmą pompy ciepła służące również do wspomagania instalacji c.o. Mając na względzie powyższe, wybudowana infrastruktura tylko w niewielkim stopniu zużywać będzie energię wytwarzaną w tradycyjny sposób.

3.5. Zidentyfikowane problemy

3.5.1. Wpływ projektu na problemy Beneficjenta

Powiat hajnowski zlokalizowany jest peryferyjnie, w pobliżu granicy Polski z Białorusią, stanowiącej obecnie zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. Położony jest w oddaleniu od głównych szlaków komunikacyjnych, lecz mimo to przyciąga on rzesze turystów z całego kraju, a także gości z zagranicy. Oczywiście magnes stanowi Puszcza Białowieska z Białowieskim Parkiem Narodowym, miejsca o uznanej renomie światowej. Dla większości turystów stanowią one jednak atrakcję jedno, maksymalnie dwudniową. Tak więc istotny problem z punktu widzenia lokalnej gospodarki to stosunkowo krótki okres pobytu gości. Kolejna kwestia problemowa to wyraźnie małe zainteresowanie Puszcą Białowieską poza głównym sezonem turystycznym, przypadającym na okres od maja do września (z wyraźnym szczytem od czerwca do sierpnia). Wynika on oczywiście w dużej mierze z uwarunkowań pogodowych i tradycyjnego kojarzenia przez przeciętnego turystę miesięcy zimowych z górami a nie nizinami. Aby zmienić to rozumowanie konieczne jest intensyfikowanie działań na rzecz rozwoju atrakcji zimowych. Póki co są one zdecydowanie niewystarczające. Występują bardzo duże braki związane z zapewnieniem infrastruktury zimowej. Istniejące szlaki piesze, rowerowe czy do nordic walkingu nie są przygotowane na przyjęcie narciarzy biegowych. W pobliżu tras brakuje chociażby miejsc, gdzie można nieco odpocząć, coś zjeść, wypić ciepły napój. Trzeba jednak zauważyć, że takich obiektów jest jak na lekarstwo także w pobliżu letnich atrakcji, zlokalizowanych poza najważniejszymi turystycznymi ośrodkami powiatu, czyli Białowieżą i Hajnówką. Niewielkie bary i kawiarnie o odpowiednim standardzie, przy których mogłyby się znaleźć choćby skromne wystawy, sklepy z pamiątkami z powodzeniem mogłyby funkcjonować w wielu uczęszczanych przez turystów miejscach na terenie Puszczy Białowieskiej.

Problem dotyczący rozwoju turystyki na terenie powiatu hajnowskiego to także fakt, iż ruch koncentruje się na terenie gminy Białowieża, a ściślej rzecz ujmując w samej Białowieży. Pozostałe gminy są pomijane przez turystów, chociaż ich walory przyrodnicze czy krajobrazowe są również bardzo istotne. Można w tym miejscu wspomnieć np. o gminie Narewka czy gminie Hajnówka – chociaż sytuacja na ich terenie jest znacznie lepsza niż np. jeszcze 10 lat temu (między innymi dzięki inwestycjom infrastrukturalnym i działaniom promocyjnym realizowanym w ramach RPOWP), to ich potencjał wciąż jest wykorzystywany tylko w niewielkim stopniu.

Tak więc można skonstatować, że podstawowym problemem uzasadniającym potrzebę realizacji analizowanego projektu jest niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego powiatu, co wynika z braku odpowiedniej bazy infrastrukturalnej, a także oferty jesienno-zimowej, mogącej przedłużyć sezon turystyczny. Ta sytuacja przekłada się z kolei na mniejszą liczbę turystów przybywających do tej części województwa podlaskiego. Należy pamiętać, iż taki stan rzeczy odbija się przede wszystkim na lokalnej gospodarce i dalej na zasobności mieszkańców powiatu. Problemem tej części Podlasia pozostaje silny spadek liczby ludności, wynikający po części z ujemnych przepływów migracyjnych. Znacząca część mieszkańców utrzymuje się z niskodochodowego rolnictwa i dlatego często decyduje się na znalezienie zatrudnienia w sektorach pozarolniczych i przeprowadzkę do większych ośrodków miejskich. Stworzenie infrastruktury przyczyniającej się do dalszego rozwoju turystyki pozwoli na rozszerzenie dodatkowych form zarobkowej działalności, przede wszystkim handlu i usług. Prowadzić to może do zwiększenia przychodów miejscowej ludności i w związku z tym zachęci do pozostania w rodzinnych stronach.

3.5.2. *Wpływ projektu na problemy beneficjentów pośrednich*

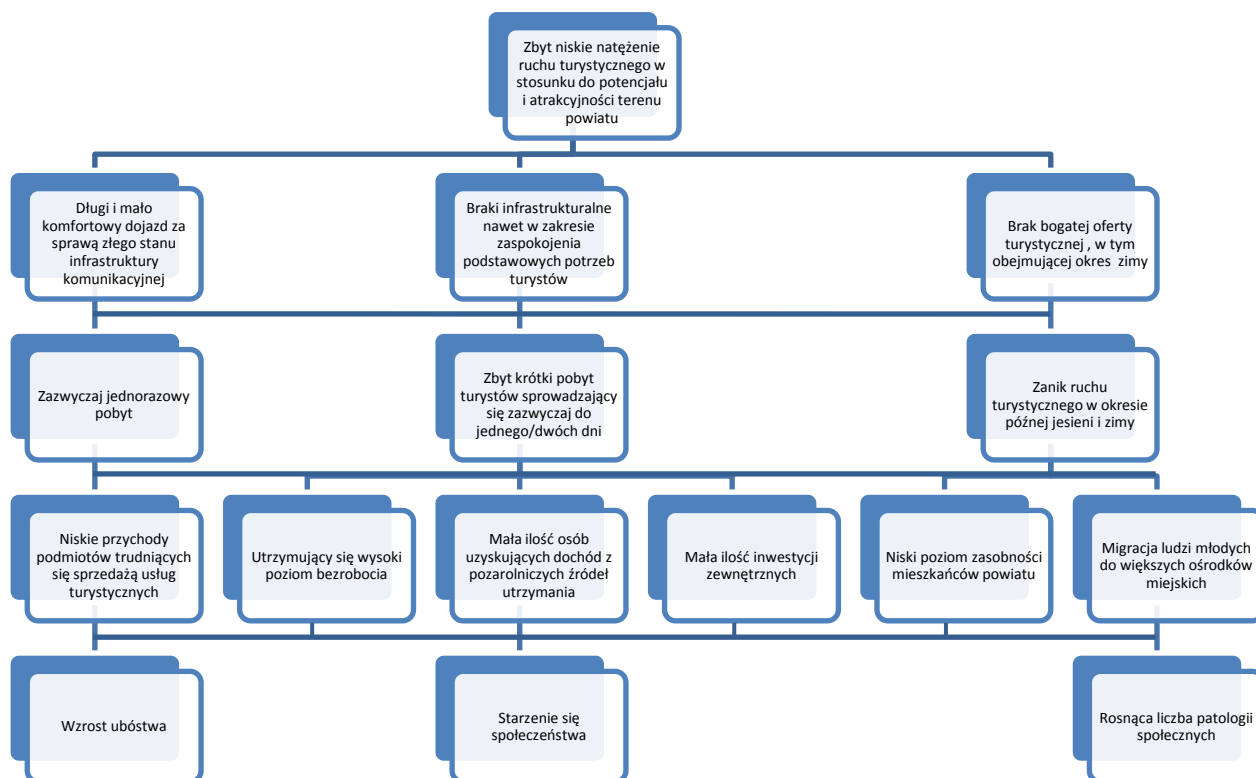
Istotnym problemem dla osób przybywających na teren powiatu są wciąż istniejące niedostatki pod względem bazy turystycznej. O ile infrastruktura noclegowa jest w zasadzie wystarczająca, a z gastronomią też nie ma większych problemów w głównych ośrodkach turystycznych powiatu, to pewne braki są zauważalne w pobliżu atrakcji położonych na terenach puszczańskich. Przykładem może być tu Rezerwat Pokazowy Żubrow, czy Zwierzyniec, gdzie rozpoczynają się trasy kolejki wąskotorowej oraz ścieżki nordic walkingu. Z punktu widzenia wielu gości atrakcje te są z tego powodu uważane za produkty niedopracowane. Tak jak już wcześniej zauważono brakuje obiektów do obsługi ruchu turystycznego, których oferta zaspakajałaby chociaż podstawowe potrzeby osób odwiedzających te tereny. Praktycznie nigdzie nie występują punkty gastronomiczne, miejsca odpoczynku, gdzie można byłoby zregenerować siły po wędrówkach czy też na chwilę się zatrzymać w ich trakcie. Ponadto trzeba mieć świadomość, iż toalet jest jak na lekarstwo, uzyskanie jakiegokolwiek informacji o atrakcjach okolicy jest w zasadzie niemożliwe, a podobnie ma się rzecz z wypożyczeniem sprzętu sportowego chociażby do wycieczek rowerowych czy biegów narciarskich.

Istotną niedogodnością występującą na terenie powiatu jest bardzo ograniczona oferta w trakcie zimy. O ile możliwe jest zorganizowanie świetnego kuligu i nie brakuje tras spacerowych, to już wskazanie innych form spędzania wolnego czasu jest bardzo trudne. Wielu odwiedzających te rejony kraju wykazuje zdziwienie, iż w miejscu o tak dużym potencjale turystycznym brakuje przygotowanych tras do narciarstwa biegowego. Odkąd Justyna Kowalczyk zaczęła święcić triumfy sklepy sportowe zanotowały znacznie większą sprzedaż sprzętu narciarskiego aniżeli wcześniej, a co za tym idzie o wiele częściej można spotykać osoby uprawiających tę dyscyplinę sportu. Jeśli chodzi o stworzenie warunków dla narciarzy, braki w tym zakresie w powiecie są o tyle zastanawiające, gdyż przy bardzo dobrze rozwiniętej sieci tras do nordic

walkingu i szlaków pieszych wymagane nakłady są, tak naprawdę, związane tylko z koniecznością zakupu odpowiedniego urządzenia, paliwa i zatrudnienia jego operatora.

W celu syntetycznego ujęcia opisanych powyżej sytuacji problemowych zilustrowano je dodatkowo w formie tzw. drzewa problemów.

Rycina 9. Drzewo zidentyfikowanych problemów

Źródło: opracowanie własne

3.6. Logika interwencji

Cele projektu szerzej opisane w tym punkcie zostały dodatkowo przedstawione w formie tzw. matrycy logicznej, która daje doskonały ogłęd spodziewanych oddziaływań projektu w ujęciu zarówno krótko, jak i długoterminowym, tj. ilustruje dalekosiężne oczekiwane skutki wdrożenia inwestycji i zauważalne stosunkowo szybko, nawet zaraz po zakończeniu projektu efekty, których skumulowane, wzajemnie uzupełniające się wpływy mają doprowadzić do osiągnięcia wspomnianego celu długoterminowego.

Matryca przedstawia ponadto źródła i metody weryfikacji osiągnięcia oczekiwanych celów oraz możliwe zagrożenia, które mogą stanowić przeszkodę w realizacji projektu czy osiągnięciu zakładanych wskaźników.

Tabela 5. Matryca logiczna projektu

	Logika interwencji	Wskaźniki realizacji	Źródła informacji o wskaźniku	Założenia
Cel nadrzędny	Priorytetem projektu jest poprawa atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej powiatu hajnowskiego. Dzięki realizacji przedsięwzięcia powinien zwiększyć się napływ turystów, w tym zagranicznych, który przełoży się na rozwój przedsiębiorczości związanej z turystyką, agroturystyką, gastronomią, drobnymi usługami, etc. W związku z nowo powstałymi podmiotami gospodarczymi oraz poszerzeniem działalności obecnie już istniejących, zwiększą się szanse na zatrudnienie mieszkańców w sektorze pozarolniczym, powstaną nowe miejsca pracy, a także wzrosną dochody ludności.	<ul style="list-style-type: none"> - powstanie nowych miejsc pracy; - powstanie nowych podmiotów gospodarczych; - wzrost PKB w powiecie; - wzrost dochodów ludności; - zmniejszenie stopy bezrobocia; - obłożenie miejsc noclegowych w obiektach turystycznych/kwater agroturystycznych na obszarze objętym projektem. 	<ul style="list-style-type: none"> - dane Starostwa Powiatowego - dane urzędów gmin - dane PUP/WUP - dane GUS 	<ul style="list-style-type: none"> - ustanie kryzysu gospodarczego - zwiększenie skłonności obywateli do ponoszenia wydatków na wypoczynek i rekreację
Cel bezpośredni projektu	<ul style="list-style-type: none"> - uatrakcyjnienie pobytu turystów w powiecie i na terenie Puszczy Białowieskiej - wydłużenie sezonu turystycznego; - podniesienie jakości obsługi ruchu turystycznego - podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej w zakresie infrastruktury gastronomicznej, noclegowej, etc. - powstanie nowych miejsc pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - ilość turystów i wczasowiczów, w tym w okresie zimy - wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na reprezentatywnej grupie turystów, co do oceny atrakcyjności turystycznej powiatu - ilość nowych podmiotów związanych z branżą turystyczną, w tym gospodarstw agroturystycznych - spadek bezrobocia / wzrost liczby zatrudnionych poza rolnictwem. 	<ul style="list-style-type: none"> - dane Starostwa Powiatowego - dane urzędów gmin - dane GUS - dane Powiatowego Urzędu Pracy / Wojewódzkiego Urzędu Pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - kontynuacja wzrostu polskiej gospodarki - popularyzacja aktywnych form spędzania wolnego czasu - zwiększenie udziału wydatków na turystykę w dochodach obywateli - otrzymanie wsparcia w ramach RPOWP
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie ruchu turystycznego, w tym w okresie zimy - wydłużenie czasu pobytu turystów na terenie powiatu - liczba osób korzystająca z wybudowanej infrastruktury - liczba osób korzystająca z przygotowanych tras narciarskich; - liczba osób korzystająca z informacji turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> - obliczenia w terenie - dane z BPN, gospodarstw agroturystycznych, ośrodków wczasowych dot. ilości turystów, tendencji, etc. - ilość wydanych folderów, katalogów, ulotek na temat powiatu oraz ilość udzielonych konsultacji 	<ul style="list-style-type: none"> - dane Starostwa Powiatowego - dane urzędów gmin, BPN - dane z analizy finansowej i ekonomicznej projektu / dokumentacji projektowej - pomiary w terenie 	<ul style="list-style-type: none"> - stabilny rozwój gospodarki, a przez to dogodne warunki rozwoju przedsiębiorczości - wzrost zamożności obywateli - terminowa realizacja całego projektu - terminowe przeprowadzenie procedury przetargowej - otrzymanie wsparcia w ramach RPOWP
Produkty	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia wybudowanego budynku - liczba punktów IT - liczba sprzętu wykorzystywanego na potrzeby przygotowania tras narciarskich - liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba turystów korzystających z wybudowanej infrastruktury oraz przygotowanych tras narciarskich 	<ul style="list-style-type: none"> - dane Starostwa Powiatowego - protokoły odbioru - ewidencja środków trwałych Starostwa 	<ul style="list-style-type: none"> - dofinansowanie w ramach RPOWP - terminowa realizacja całego projektu - terminowe przeprowadzenie procedury przetargowej
Działania	<ul style="list-style-type: none"> - ogłoszenie dwóch przetargów na roboty oraz dostawę sprzętu do przygotowania tras narciarskich - wyłonienie najlepszego wykonawcy i dostawcy - podpisanie umowy z wykonawcą i dostawcą - realizacja inwestycji, odbiór robót - dostawa sprzętu - wnioski o płatności okresowe - promocja projektu - odbiór końcowy - złożenie wniosku o płatność końcową - cd. promocji projektu - materiały opisujące projekt (listy informacyjne), materiały informacyjne i reklamowe inwestycji na stronie internetowej. Projekt podczas realizacji będzie oznaczony specjalnymi tablicami informacyjnymi, umieszczonymi bezpośrednio na placu budowy 	<ul style="list-style-type: none"> - nakłady zgodnie z tabelą 10 i 11 - zaangażowanie pracowników Starostwa Powiatowego - kosztu użytkowania i eksploatacji sprzętu własnego na potrzeby projektu (samochody, komputery, telefony itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> - faktury, protokoły odbioru - rozliczenie końcowe - sprawozdania i raporty z realizacji inwestycji 	<ul style="list-style-type: none"> - odpowiedni budżet dostępny na czas - kompetentni wykonawcy - kompetentna kadra zarządzająca projektem - kompletna dokumentacja

Źródło: opracowanie własne

3.6.1. Cele ogólne

Zrealizowanie analizowanego projektu na skutek podniesienia atrakcyjności turystycznej powiatu hajnowskiego będzie długofalowo oddziaływać w kierunku:

- zwiększenia liczby turystów odwiedzających obszar Puszczy Białowieskiej, w tym zagranicznych;
- wydłużenia sezonu turystycznego poprzez zaoferowanie profesjonalnie przygotowanych tras do narciarstwa biegowego;
- powstania nowych oraz rozwoju przedsiębiorstw już istniejących, głównie ukierunkowanych na obsługę ruchu turystycznego, a przez to zwiększenia zasobności mieszkańców tego obszaru oraz zmniejszenia bezrobocia.

Turysta, który przyjedzie do Puszczy Białowieskiej i przekona się, iż czeka go tu wiele atrakcji, których się nie spodziewał, w tym doskonałe warunki do aktywnego wypoczynku również zimą powróci tu zapewne jeszcze raz. Dodatkowo będzie on ambasadorem tych terenów wśród swoich znajomych. Dobry wizerunek oznacza na pewno szansę na przyciągnięcie większej liczby turystów, a to z kolei dodatkowe środki pieniężne w obiegu wynikające z zakupu usług noclegowych, restauracyjnych, etc. Większa ilość pieniędzy w lokalnej gospodarce będzie kreowała konsumpcję oraz inwestycje, co wpłynie na jej rozwój. Należy sądzić, iż zaczną powstawać nowe obiekty noclegowe, gospodarstwa agroturystyczne, punkty gastronomiczne, usługowe, czy handlowe. Z kolei osoby prowadzące gospodarstwa rolne będą mogły kooperować z wyżej wymienionymi podmiotami na zasadzie dostawców produktów rolnych.

Ze względu na powyżej wskazane oddziaływania projektu, można uznać, iż wpłynie on na spowolnienie procesu marginalizacji demograficznej powiatu. W dłuższej perspektywie takie inicjatywy jak analizowane przedsięwzięcie powinny pozytywnie oddziaływać na kierunek, jak i tempo migracji oraz na poziom zamożności mieszkańców.

3.6.2. Cele bezpośrednio projektu

Analizowany projekt zostanie zgłoszony przez Powiat Hajnowski do finansowania przez EFRR w ramach osi priorytetowej III RPOWP „Rozwój turystyki i kultury”, Działanie 3.1 „Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu”. Bezpośrednimi celami zarówno osi priorytetowej RPOWP, jak i projektu są:

- wzbogacenie oferty zimowej od roku 2013 poprzez przygotowanie tras do narciarstwa biegowego;
- podniesienie jakości obsługi ruchu turystycznego poprzez utworzenie punktu Informacji Turystycznej, punktu gastronomicznego oraz wypożyczalni sprzętu sportowego;
- wzrost liczby turystów w regionie w okresie zimy;
- wspieranie działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich;

- wybudowanie infrastruktury turystycznej wykorzystującej odnawialne źródła energii, a więc wpisującej się w ekologiczny charakter terenu.

3.6.3. Produkty

Produkty projektu powstaną w roku 2013 i 2014, co odzwierciedla poniższa tabela.

Tabela 6. Zestawienie produktów projektu

Produkt	2012	2013	2014
Liczba nowych produktów turystycznych*	0	1	1
Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	0	0	1
Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej	0	0	1
Liczba bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy (EPC)	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

* Nowym produktem turystycznym będą trasy do narciarstwa biegowego przygotowane za pomocą profesjonalnego sprzętu. Do tej pory turyści nie mieli zapewnionych stosownych warunków do uprawiania tej dyscypliny sportu.

3.6.4. Rezultaty

Rezultaty projektu zestawiono w tabeli.

Tabela 7. Zestawienie rezultatów realizacji projektu

Rezultat	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających z produktów turystycznych	0	1.000	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liczba turystów korzystających z systemu rezerwacji i informacji turystycznej	0	0	2.613	3.588	3.696	3.806	3.921	4.038
Liczba osób korzystających z obiektów turystycznych	0	0	13.063	17.940	18.478	19.032	19.603	20.191
Liczba osób korzystających z atrakcji turystycznych powstałych w wyniku realizacji programu	0	1.000	3.500	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liczba turystów odwiedzających region - krajowych	160.897	160.897	160.897	165.724	170.696	175.817	181.092	186.525
Liczba turystów odwiedzających region - zagranicznych	13.273	13.273	13.273	13.671	14.081	14.503	14.938	15.386
Liczba utworzonych/rozwiniętych produktów turystycznych	0	1	1	1	1	1	1	1
Liczba utworzonych miejsc pracy (brutto, zatrudnienie w pełnym wymiarze godzin) ogółem, w tym:	0	0,125	1,333	1,333	1,333	1,333	1,333	1,333
- kobiety	0	0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
- mężczyźni	0	0,125	0,333	0,333	0,333	0,333	0,333	0,333

Źródło: opracowanie własne

W danym przypadku jako produkt turystyczny przyjęto trasy do narciarstwa biegowego przygotowane za pomocą specjalistycznego sprzętu. Do tej pory należyte warunki do uprawiania tej dyscypliny sportu w Puszczy Białowieskiej nie były zagwarantowane. W przypadku prognoz odnośnie liczby turystów korzystających z tras narciarskich posłużono się doświadczeniami Wigierskiego Parku Narodowego. W roku 2010 z 3 pętli zlokalizowanych na jego terenie skorzystało ok. 7 tys. osób. Duża rozpoznawalność Białowieży nakazuje sądzić, iż przy odpowiedniej promocji atrakcji zimowych oferowanych na tym obszarze będzie możliwe przyciągnięcie docelowo 5.000 osób, z czego 400 stanowić będą turyści zagraniczni (zgodnie z udziałem turystów zagranicznych odwiedzających najpopularniejszy obiekt BPN, tj. Rezerwat Pokazowy Żubrow). Dlatego też w ramach projektu przewiduje się wykonanie podstrony do serwisu internetowego Centrum Turystyki Regionu Puszczy Białowieskiej, prezentującej atrakcje zimowe na analizowanym obszarze. Dodatkowo zakłada się, iż będzie ona pozycjonowana przez serwis Google AdWords („atrakcje zimowe”, „bieganie na nartach”, „Puszcza Białowieska zimą”, etc.). Planowany wynik na poziomie 5.000 jest gorszy o blisko 30% w porównaniu z WPN, jednak należy mieć świadomość jego niewielkiego oddalenia od Suwałk, a więc w miarę dużego jak na podlaskie standardy miasta.

Przy dokonywaniu szacunków ilości turystów przybywających do powiatu hajnowskiego na pewno powinno się wychodzić od informacji dotyczących frekwencji w Białowskim Parku Narodowym, a w szczególności Rezerwacie Pokazowym Żubrow. Jest to miejsce najpopularniejsze, odwiedzane praktycznie przez każdego, kto zawitał w te zakątki Polski. W roku 2011 zakupiono do niego łącznie 133.899 biletów wstępu, z czego na turystów zagranicznych przypadło 10.375 wejściówek.

Z drugiej strony należy mieć świadomość, iż poziom ruchu turystycznego mierzony w ten sposób ma pewne wady, bowiem nie uwzględnia osób, które odwiedzają jedynie Muzeum Przyrodniczo-Leśne, Obwód Ochronny Sierganowo (obszar dawnego rezerwatu ścisłego) czy też oba naraz. Zgodnie z doświadczeniem BPN mniej więcej 2 z 10 turystów korzystających z dwóch wspomnianych obiektów nie decyduje się na wyprawę do Rezerwatu Pokazowego Żubrow. Mając na względzie fakt, iż w roku 2011 do Muzeum Przyrodniczo-Leśnego zakupiono łącznie 84.427 biletów wstępu (3.740 przez zwiedzających z zagranicy), natomiast do Obwodu Ochronnego Sierganowo 21.135 (3.448 przez osoby z zagranicy), daje to 21.112 osób, w tym 1.438 obcokrajowców, których dodatkowo powinno się uwzględnić w kalkulacji liczby turystów.

Idąc dalej zgodnie z „Monitoringiem ruchu turystycznego w regionie Puszczy Białowieskiej” z roku 2007, przeprowadzonym w różnych punktach powiatu, 89% respondentów stwierdziło, iż odwiedziło bądź też zamierzało odwiedzić BPN. Odwracając tę odpowiedź, 11% miało zatem inne plany odnośnie miejsca wypoczynku w obrębie Puszczy Białowieskiej. Dlatego też dzieląc liczbę turystów korzystających z obiektów BPN przez 0,89 uzyskano łączny wyjściowy poziom ruchu turystycznego na analizowanym obszarze.

W latach 2012-2014 poziom ruchu turystycznego przyjęto na poziomie wyliczonym dla roku 2011. Wynika to z tego, iż trudno jest określić przyszłą sytuację w polskiej gospodarce i skalę ewentualnych zawirowań

wywołanych kryzysem finansów publicznych w strefie Euro, a więc przewidzieć nastroje konsumenckie. Dopiero od roku 2015 można spodziewać się większego optymizmu wśród Polaków, bowiem napływające do kraju środki pochodzące z nowej linii budżetowej Unii Europejskiej powinny pobudzać koniunkturę. Nie bez znaczenia będzie to dla branży turystycznej, w związku z czym od tego roku założono wzrost liczby turystów na poziomie 3% r/r, w tym również zagranicznych. Wzrost w roku 2019 w stosunku do 2011 wyniósłby blisko 16% i należy przyznać, iż jest to szacunek bardzo umiarkowany. Dowodzi tego na przykład liczba odwiedzających Rezerwat Pokazowy Żubrow, która zwiększyła się w roku 2011 w porównaniu z 2000 o ponad 41%.

Z wcześniejszych doświadczeń wynika, iż parking Zwierzyniec był bardzo popularnym miejscem wśród turystów. Bez większego błędu można przyjąć, iż zatrzymywało się na nim do kilkudziesięciu procent samochodów, które można było spotkać w centrum Białowieży. Liczbę osób korzystających z obiektów turystycznych, tj. infrastruktury wybudowanej w ramach projektu przyjęto w wariantcie ostrożnym – na poziomie 10% łącznego poziomu ruchu turystycznego. W roku 2014 ze względu na oddanie obiektu do użytkowania na początku kwietnia skorygowano obliczoną wielkość wskaźnikiem 0,75.

Do obliczenia liczby turystów korzystających z systemu rezerwacji i informacji turystycznej posłużono się założeniem, wynikającym z doświadczeń BPN, iż ok. 20% łącznej liczby osób odwiedzających jego obiekty to również odbiorcy usług IT. Tym samym kalkulacja w tym względzie została dokonana na podstawie wspomnianego procentu oraz ilości korzystających z powstałej infrastruktury.

W ramach przedsięwzięcia zakłada się zatrudnienie dwóch pracowników, w tym jednego sezonowego. Jedna osoba będzie pracowała w punkcie Informacji Turystycznej, który będzie otwarty przez cały rok, natomiast druga będzie odpowiedzialna za przygotowanie i utrzymanie tras narciarstwa biegowego w okresie od połowy listopada do połowy marca.

3.6.5. *Zagrożenia realizacji projektu*

Najpoważniejszym zagrożeniem związanym z realizacją przedsięwzięcia jest nieotrzymanie wsparcia w ramach RPOWP. Powiat Hajnowski nie jest w stanie samodzielnie wyasygnować kwoty rzędu 1,4 mln zł. Przemawia za tym chociażby planowany wskaźnik obsługi zadłużenia w roku 2013, a więc w okresie realizacji większej części inwestycji, który wyniesie 13%. Ponieważ dopuszczalną granicą jest 15%, wdrożenie przedsięwzięcia bez wsparcia ze środków EFRR trudno jest sobie wyobrazić.

Zagrożeniem dla terminowej realizacji projektu mogą być również problemy z rozstrzygnięciem procedury przetargowej. Może się zdarzyć, iż do walki o zlecenie stanie przynajmniej kilka firm budowlanych. W związku z tym z dużym prawdopodobieństwem można oczekiwać, iż przegrani będą kwestionować wyniki postępowania i wniosą od niego protesty oraz odwołania. W celu zminimalizowania możliwości obstrukcji przetargu Beneficjent planuje zlecić opracowanie SIWZ podmiotowi specjalizującym się w

prawie zamówień publicznych. Profesjonalnie przygotowane procedury pozwolą uniknąć niepotrzebnych zawirowań z chwilą wyłonienia wykonawcy.

Również na etapie realizacji prac budowlanych mogą wystąpić problemy związane z niedotrzymywaniem warunków kontraktu. Przykładowo jakość wykonanych robót może być niewłaściwa, w związku z czym konieczne byłoby usunięcie usterek, a to mogłoby się wiązać z opóźnieniami w realizacji zadania. Także nie można wykluczyć, iż wykonawca ze względu na zbyt niską kwotę zaproponowaną na przetargu mógłby ociągać się z terminowym zakończeniem projektu. Jednak prawdopodobieństwo wystąpienia powyższych sytuacji powinno być niewielkie, co wynika z faktu, iż niewywiązywanie się ze zobowiązań umowy, tj. niezgodność wykonywanych robót z harmonogramem będzie karane finansowo. Przewiduje się, iż za każdy dzień opóźnienia Beneficjent będzie potrącał kwoty rzędu kilku dziesiątych procenta od ogólnej wartości zlecenia.

Na etapie prowadzenia prac budowlanych zagrożeniem dla terminowej realizacji projektu mogą być również nieprzewidziane dokumentacją techniczną sytuacje (natrafienie w trakcie prac ziemnych na przykład na artefakty, wystąpienie skomplikowanych warunków gruntowych, etc.). Jednak wydaje się to bardzo mało prawdopodobne ze względu na fakt, iż obszar ten jest dobrze udokumentowany pod względem historycznym, a do tego w przypadku wielu innych robót przeprowadzonych wcześniej w tej strefie nie stwierdzono podobnych problemów.

Zadanie zlokalizowane jest w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków i Obszarze Specjalnej Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Puszcza Białowieska”, Obszarze Chronionego Krajobrazu „Puszcza Białowieska” a także w Rezerwacie Krajobrazowym im. Władysława Szafera. Mimo to realizowana inwestycja pod względem charakteru wykonywanych prac budowlanych jest standardowa i o nieznaczącym oddziaływaniu na przyrodę. Do tego będzie przeprowadzana poza okresem lęgowym ptaków. Dlatego też zagrożenie realizacji projektu w kontekście ochrony środowiska naturalnego jest minimalne.

Jeśli chodzi o wyliczenie prawdopodobieństwa wystąpienia powyższych ryzyk i zagrożeń, jest to niewykonalne. Dlatego analizę sporządzono w formie jakościowej jak niżej.

Tabela 8. Ryzyka i zagrożenia realizacji projektu

Lp.	Ryzyko	Prawdopodobieństwo H – wysokie M – średnie S – niskie	Komentarz / Uwagi
1.	Zagrożenie finansowe	H	Podstawowym zagrożeniem dla realizacji projektu będzie brak zewnętrznego dofinansowania
2.	Zagrożenie związane z procedurą przetargową	M	Nie wyklucza się, w celu zminimalizowania prawdopodobieństwa protestów i odwołań, zlecenia opracowania SIWZ podmiotowi, który specjalizuje się w prawie zamówień publicznych
3.	Zagrożenie techniczne	S	SIWZ będzie zawierała zapisy, które będą preferowały podmioty dysponujące znaczącym potencjałem i doświadczeniem w realizacji projektów infrastrukturalnych. Do tego przewiduje się nakładanie wysokich kar finansowych, w przypadku niedotrzymywania terminów realizacji.
4.	Zagrożenie związane ze środowiskiem naturalnym	M	Chociaż inwestycja zlokalizowana jest na obszarze sieci Natura 2000, to należy ją uznać za typową i niekolidującą z przepisami o ochronie środowiska naturalnego.
5.	Zagrożenie wywołane sytuacjami nieprzewidywanymi dokumentacją techniczną	S	Na analizowanym obszarze nie odkryto wcześniej żadnych artefaktów czy znalezisk typu niewybuchy. Dlatego też prawdopodobieństwo zaistnienia takiej sytuacji jest bardzo małe.

Źródło: opracowanie własne

3.7. Komplementarność z innymi działaniami i programami

Przewidziana inwestycja jest komplementarna z realizowanymi/zrealizowanymi przedsięwzięciami, takimi jak:

- 1) „Rozwój turystyki transgranicznej w regionie Puszczy Białowieskiej” – przedsięwzięcie sfinansowane ze środków Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC; wartość projektu: 407.178,75 Euro; kwota dofinansowania: 335.380,95 Euro;
- 2) Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra” – projekt sfinansowany z PROW 2007-2013 w ramach osi LEADER; wartość projektu: 35.319 zł; wartość dofinansowania: 18.649 zł; okres realizacji: rok 2011;
- 3) „Odkryj nasz region” – zadanie polegające na wydaniu materiałów promocyjnych, sfinansowane z PROW 2007-2013 w ramach osi LEADER; wartość projektu: 34.333 zł; kwota dofinansowania: 22.470 zł; okres realizacji: rok 2011;
- 4) „Powiat hajnowski – bogactwo przyrody i kultury – wydawnictwo albumowe” – przedsięwzięcie sfinansowane z PROW 2007-2013 w ramach osi LEADER; wartość projektu: 37.473 zł; wartość dofinansowania: 24.045 zł; przewidywany okres zakończenia projektu: kwiecień 2012 r.;
- 5) „Otwarta Puszcza – system oznakowania atrakcji turystycznych w Euroregionie Puszcza Białowieska” – przedsięwzięcie sfinansowane z Funduszu Małych Projektów PHARE 2003 w Euroregionie Puszcza Białowieska; wartość projektu: 14.321 Euro; wartość dofinansowania: 10.740,75 Euro; okres realizacji: rok 2006.

Warto podkreślić fakt, iż rozpatrywany projekt oraz Nordic Walking Park „Kraina Puszczy i Żubra” zapewniają efekt synergii. Oba są ze sobą bardzo spójne i w związku z tym ich siła oddziaływania jest znacznie większa aniżeli każdego z osobna.

Należy zauważyć, iż inwestycja, którą zamierza wdrożyć Powiat Hajnowski znacząco poprawia atrakcyjność produktu turystycznego pn. „Wśród żubrów. 7-dniowa wycieczka po Puszczy Białowieskiej” zawartego w „Podlaskiej księdze produktów turystycznych”. Wynika to z kilku kwestii - po pierwsze wybudowana infrastruktura będzie doskonałym punktem do rozpoczęcia wypraw rowerowych, czyli propagowanych przez dokument, bowiem w jej okolicy przebiegają liczne szlaki dla miłośników „dwóch kółek”. Do tego w ramach przedsięwzięcia otwarta zostanie wypożyczalnia sprzętu sportowego, w związku z czym osobom niedysponującym własnym jednośladem umożliwione zostanie skorzystanie z tej formy zwiedzania. Ponadto punkt gastronomiczny oferujący posiłki oraz napoje będzie bardzo dobrym miejscem do postoju i odpoczynku w trakcie wypraw rowerowych.

Przygotowanie tras narciarskich po istniejących szlakach będzie z kolei doskonałym rozwiązaniem na okres zimy. Bieganie na nartach może być równie ciekawym sposobem poznawania uroków Puszczy Białowieskiej co jazda na rowerze.

Analizowane zadanie inwestycyjne będzie w dużym stopniu podnosiło jakość produktu turystycznego „Białowiecki szlak transgraniczny”, który łączy ze sobą polską i białoruską część Puszczy Białowieskiej. Po stronie polskiej przebiega on następująco: Narew - Tyniewicz Duże - Kamień - Kuraszewo - Nowy Kornin - Nowe Berezowo (Nowoberezowo) - Hajnówka - Budy - Teremiski - Stara Białowieża - Białowieża - Grudki - granica państwa. Jedną z atrakcji znajdującej się w jego bliskiej okolicy jest właśnie osada Zwierzyniec. Należy podkreślić, iż dzięki realizacji projektu zapewnione zostaną bardzo dobre warunki do zregenerowania sił na trasie, w związku z czym rozpatrywana inwestycja bardzo dobrze wpisuje się w ramy tego produktu turystycznego. Dodatkowo zainstalowany kiosk multimedialny będzie rozwiązaniem komplementarnym w stosunku do urządzeń tego typu rozmieszczonych na tym szlaku.

4. ANALIZA INSTYTUCJONALNA I PRAWNA WYKONALNOŚCI INWESTYCJI

4.1. Beneficjent

Beneficjentem projektu będzie Powiat Hajnowski, który w myśl ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. Nr 142 poz. 1592 z 2001 r. z późn. zm.) jest wyposażoną w osobowość prawną lokalną wspólnotą samorządową wszystkich jego mieszkańców. Powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, m.in. w zakresie transportu zbiorowego i dróg publicznych.

4.2. Jednostka wdrażająca projekt

Od roku 2005 w Starostwie Powiatowym w Hajnówce obowiązuje system zarządzania jakością PN-EN ISO 9001:2001, co potwierdza wysokie standardy i poziom prowadzenia urzędu.

Wnioskodawca jest w pełni przygotowany pod względem merytorycznym do właściwej realizacji i rozliczenia przedmiotowego projektu. Posiada kompetentną kadrę, która dysponuje dużym doświadczeniem we wdrażaniu przedsięwzięć infrastrukturalnych.

Wydziałami bezpośrednio zaangażowanymi w realizację projektu będą:

- Wydział Finansowo – Budżetowy odpowiedzialny za prawidłowe rozliczenie projektu;
- Wydział Architektury i Budownictwa – odpowiedzialny za przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej, przeprowadzenie procedur formalno-prawnych w zakresie uzyskania wszystkich niezbędnych i wymaganych prawem decyzji i pozwoleń oraz realizację inwestycji;
- Wydział Promocji, Rozwoju Regionalnego, Turystyki i Współpracy z Zagranicą – odpowiedzialny za przygotowanie wniosku aplikacyjnego, realizację projektu zgodnie z założeniami oraz monitoring i ewaluację projektu.

Opisane zadania Wydziały wykonywać będą w ramach rutynowych czynności i nie przewiduje się zwiększenia ich finansowania z budżetu Powiatu w związku z powierzeniem im dodatkowych obowiązków.

Powyższe wydziały mają już wieloletnie doświadczenie w przygotowywaniu oraz rozliczaniu projektów sfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Poza zadaniami wymienionymi w pkt. 3.7. należy tutaj wspomnieć o następujących przedsięwzięciach:

- 1) „Zwiększenie przepustowości i jakości komunikacyjnej miasta Hajnówka” – inwestycja zrealizowana z EFRR w ramach ZPORR; wartość projektu 4.197.009,64 zł; kwota dofinansowania: 3.147.757,23 zł;
- 2) „Samochód dla wspólnej puszczy – kompleksowa ochrona przygranicznych ekosystemów leśnych Puszczy Białowieskiej” – sfinansowane z Funduszu PHARE; wartość projektu: 211.000 Euro; kwota dofinansowania: 157.195 Euro;
- 3) „Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Zawodowych w Hajnówce” – projekt wdrożony w ramach działania 5.1. RPOWP; wartość projektu: 1.541.782,33 zł; wartość dofinansowania: 1.065.610,69 zł;
- 4) „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Powiecie Hajnowskim” – projekt realizowany w ramach PO Innowacyjna Gospodarka; wartość projektu: 2.758.803,20 zł; kwota dofinansowania: 2.328.703,20 zł.

4.3. Harmonogram realizacji projektu

Powiat Hajnowski dysponuje dokumentacją projektową. Złożono również wnioszek o wydanie decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego do Wójta Gminy Hajnówka. Uzyskanie pozwolenia na budowę nastąpi do momentu podpisania umowy o dofinansowanie.

Starosta wyznaczy dwie osoby, które obok wykonywania innych obowiązków służbowych będą zajmować się sprawami związanymi z wdrażaniem projektu. Pracownicy ci będą odpowiedzialni za przygotowywanie wniosków o refundację poniesionych wydatków związanych z realizacją projektu, które będą składane przez Beneficjenta, jak również za monitorowanie i raportowanie realizacji projektu.

W celu dokonania kontroli prawidłowości zrealizowanych robót z dokumentacją techniczną Beneficjent zatrudni na umowę zlecenie inspektora nadzoru. Jego wynagrodzenie zostało skalkulowane jako 1,5 % wartości brutto robót budowlanych.

Przetarg na roboty zostanie ogłoszony zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2011 r. Nr 113, poz. 759 z późn. zm.) w marcu 2013 roku, natomiast jego rozstrzygnięcie przewidywane jest w czerwcu.

Planuje się, iż roboty budowlane zostaną rozpoczęte we wrześniu 2013 r. i zakończą się w lutym roku 2014. Obiekt zostanie udostępniony turystom na początku kwietnia 2014 roku.

Harmonogram realizacji projektu w ujęciu kwartalnym przedstawia tabela.

Tabela 9. Harmonogram czynności w ramach projektu

Wyszczególnienie	2012				2013				2014			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Przygotowanie SIWZ												
Ogłoszenie przetargu na wykonanie robót												
Ogłoszenie przetargu na dostawę sprzętu do tras narciarskich												
Rozstrzygnięcie przetargu na wykonanie robót												
Rozstrzygnięcie przetargu na dostawę sprzętu do tras narciarskich												
Zatrudnienie inspektora nadzoru												
Roboty budowlane												
Odbiór końcowy												
Dostarczenie sprzętu do przygotowania tras narciarskich												
Finansowe rozliczenie projektu												

Źródło: opracowanie własne na podstawie założeń wnioskodawcy

4.4. Koszty projektu

Koszty robót w ramach proponowanego projektu przyjęto według kosztorysu inwestorskiego, przygotowanego zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 18 maja 2004 r. w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego, obliczania planowanych kosztów prac projektowych oraz planowanych kosztów robót budowlanych określonych w programie funkcjonalno-użytkowym (Dz.U. Nr 130, poz. 1389).

Szczegóły dotyczące rodzajów robót do wykonania i ich wartość kosztorysową przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Kosztorys robót budowlanych

Lp.	Wyszczególnienie robót	Wartość
1.	ROBOTY BUDOWLANE – PAWILON I ZAGOSPODAROWANIE PARKINGU	675 000,00
2.	ZAGOSPODAROWANIE TERENU	128 000,00
3.	SIECI I PRZYŁĄCZA	110 000,00
4.	WYPOSAŻENIE W MEBLE	60 000,00
RAZEM NETTO:		973 000,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie kosztorysów inwestorskich

Ponadto w ramach projektu zostaną zakupione dodatkowo następujące środki trwałe:

- urządzenie do przygotowania tras narciarskich składające się ze skutera śnieżnego wraz ze specjalistycznym osprzętem za kwotę brutto 70.110 zł;
- infokiosk zewnętrzny za cenę brutto 18.450 zł.

Szczegółowy kwartalny plan wydatków w ramach projektu przedstawia kolejne zestawienie.

Tabela 11. Zestawienie kosztów projektu w ujęciu kwartalnym

	2012				2013				2014				Razem
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	
KOSZTY NIEKWALIFIKOWANE													
Wykonanie podstrony internetowej netto								5 000.00					5 000.00
Wykonanie podstrony internetowej VAT								1 150.00					1 150.00
Razem netto	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5 000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5 000.00
VAT	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1 150.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1 150.00
Razem brutto	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6 150.00	0.00	0.00	0.00	0.00	6 150.00
KOSZTY KWALIFIKOWANE													
Dokumentacja projektowa netto		35 500.00											35 500.00
Dokumentacja projektowa VAT		8 165.00											8 165.00
Studium wykonalności netto		9 500.00											9 500.00
Studium wykonalności VAT		2 185.00											2 185.00
Nadzór inwestorski netto							5 984.00	5 984.00	5 984.00				17 952.00
Nadzór inwestorski VAT							0.00	0.00	0.00				0.00
Roboty budowlane - pawilon i zagospodarowanie parkingu netto							150 000.00	400 500.00	124 500.00				675 000.00
Roboty budowlane - pawilon i zagospodarowanie parkingu VAT							34 500.00	92 115.00	28 635.00				155 250.00
Zagospodarowanie terenu netto							40 000.00	15 000.00	73 000.00				128 000.00
Zagospodarowanie terenu VAT							9 200.00	3 450.00	16 750.00				29 440.00
Siedl i przyłącza netto							11 500.00	76 000.00	22 500.00				110 000.00
Siedl i przyłącza VAT							2 645.00	17 480.00	5 175.00				25 300.00
Wypożyczenie w meble netto								60 000.00					60 000.00
Wypożyczenie w meble VAT								13 800.00					13 800.00
Sprzęt do przygotowania tras narciarskich netto								57 000.00					57 000.00
Sprzęt do przygotowania tras narciarskich VAT								13 110.00					13 110.00
Infokiosk netto								15 000.00					15 000.00
Infokiosk VAT								3 450.00					3 450.00
Razem netto	0.00	45 000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	207 484.00	554 484.00	300 984.00	0.00	0.00	0.00	1 107 952.00
Razem VAT	0.00	10 350.00	0.00	0.00	0.00	0.00	46 345.00	126 155.00	67 850.00	0.00	0.00	0.00	250 700.00
Razem brutto	0.00	55 350.00	0.00	0.00	0.00	0.00	253 829.00	680 639.00	368 834.00	0.00	0.00	0.00	1 358 652.00

Łączne koszty projektu (roboty budowlane, dokumentacja techniczna, studium wykonalności, nadzór inwestorski, podstrona internetowa, sprzęt do przygotowania tras narciarskich, infokiosk) wynoszą 1.364.802,00 zł (w tym podatek VAT 251.850,00 zł) i stanowią oprócz podstrony internetowej (6.150,00 zł brutto) wydatek kwalifikowany.

Powiat Hajnowski będzie ubiegał się o dofinansowanie na poziomie 74 %, tj. w wysokości 1.005.402,48 zł. Udział własny zostanie pokryty środkami budżetowymi. Deklaracja jego ujęcia znajdzie się uchwale budżetowej na rok 2013 i 2014.

4.5. Trwałość i promocja projektu

Projekt planowanej infrastruktury został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo Budowlane (Dz.U. Nr 106, poz. 1126), dlatego też odpowiadać ona będzie aktualnym normom i rozporządzeniom wykonawczym.

Beneficjent będzie utrzymywał projekt i nie podda go znaczącym modyfikacjom przez co najmniej 5 lat od chwili zakończenia jego realizacji. Wybudowana infrastruktura pozostanie w administracji Powiatu Hajnowskiego, który będzie ponosić część kosztów związanych z jej utrzymaniem i eksploatacją. Oczywiście wydatki związane z funkcjonowaniem lokalu gastronomicznego oraz wypożyczalni sprzętu sportowego zostaną przerzucone na ich operatora.

W trakcie realizacji – do czasu otrzymania refundacji poniesionych nakładów – projekt będzie finansowany ze środków własnych Powiatu Hajnowskiego zabezpieczonych w uchwale budżetowej Rady Powiatu na rok 2013 i 2014. W okresie eksploatacji projektu, jak wskazuje rachunek przepływów pieniężnych (zgodnie z punktem 6.4.) występować będzie ujemne saldo środków pieniężnych z działalności operacyjnej w poszczególnych latach, jak i ujemne przepływy pieniężne netto. Środki będą uzupełniane bezpośrednio z budżetu Powiatu – będą one zapisywane w planach budżetowych na poszczególne lata. Należy zatem stwierdzić, iż trwałość finansowa Projektu zostanie zagwarantowana na etapie realizacji, jak i eksploatacji.

Zgodnie z Artykułem 8 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Beneficjent poinformuje opinię publiczną o pomocy otrzymanej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego poprzez umieszczenie na stałe nie później niż 6 miesięcy po zakończeniu projektu widocznej, dużej tablicy pamiątkowej. Tablica będzie zawierać emblemat Unii Europejskiej, spełniający normy graficzne określone w załączniku I do Rozporządzenia oraz odniesienie do Unii Europejskiej, jak również odniesienie do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz hasło określone przez instytucję zarządzającą („FUNDUSZE EUROPEJSKIE – DLA

ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO”), podkreślające wartość dodaną pomocy Wspólnoty. Informacje te będą zajmować co najmniej 25% powierzchni tablicy. Na tablicy zostanie umieszczony również opis i tytuł projektu.

W miejscu realizacji projektu, w trakcie jego trwania umieszczona zostanie z kolei tablica informacyjna. Emblemat Unii Europejskiej, odniesienie do Unii Europejskiej, jak również odniesienie do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz hasło określone przez instytucję zarządzającą, podkreślające wartość dodaną pomocy Wspólnoty zajmować będzie co najmniej 25% powierzchni tablicy.

Beneficjent w sposób wyraźny będzie informować o fakcie, że realizowany projekt został wybrany w ramach programu operacyjnego współfinansowanego z EFRR. Wszelkie dokumenty odnoszące się do projektu, w tym zaświadczenia o udziale lub innego rodzaju, zawierać będą informację o współfinansowaniu programu operacyjnego z EFRR. Ponadto informacje dotyczące realizacji projektu będą publikowane na stronie internetowej Powiatu Hajnowskiego.

Promocja projektu będzie spełniać wymagania określone w „Wytycznych Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 dla beneficjentów w zakresie informacji i promocji”.

4.6. Pomoc publiczna

Na podstawie testu pomocy publicznej stwierdza się, iż realizowany projekt nie podlega pomocy publicznej w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

Zgodnie z ugruntowaną wykładnią, pomocą publiczną jest wsparcie spełniające **łącznie** następujące warunki:

- jest przyznawane przez Państwo lub pochodzi ze środków państwowych,
- udzielane jest na warunkach korzystniejszych niż oferowane na rynku,
- ma charakter selektywny (uprzywilejowuje określone przedsiębiorstwo lub przedsiębiorstwa albo produkcję określonych towarów),
- grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi UE.

W kontekście występowania pomocy publicznej projekt składa się z dwóch odrębnych komponentów. Pierwszy z nich dotyczy infrastruktury, za korzystanie z której nie będą pobierane opłaty (trasy do narciarstwa biegowego, parking, Informacja Turystyczna), drugi zaś związany jest z częścią gastronomiczną oraz wypożyczalnią sprzętu sportowego.

O ile w przypadku trzech pierwszych przesłanek można doszukiwać się znamion pomocy publicznej, to analiza ostatniej z nich prowadzi do wniosku, że w żadnym razie nie można uznać, iż realizowany przez Powiat Hajnowski projekt zakłóca konkurencję i wpływa na wymianę gospodarczą między krajami

członkowskimi. Należy zauważyć, iż ze względu na rodzaj projektu, jego skalę nie będzie on miał oddziaływania międzynarodowego. Oczywiście z wybudowanej infrastruktury będą korzystali turyści zagraniczni, jednak nie należy się spodziewać, iż ich głównym celem podróży do Polski będzie skorzystanie z infrastruktury powstałej w wyniku projektu. W przeważającej mierze będą to osoby, które przyjechały do Białowieży i Białowieskiego Parku Narodowego i przy okazji będą chciały skorzystać z aktywnych form wypoczynku i wybudowanej bazy.

Jak wspomniano, korzystanie z części infrastruktury wiązać się będzie z opłatami (usługi gastronomiczne oraz wypożyczalnia sprzętu sportowego). Zaznaczyć jednak należy, że operatorem przestrzeni przewidzianej na lokal gastronomiczny oraz wypożyczalnię będzie podmiot, który zostanie wybrany w drodze przetargu opartego na zasadach otwartości, przejrzystości, odpowiednio upublicznionego, z obiektywnymi, jasno określonymi kryteriami wyboru. W takiej sytuacji nie jest wykluczone, iż zwycięzcą postępowania może zostać przedsiębiorca zagraniczny, pochodzący z kraju należącego do Unii Europejskiej. Zasady dzierżawy oparte będą na przepisach ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami oraz kodeksu cywilnego. W związku z powyższym nie ma tu możliwości zagrożenia konkurencji oraz wpływu na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi UE.

Jeśli chodzi o nieodpłatny komponent projektu, tym bardziej trudno doszukiwać się tu znamion pomocy publicznej. Dodatkowym potwierdzeniem tego są zapisy poradnika dla administracji publicznej wraz z komentarzami do Rozporządzeń Ministra Rozwoju Regionalnego „Pomoc publiczna w programach operacyjnych 2007-2013”. Wynika z nich jasno, iż wybudowanie infrastruktury ogólnodostępnej, za korzystanie z której nie będą pobierane opłaty nie stanowi pomocy publicznej. Świadczy o tym treść zamieszczona w punkcie 4.7 na str. 67-68 poradnika:

„Również w zakresie turystyki należy uczynić rozróżnienie między dwoma rodzajami działalności:

- a) działalność z zakresu tworzenia i utrzymywania ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,*
- b) działalność polegająca na świadczeniu usług turystycznych.*

Pierwszy z powyższych typów działalności może przykładowo polegać na:

- budowie lub przebudowie ogólnodostępnej publicznej infrastruktury turystycznej wraz z wyposażeniem;*
- budowie lub przebudowie obiektów ogólnodostępnej publicznej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej wraz z wyposażeniem;*
- promocji i rozpowszechnianiu informacji turystycznej,*
- zapewnianiu bezpieczeństwa turystów poprzez np.: tworzenie i wyposażenie punktów medycznych,*
- monitoringu, zabezpieczeniu obiektów infrastruktury turystycznej na wypadek zagrożeń.*

Dofinansowanie projektów tego rodzaju środkami programów operacyjnych nie stanowi pomocy publicznej, o ile korzystanie z infrastruktury wytworzonej w ramach projektu lub z usług informacyjnych oferowanych w ramach projektu jest nieodpłatne.”

5. ANALIZA TECHNICZNA

5.1. Sytuacja obecna

W chwili obecnej parking jest wyłożony starym brukiem, a w północno-wschodnim narożniku znajdują się fundamenty po nieistniejących zabudowaniach. Teren jest nieuzbrojony.

W istniejącej formie parking został oddany do użytkowania w czerwcu roku 1974. Pomyślany został jako miejsce odpoczynku dla turystów podążających do lub z Białowieży. W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych ustawiono tam zabytkowy parowóz i wagonik, w którym Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku urządziła sezonowy punkt informacji turystyczno-przyrodniczej, czynny od maja do września. W 1996 roku pojawił się zajazd myśliwski, w którym pod koniec 2004 roku wybuchł pożar, wyrządzając znaczne szkody. Jego pozostałości zostały rozebrane, a sam parking zlikwidowany.

Parking Zwierzyniec został nabyty przez Powiat Hajnowski aktem notarialnym od Województwa Podlaskiego w roku 2010.

5.2. Proponowane rozwiązania techniczno-projektowe

5.2.1. Rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne

Na parkingu zaplanowano miejsca postojowe dla 25 samochodów osobowych oraz 2 autokarów (takie ograniczenie wynika z funkcji parkingu, który przede wszystkim będzie obsługiwał turystów indywidualnych). Wjazdy, ścieżki oraz cały plac zostaną utwardzone starym brukiem, a dodatkowo miejsca postojowe wydzielone zostaną poprzez ułożenie pasów z drobnych kamieni bazaltowych (czarnych). Na części terenu planowany jest mały plac zabaw dla dzieci i zieleni. Odprowadzenie wody z parkingu odbywać się będzie powierzchniowo do kanalizacji deszczowej, następnie do zbiornika przeciwpożarowego, a jej nadmiar do studni chłonnych.

Ponadto planowany jest budynek mieszczący gastronomię, toalety i wypożyczalnię sprzętu turystycznego i informację turystyczną. Zostanie on zlokalizowany w północnej części, dokładnie tam, gdzie schodzą się trasy turystyczne. W jego bezpośrednim sąsiedztwie, od strony zachodniej znajdują się wiaty ze stołami i miejscem na ognisko, osłonięte przed północnym wiatrem. Mur stanowiący częściowo tylną ścianę budynku będzie pełnił wielorakie funkcje: wskaże kierunek tras turystycznych, zostanie włączony do ścieżki edukacyjnej, zostaną na nim umieszczone informacje o Puszczy Białowieskiej, a ponadto zorganizuje

przestrzeń od wschodu dla wypożyczalni sprzętu na ławki i stojaki na rowery oraz od zachodu, gdzie zlokalizowane zostaną wiaty ze stołami. Na zewnątrz, przed wejściem do sali jadalnej będzie można latem wystawić dodatkowe stoły. W centralnej części placu, od strony szosy stanie słup z panelem fotowoltaicznym zaopatrującym w energię sygnalizację świetlną przejścia dla pieszych.

5.2.2. Budynek usługowo-gastronomiczny

5.2.2.1. Usytuowanie oraz rozwiązania funkcjonalne

Budynek gabarytami oraz formą nawiązuje do tradycji lokalnej zabudowy - skośny dach i wysunięty szczyt z motywem ganku. Obiekt został zaplanowany jako pasywny z minimalnym zużyciem energii, za czym przemawia usytuowanie, jak i forma. Dlatego też zlokalizowany został w centralnej części parkingu, dzięki czemu możliwe będzie maksymalne wykorzystanie nasłonecznienia, natomiast od północy osłonięty zostanie ścianą lasu. Przeszklenie frontu od południa pomagać będzie absorbować energię słoneczną, północna ściana jest praktycznie bez okien, izolowana dodatkowo nasypem ziemnym pozyskanym z wykopu fundamentów.

Budynek będzie pełnił funkcję miejsca wypadowego i postojowego, a także edukacyjnego dla różnych grup turystów: pieszych, rowerowych, narciarzy. Pośrodku budynku znajdzie się informacja turystyczna, w zachodniej części sala małej gastronomii, a za nią zaplecze kuchenne. We wschodnim skrzydle budynku znajdzie się wypożyczalnia sprzętu sportowego: rowerów i nart. Obok zlokalizowane zostaną sanitariaty dostępne z zewnątrz i od środka. Na froncie zamiast klasycznego podcienia zostanie wykonana przeszklona galeria „słoneczna”, latem otwierana. Bryłę budynku uzupełniają po obu jego stronach ceglane skrzydła pełniące wieloraką funkcję: lewe skrzydło stanowić będzie ścianę wiaty ze stołami, jednocześnie swoją formą wskazywać będzie kierunek tras i na nie wyprowadzać. Prawe skrzydło wygradza plac z rowerami dla wypożyczalni i będzie początkiem ścieżki edukacyjnej; w murze, we wnęce za szkłem znajdzie się mapa i pierwsze informacje. To skrzydło również poprzez swoją formę ukierunkowuje wędrówkę turysty.

5.2.2.2. Rozwiązania konstrukcyjno-materiałowe

Dla projektowanego budynku przyjęto następujące rozwiązania:

- konstrukcja mieszana: murowano-drewniana;
- ławy fundamentowe wylewane żelbetowe, ściany fundamentów z bloczków betonowych z ociepleniem styrodurem gr. 15 cm;
- ściany zewnętrzne murowane z pustaków Ytong Energo, wewnętrzne nośne z gazobetonu, ściana akumulacyjna z cegły pełnej rozbiórkowej, piaskowanej. Wykończenie ścian zewnętrznych: cegłą rozbiórkową i drewnem;

- dach o konstrukcji drewnianej kryty dachówką;
- ocieplenie ścian zewnętrznych wełną mineralną o grubości 20 cm o współczynniku przenikania ciepła $U \leq 0,1 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$; ocieplenie dachu wełną mineralną o gr. 35 cm o $U \leq 1,5 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$;
- w celu maksymalnego wykorzystania energii słonecznej proponuje się wykorzystać ścianę frontową budynku i „galerię słoneczną”, jako tzw. „ścianę Trombe’a”. Jest to francuski system znany już od lat 60-tych XX wieku, polegający na osłonięciu masywnej ściany na południowej elewacji budynku szkłem zamiast wykonaniem na niej izolacji termicznej. Nagrzana ściana po zachodzie słońca przekazuje pobrane ciepło do pomieszczenia po drugiej stronie. Na potrzeby analizowanego budynku w „ścianie Trombe’a” proponuje się wykonać otwory w górnej i dolnej części, aby przyspieszyć proces oddawania ciepła, a samą ścianę wyposażyć w warstwę izolacji wełną mineralną wewnątrz (ciepło będzie przedostawać się do pomieszczeń głównie przez cyrkulację a izolacja będzie „pracować” w nocy i w dni pochmurne). Dla popularyzacji idei będzie wykonany na jednej parze otworów rodzaj połączenia przezroczystą rurą z zamontowanym wiatrakiem pokazującym kierunek i moc przepływu ogrzanego powietrza;
- posadzka w galerii słonecznej, sali gastronomicznej, informacji i wypożyczalni: bruk dębowy z pociętych okrągłaków, w pozostałych pomieszczeniach: gres antypoślizgowy, odporny na ścieranie;
- okna drewniane trzyszybowe o współczynniku przenikania ciepła $U \leq 0,7 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$. Przeszklenie galerii słonecznej: przesuwanymi pojedynczymi szybami hartowanymi;
- ściany wewnętrzne częściowo ceglane, częściowo malowane farbą akrylową zmywalną. W pomieszczeniach gospodarczych glazura, w sanitariatach glazura i panele ze stali nierdzewnej szczotkowanej;
- wyposażenie w meble drewniane, wykonane na zamówienie.

5.2.2.3. Instalacje

W przypadku rozwiązań w zakresie instalacji projektuje się:

- doprowadzenie wody ze studni głębinowej przy pomocy instalacji hydroforowej zasilanej prądem. Uzdatnianie wody (filtracja mechaniczna, odżelazianie, odmanganianie i zmiękczenie) wykonywane będzie w pomieszczeniu zaplecza kuchni;
- odprowadzenie ścieków do szczelnego szamba i przydomowej oczyszczalni biologicznej (wykorzystanie wody pościekowej do celów ppoż.);
- przyłączy energetyczne od słupa przy osadzie Zwierzyniec. Projektowana instalacja jednofazowa;
- dodatkowym źródłem energii elektrycznej będą panele fotowoltaiczne umieszczone na dachach budynku i wiat oraz na słupach wolnostojących;

- oświetlenie przejścia dla pieszych 2 wysokoprężnymi lampami sodowymi w oprawach typu LEDA 1 OUShe-70 z odbłyśnikiem składanym i regulatorem mocy, na słupach stalowych wzmocnionych, odpornych na uderzenia, malowanych proszkowo, montowanych na prefabrykowanych fundamentach betonowych. Oświetlenie terenu parkingu lampami solarnymi LED na słupkach murowanych i lampami solarnymi LED o wys. 4 metrów, wyposażonymi w czujnik zmierzchowy, panel słoneczny o wym. 120x55cm i akumulator, na prefabrykowanych fundamentach betonowych. Dodatkowo planuje się oświetlenie alejek niskimi lampami solarnymi na cokołach ceglanych;
- ogrzewanie w postaci systemu wentylacji z rekuperacją, a dodatkowo centralne ogrzewanie podłogowe w sanitariatach: z instalacji solarnej i płaszcza wodnego od pieca w kuchni i kominka. Planowana jest też pompa ciepła typu powietrze – powietrze: na fragmencie budynku będzie fundament grzewczy Legalett - rury z ciepłym powietrzem zatopione w płycie fundamentowej. Czyli dolnym źródłem ciepła będzie powietrze atmosferyczne, górnym - ogrzewanie podłogowe powietrzne. Ciepła woda użytkowa uzyskana poprzez instalację solarną próżniową (absorbującą energię słoneczną niezależnie od stopnia zachmurzenia) oraz płaszczy wodny. Awaryjnie wodę podgrzeje terma elektryczna;
- wentylacja budynku mechaniczna z rekuperacją: odzyskiem ciepła z wydmuchiwanego ogrzanego powietrza. Powietrze czerpane do wentylacji wstępnie ogrzeje się (a latem schłodzi) w gruntowym wymienniku ciepła;
- odprowadzenie wód opadowych rurami spustowymi do kanalizacji deszczowej, następnie do zbiornika przeciwpożarowego, a nadmiar wody do studni chłonnych;
- odpadki organiczne składowane w kompostowniku i poddane rozkładowi poprzez zastosowanie biopreparatów, a następnie wykorzystanie jako nawóz.

5.3. Analiza opcji

Wybór najlepszej opcji przedsięwzięcia został dokonany za pomocą analizy wielokryterialnej. Do analizy opcji wybrano cztery warianty: [W1] – zgłaszany do dofinansowania ze środków EFRR, [W2] – projekt jak w wariantcie [W1], lecz zamiast skutera z osprzętem przewiduje zakup ratraka oraz dodatkowo przygotowanie 3 ścieżek edukacyjnych, [W3] – jak w wariantcie [W1], lecz bez rozwiązań w zakresie fotowoltaiki oraz pomp ciepła i dodatkowo obejmujący przygotowanie 3 ścieżek edukacyjnych oraz [W4] – jak w [W1], ale bez otwarcia Informacji Turystycznej i zakupu skutera śnieżnego z osprzętem.

Na jej potrzeby określono następujące kryteria: wpływ projektu na wydłużenie sezonu turystycznego, poziom obsługi ruchu turystycznego w miejscach stanowiących główne atrakcje turystyczne na terenie powiatu oraz adekwatność wydatków w stosunku do celów projektu. Analizę przeprowadzono w ten sposób, iż do wszystkich kryteriów poddanych ocenie przypisano wagi (zgodnie z poniższą tabelą) oraz

punkty w skali 1-4, zgodnie ze stopniem w jakim dane rozwiązanie alternatywne przyczyniało się do osiągnięcia rezultatu (im mniejsza wartość punktowa, tym wskaźnik rezultatu mniej satysfakcjonujący). Następnie punkty dla określonego kryterium i rozwiązania alternatywnego mnożono przez wagi i na koniec sumowano je.

Tabela 12. Ocena wielokryterialna wariantów alternatywnych

Kryteria oceny	Wagi	[W1]	[W2]	[W3]	[W4]
Wydłużenie sezonu turystycznego	0,50	4	3	4	1
Poziom obsługi ruchu turystycznego	0,25	3	4	4	2
Adekwatność wydatków do celów projektu	0,25	4	3	2	1
łącznie	1,00	3,75	3,25	3,50	1,25

Źródło: opracowanie własne

Jak widać z powyższego zestawienia najlepszym rozwiązaniem jest zagospodarowanie parkingu Zwierzyniec w proponowanej formie połączone z zakupem skutera śnieżnego wraz z osprzętem do przygotowania tras narciarskich. Przemawia za nim przede wszystkim wpływ na wydłużenie sezonu turystycznego, którego długość jest w tej chwili głównym problemem branży na terenie powiatu oraz adekwatność wydatków do celów projektu. Niepełna zdobycz punktowa w kategorii poziom obsługi ruchu turystycznego związana jest z zarzuceniem pomysłu przygotowania 3 ścieżek edukacyjnych.

Drugą pozycję zajął wariant [W3] i był gorszy od [W1] o 0,25 pkt. ze względu na niewystarczającą adekwatność kosztów do celów projektu. Wynika to z faktu, iż Beneficjent w związku z unikatowym charakterem terenu planuje powstanie infrastruktury w pełni ekologicznej, promującej odnawialne źródła energii. Zbudowanie obiektu tylko w niewielkiej części wykorzystującego czystą energię byłoby niezgodne z założeniami.

Trzecie miejsc zajęło rozwiązanie [W2], bowiem zakładało zakup ratraka zamiast skutera śnieżnego z osprzętem. Ponieważ duża część tras narciarskich będzie biegła po w miarę wąskich szlakach pieszych czy do nordic walkingu wykorzystanie dużego urządzenia do ich wykonania byłoby bardzo ograniczone. To z kolei musiało się przełożyć na niższą zdobycz punktową w kategorii wydłużenie sezonu turystycznego oraz adekwatność wydatków, bowiem w wyniku tego zakupu mogłyby zostać przygotowane tylko krótkie odcinki tras przy jednocześnie wyższych wydatkach na ratrak.

Najmniejszą zdobycz punktową osiągnął [W4], bowiem w tym przypadku nie założono pozyskania sprzętu do przygotowania tras do narciarstwa biegowego oraz otwarcia Informacji Turystycznej. To musiało się odbić na małej ilości uzyskanych punktów we wszystkich trzech kategoriach.

6. ANALIZA FINANSOWA

6.1. Koszty operacyjne

Koszty funkcjonowania obiektu obejmują:

- wynagrodzenia z narzutami – projekt zakłada zatrudnienie dwóch osób łącznie na 1,333 etatu. Przeciętne miesięczne koszty etatu ze wszystkimi narzutami (w tym składki ZUS pokrywane przez pracodawcę) przyjęto na poziomie 2000 zł, co daje w danym przypadku 31.992 zł rocznie. Ze względu na okres budowy osoba pracująca w punkcie IT zostanie zatrudniona od kwietnia roku 2014;
- koszt paliwa potrzebny do pracy skutera śnieżnego wraz z osprzętem przyjęto na poziomie 5,7 zł/litr przy założeniu spalania na poziomie 15 litrów/100 km oraz przejechaniu średniorocznie 2000 km;
- koszt przeglądów, napraw skutera śnieżnego oraz jego ubezpieczenie na poziomie 1600 zł/rok;
- naprawy bieżące, prace remontowe: 4000 zł/rok;
- ubezpieczenie budynku 1500 zł/rok;
- koszt energii ponoszone na działania infokiosku: 1051 zł/rok (moc urządzenia: 200 W, ilość godzin pracy: 8760, koszt kWh: 0,60 zł);
- wywóz śmieci wyłącznie związany z funkcjonowaniem parkingu – docelowo 985 zł/rok;
- energia elektryczna, wywóz śmieci, itp. związane z funkcjonowaniem budynku będą pokrywane przez operatora punktu gastronomicznego i wypożyczalni;
- ze względu na fakt, iż część kosztów i przychody występują od kwietnia 2014 roku skorygowano niektóre pozycje wskaźnikiem 0,75 w stosunku do roku 2015.

W tabeli na kolejnej stronie zestawiono przewidywane koszty.

Tabela 13. Prognozowane koszty operacyjne projektu

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Koszt zatrudnienia pracowników	0	3 000	25 992	31 992	31 992	31 992	31 992	31 992
1.1. Liczba etatów	0,00	0,13	1,08	1,33	1,33	1,33	1,33	1,33
1.2. Roczny średni koszt etatu	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
2. Koszty energii elektrycznej związane z funkcjonowaniem infokiosku	0	0	788	1 051	1 051	1 051	1 051	1 051
2.1. Roczne zużycie w kWh	0	0	1 314	1 752	1 752	1 752	1 752	1 752
2.2. Cena jednostkowa za kWh	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
3. Wywóz śmieci	0	0	739	985	985	985	985	985
3.1. Prognozowana objętość śmieci w litrach	0	0	6 300	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400
3.2. Koszt wywozu 1 litra śmieci	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
4. Zużycie paliwa przez sprzęt do przygotowania tras narciarskich	0	214	1 710	1 710	1 710	1 710	1 710	1 710
4.1. Ilość kilometrów	0	250	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
4.2. Spalanie w l/100 km	15	15	15	15	15	15	15	15
4.3. Koszt zakupu 1l oleju napędowego	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70
5. Naprawy bieżące, prace remontowe	0	0	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
6. Ubezpieczenie budynku	0	375	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
7. Koszty utrzymania sprzętu do przygotowania tras narciarskich, w tym ubezpieczenie	0	0	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
RAZEM (PLN)	0	3 589	36 329	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Koszt zatrudnienia pracowników	31 992	31 992	31 992	31 992	31 992	31 992	31 992
1.1. Liczba etatów	1,33	1,33	1,33	1,33	1,33	1,33	1,33
1.2. Roczny średni koszt etatu	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
2. Koszty energii elektrycznej związane z funkcjonowaniem infokiosku	1 051	1 051	1 051	1 051	1 051	1 051	1 051
2.1. Roczne zużycie w kWh	1 752	1 752	1 752	1 752	1 752	1 752	1 752
2.2. Cena jednostkowa za kWh	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
3. Wywóz śmieci	985	985	985	985	985	985	985
3.1. Prognozowana objętość śmieci w litrach	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400	8 400
3.2. Koszt wywozu 1 litra śmieci	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12
4. Zużycie paliwa przez sprzęt do przygotowania tras narciarskich	1 710	1 710	1 710	1 710	1 710	1 710	1 710
4.1. Ilość kilometrów	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
4.2. Spalanie w l/100 km	15	15	15	15	15	15	15
4.3. Koszt zakupu 1l oleju napędowego	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70	5,70
5. Naprawy bieżące, prace remontowe	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
6. Ubezpieczenie budynku	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
7. Koszty utrzymania sprzętu do przygotowania tras narciarskich, w tym ubezpieczenie	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
RAZEM (PLN)	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838

Przedstawiono również tabelę ilustrującą w przybliżeniu amortyzację obiektu. Założono 20-letni okres eksploatacji dla parkingu wraz z budynkiem oraz 5 lat dla infokiosku oraz sprzętu do przygotowania tras narciarskich.

Tabela 14. Przybliżona amortyzacja projektu

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Wartość odpisów amortyzacyjnych razem (PLN)								
1.1 Inwestycje w obiekty budowlane	43 665	864 358	350 384	80 632	80 632	80 632	79 218	62 920
1.2 Odpis roczny obiekty budowlane			47 190	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920
1.3 Inwestycje w środki trwałe		70 110	18 450					
1.4 Odpis roczny środki trwałe		2 337	16 790	17 712	17 712	17 712	16 298	

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Wartość odpisów amortyzacyjnych razem (PLN)							
1.1 Inwestycje w obiekty budowlane	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920
1.2 Odpis roczny obiekty budowlane	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920
1.3 Inwestycje w środki trwałe							
1.4 Odpis roczny środki trwałe							

6.2. Przychody operacyjne

Infrastruktura wybudowana w ramach projektu częściowo zostanie udostępniona nieodpłatnie, natomiast budynek (poza pomieszczeniem, w którym mieścić się będzie punkt IT) zostanie wynajęty operatorowi wyłonionemu w drodze przetargu. Na tym etapie zakłada się, iż możliwe będzie uzyskanie oferty na poziomie 30.000 zł/rok netto. Wpływy z wynajmu założono od kwietnia roku 2014 (22.500 zł).

6.3. Rachunek zysków i strat

Rachunek zysków i strat projektu przygotowano według definicji określonych w ustawie o rachunkowości, ograniczając go do poziomu grup głównych. Dotację wykazano jako wpływ zgodnie z faktycznymi prognozami w 2014 r. w celu uzyskania czytelności kolejnych zestawień (przepływy pieniężne).

Tabela 15. Rachunek zysków i strat dla projektu

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A. Przychody netto ze sprzedaży	0	0	22 500	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
B. Koszty działalności operacyjnej	0	5 926	100 309	123 470	123 470	123 470	122 056	105 758
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)	0	-5 926	-77 809	-93 470	-93 470	-93 470	-92 056	-75 758
D. Pozostałe przychody operacyjne	0	0	1 005 402	0	0	0	0	0
E. Pozostałe koszty operacyjne	0	0	0	0	0	0	0	0
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D+E)	0	-5 926	927 594	-93 470	-93 470	-93 470	-92 056	-75 758
G. Przychody finansowe	0	0	0	0	0	0	0	0
H. Koszty finansowe	0	0	0	0	0	0	0	0
I. Zysk (strata) brutto (F+G+H)	0	-5 926	927 594	-93 470	-93 470	-93 470	-92 056	-75 758
J. Podatek dochodowy	0	0	0	0	0	0	0	0
K. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	0	0	0	0	0	0	0	0
L. Zysk (strata) netto (I-J-K)	0	-5 926	927 594	-93 470	-93 470	-93 470	-92 056	-75 758

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Przychody netto ze sprzedaży	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
B. Koszty działalności operacyjnej	105 758	105 758	105 758	105 758	105 758	105 758	105 758
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758
D. Pozostałe przychody operacyjne	0	0	0	0	0	0	0
E. Pozostałe koszty operacyjne	0	0	0	0	0	0	0
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D+E)	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758
G. Przychody finansowe	0	0	0	0	0	0	0
H. Koszty finansowe	0	0	0	0	0	0	0
I. Zysk (strata) brutto (F+G+H)	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758
J. Podatek dochodowy	0	0	0	0	0	0	0
K. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty)	0	0	0	0	0	0	0
L. Zysk (strata) netto (I-J-K)	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758

6.4. Przepływy pieniężne

Rachunek przepływów pieniężnych przygotowano według definicji określonych w ustawie o rachunkowości.

Przyjęto 30-dniowy cykl rotacji należności z tytułu czynszu oraz zobowiązań związanych z bieżącym funkcjonowaniem obiektu (z wyłączeniem remontów, które rozliczane będą przed końcem każdego roku).

Tabela 16. Rachunek przepływów pieniężnych projektu

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej								
1. Zysk (strata) netto	0	-3 290	-13 934	-12 296	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838
2. Amortyzacja	0	-5 926	927 594	-93 470	-93 470	-93 470	-92 056	-75 758
3. Zmiana stanu zapasów	0	2 337	63 980	80 632	80 632	80 632	79 218	62 920
4. Zmiana stanu należności	0	0	-2 500	0	0	0	0	0
5. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych bez pożyczek i kredytów	0	299	2 395	542	0	0	0	0
6. Inne korekty	0	0	-1 005 402	0	0	0	0	0
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej								
1. Sprzedaż składników majątku trwałego	-55 350	-940 618	-368 834	0	0	0	0	0
2. Nabycie składników majątku trwałego	-43 665	-934 468	-368 834	0	0	0	0	0
3. Inne korekty	-11 685	-6 150	0	0	0	0	0	0
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej								
1. Zaciągnięcie kredytów i pożyczek	55 350	943 908	382 768	12 296	12 838	12 838	12 838	12 838
2. Spłata kredytów i pożyczek	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Dotacje	0	0	1 005 402	0	0	0	0	0
4. Wpłaty na rzecz właścicieli	0	0	-1 005 402	0	0	0	0	0
5. Wpłaty dokonane przez właścicieli	55 350	940 618	368 834	0	0	0	0	0
6. Pozostałe	0	3 290	13 934	12 296	12 838	12 838	12 838	12 838
D. Przepływy pieniężne netto razem (A+B+C)	0	0	0	0	0	0	0	0
E. Środki pieniężne na początek okresu	0	0	0	0	0	0	0	0

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej							
1. Zysk (strata) netto	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838
2. Amortyzacja	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758	-75 758
3. Zmiana stanu zapasów	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920	62 920
4. Zmiana stanu należności	0	0	0	0	0	0	0
5. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych bez pożyczek i kredytów	0	0	0	0	0	0	0
6. Inne korekty	0	0	0	0	0	0	0
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej							
1. Sprzedaż składników majątku trwałego	0	0	0	0	0	0	0
2. Nabycie składników majątku trwałego	0	0	0	0	0	0	0
3. Inne korekty	0	0	0	0	0	0	0
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej							
1. Zaciągnięcie kredytów i pożyczek	12 838	12 838	12 838	12 838	12 838	12 838	12 838
2. Spłata kredytów i pożyczek	0	0	0	0	0	0	0
3. Dotacje	0	0	0	0	0	0	0
4. Wpłaty na rzecz właścicieli	0	0	0	0	0	0	0
5. Wpłaty dokonane przez właścicieli	0	0	0	0	0	0	0
6. Pozostałe	12 838	12 838	12 838	12 838	12 838	12 838	12 838
D. Przepływy pieniężne netto razem (A+B+C)	0	0	0	0	0	0	0
E. Środki pieniężne na początek okresu	0	0	0	0	0	0	0

Należy zauważyć, że projekt generuje ujemne przepływy pieniężne. Trwałość finansowa będzie jednak zapewniona. Powiat Hajnowski zobowiązuje się co roku dofinansowywać funkcjonowanie parkingu Zwierzyniec. Nakłady z tym związane odpowiadają wartościom przedstawionym w wierszu C.6.

6.5. Luka finansowa i źródła finansowania

Zgodnie z zapisami pkt. 7.6 dokumentu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pt. „Wytyczne w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód” z dnia 15 stycznia 2009 roku, kryterium decydującym o konieczności obliczenia luki finansowej dla danego przedsięwzięcia, poza generowaniem przez nie dochodu jest jego całkowity koszt – przekraczający 1 mln €.

Zważywszy fakt, że w ramach analizowanego projektu nie będą generowane dochody (przychody operacyjne nie pokrywają kosztów operacyjnych), a dodatkowo jego całkowity koszt nie przekroczy 1 mln €, przeprowadzanie analizy finansowej mającej na celu obliczenie tzw. luki finansowej i związanego z nią poziomu dofinansowania projektu nie jest wymagane.

W związku z powyższym źródła finansowania projektu przedstawiają się jak pokazano w pkt. 4.4.

Finansowanie części inwestycji nie pochodzącej z EFRR zostanie zapewnione ze środków własnych Powiatu Hajnowskiego.

6.6. Wskaźniki analizy finansowej

Do obliczenia wskaźników wykorzystano przepływy pieniężne za okres 2012-2026, w których po stronie wydatków uwzględniono początkowe nakłady inwestycyjne, koszty operacyjne oraz zmiany w kapitale obrotowym. Po stronie przychodów uwzględniono przychody operacyjne z wynajmu.

Przyjęto zerową wartość rezydualną z dwóch względów: infrastruktura wybudowana w ramach projektu nie zostanie sprzedana i będzie wykorzystywana do celów turystycznych w latach wybiegających poza okres referencyjny, a przychody z wynajmu nie pokrywają kosztów operacyjnych.

Przyjęta stopa dyskontowa: 5%.

Tabela 17. Zestawienie do obliczenia wskaźników efektywności finansowej

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Nakłady	-55 350	-940 618	-368 834	0	0	0	0	0
2. Koszty operacyjne	0	-3 589	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838
3. Przychody	0	0	22 500	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
4. Wartość rezydualna	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Zmiany w kapitale obrotowym	0	299	-105	542	0	0	0	0
Razem przepływy do IRR/C i NPV/C	-55 350	-943 908	-382 768	-12 296	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Nakłady	0	0	0	0	0	0	0
2. Koszty operacyjne	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838	-42 838
3. Przychody	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
4. Wartość rezydualna	0	0	0	0	0	0	0
5. Zmiany w kapitale obrotowym	0	0	0	0	0	0	0
Razem przepływy do IRR/C i NPV/C	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838	-12 838

Otrzymano następujące wyniki:

$$\text{FNPV/C} = - 1\,404\,231 \text{ PLN}$$

$$\text{FRR/C} = \text{nie istnieje}$$

Wartości wskaźników świadczą jednoznacznie o tym, że projekt z finansowego punktu widzenia jest nieopłacalny.

6.7. Zdolność Beneficjenta do sfinansowania wkładu własnego

W celu dostarczenia podstawowych informacji mówiących o kondycji finansowej Beneficjenta przedstawiono poniższe zestawienie.

Tabela 18. Prognozowana kwota długu i spłat na rok 2012 i następne

Lp.	Wyszczególnienie	Prognoza					
		2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	4	5	6	7	8	9
1.	Dochody ogółem: (1.1+1.2+1.3)	38 892 379,00	39 864 700,00	40 861 300,00	41 882 800,00	42 929 900,00	44 003 000,00
2.	Wydatki ogółem	41 149 524,00	35 811 414,00	37 000 000,00	39 160 000,00	40 129 000,00	42 700 000,00
3.	Wynik budżetu	-2 257 145,00	4 053 286,00	3 861 300,00	2 722 800,00	2 800 900,00	1 303 000,00
4.	Przychody budżetu	6 950 927,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.1	Kredyty i pożyczki	6 950 927,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.2	Obligacje	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.3.	Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.4	Wolne środki	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Rozchody budżetu	4 663 782,00	3 999 535,00	3 823 165,00	2 707 886,00	2 707 886,00	1 221 359,00
5.1	Spłaty kredytów i pożyczek	4 663 782,00	3 999 535,00	3 823 165,00	2 707 886,00	2 707 886,00	1 221 359,00
5.2	Wykup obligacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Łączna kwota długu	20 729 457,00	16 729 922,00	12 906 757,00	10 198 871,00	7 490 985,00	6 269 626,00
6.1	Długu zaciągniętego	13 808 530,00	16 729 922,00	12 906 757,00	10 198 871,00	7 490 985,00	6 269 626,00
6.2	Długu planowanego do zaciągnięcia	6 920 927,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Zadłużenie/dochody ogółem						
7.1	Łącznej kwoty długu	0,53	0,42	0,32	0,24	0,17	0,14
7.2	Łącznej kwoty spłat	0,15	0,13	0,12	0,08	0,08	0,04

Źródło: dane przekazane przez Powiat Hajnowski

Jak widać wskaźnik długu (iloraz sumy zadłużenia z tytułu kredytów, poręczeń i wyemitowanych papierów wartościowych i dochodów jst) prognozowany na rok 2012 wyniesie 53%. Jest to zatem wartość relatywnie wysoka, bowiem od górnego progu 60% dzieli ją zaledwie 7 pkt. W kolejnych latach sytuacja w tym zakresie będzie ulegała stopniowej poprawie, ponieważ wskaźnik w 2013 roku spadnie do poziomu 42%, natomiast w roku 2017 wyniesie tylko 14%.

Jeśli chodzi o wskaźnik obsługi zadłużenia, który jest ilorazem sumy kwoty rat kredytów i pożyczek przypadających do spłaty w danym roku, kwoty należnych w danym roku odsetek kredytów i pożyczek, kwoty potencjalnych spłat zobowiązań wynikających z udzielonych poręczeń, kwoty przypadających w danym roku wykupów papierów wartościowych wyemitowanych przez Powiat w relacji do łącznych dochodów budżetowych, osiągnął on w roku 2012 dopuszczalną granicę 15%. W następnych okresach będzie on jednak malał. W roku 2013, a więc gdy rozpocznie się realizacja robót zbliży się do 13%, natomiast w roku 2015 roku będzie już posiadał bardzo bezpieczny poziom.

Pomimo, iż oba wskaźniki w roku 2012 nie charakteryzują się zadawalającymi wartościami, to w przyszłym roku powinno się to zdecydowanie zmienić. Tym samym zagrożenie niezapewnienia wkładu własnego

przez Beneficjenta jest niewielkie. Do tego należy zauważyć, iż wartość projektu jest stosunkowo niska, bowiem zamyka się kwotą 1,365 mln zł.

7. ANALIZA EKONOMICZNA

7.1. Metodologia analizy ekonomicznej

Do oszacowania efektywności projektu ze społecznego punktu widzenia posłużono się analizą kosztów i korzyści. Analiza przeprowadzona została zgodnie z zasadami zawartymi w „Przewodniku do analizy kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych” Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej Komisji Europejskiej z 2008 r.

Podobnie jak w analizie finansowej przyjęto 15-letni okres funkcjonowania projektu. Społeczna stopa dyskontowa zgodnie z wytycznymi krajowymi wynosi 5,5%.

7.2. Nakłady na realizację projektu

Na potrzeby analizy ekonomicznej nakłady na realizację projektu przyjmowano po potrąceniu podatku VAT i przeliczeniu cen kosztorysowych przy pomocy Współczynników Przeliczeniowych jak niżej (zgodnie z zasadami określonymi w „Przewodniku do analizy kosztów i korzyści projektów inwestycyjnych”):

- koszty przygotowawcze, koszty zarządzania: WP = 1, rynek konkurencyjny, całą wartość usług tworzy praca osób wysoko wykwalifikowanych,
- nie korygowano ceny sprzętu do przygotowania tras narciarskich, infokiosku, przygotowania podstrony internetowej,
- roboty budowlane – przyjęto, że:
 - w 20% składają się na nie płace osób niewykwalifikowanych, dla których $WP=0,6$, zgodnie ze wzorem $SW = FW * (1 - r) * (1 - t)$ przy składkach na ubezpieczenia $t = 33\%$ i bezrobociu $r = 14,1\%$,
 - w 5% praca osób wykwalifikowanych – $WP = 1$,
 - w 60% materiały – $WP = 1,0$,
 - w 15% zysk wykonawcy – $WP = 0$,co daje ogólny współczynnik $WP = 0,2 * 0,6 + 0,05 * 1,0 + 0,6 * 1,0 + 0,15 * 0 = 0,77$.

7.3. Koszty ekonomiczne

Koszty funkcjonowania parkingu Zwierzyniec w analizie uwzględniono z pominięciem podatku VAT.

W przypadku kosztów wynagrodzeń za koszt społeczny przyjęto wynagrodzenie ukryte obliczone wg wzoru:

$$SW = FW \times (1-u) \times (1-t)$$

gdzie:

SW - oznacza wynagrodzenie ukryte (przyjęte do obliczeń)

FW - oznacza wynagrodzenie finansowe (rynkowe)

u - oznacza regionalny wskaźnik stopy bezrobocia

t - oznacza stawkę wpłat z tytułu ubezpieczenia społecznego i odpowiednich podatków

Przyjęto: „t” równe 33 % oraz „u” na poziomie 14,1 % (średnia poziomu bezrobocia rejestrowanego w województwie podlaskim w roku 2011), co daje w przybliżeniu wartość 0,6.

7.4. Korzyści ekonomiczne

Za korzyść ekonomiczną wynikającą z realizacji analizowanego projektu można uznać:

- wzrost dochodów okolicznych obiektów hotelowych oraz gastronomicznych;
- wynagrodzenia pracowników zatrudnionych przez najemcę punktu gastronomicznego i wypożyczalni sprzętu sportowego.

Jeśli chodzi o pierwszą kwestię zakłada się, iż dzięki realizacji projektu, a w szczególności przygotowaniu sieci tras do narciarstwa biegowego Puszczą Białowieską dodatkowo odwiedzi w roku 2013 1000 osób, w roku 2014 3500 turystów, natomiast od 2015 roku po 5000 osób. Przewiduje się, iż 70% odwiedzających analizowany obszar spędzi tu dwa dni (1 nocleg), natomiast reszta tylko jeden.

Przyjmując, iż pokój dwuosobowy będzie kosztował średnio 150 zł netto za dobę, na marżę (wartość pozostająca w lokalnej gospodarce) powinno przypaść 25%, tj. 37,50 zł. Resztę będą stanowiły koszty wynagrodzeń pracowników, dostaw energii i innych opłat (w tym np. prania pościeli i ręczników) oraz zakupu towarów, produktów i półproduktów (np. artykuły spożywcze przeznaczone na śniadania, środki czystości).

Na podstawie powyższych założeń przyjmuje się, że korzyści społeczne związane z noclegami wyniosą od 2015 r. 65.625 zł/rok (5000 x 0,7 x 0,5 x 37,50 zł).

Należy wziąć pod uwagę, iż turyści będą korzystali również z różnych punktów gastronomicznych zlokalizowanych na terenie powiatu. Zakłada się, iż w przypadku turystów jednodniowych oraz dwudniowych odnotowane zostanie spożycie odpowiednio jednego oraz dwóch ciepłych posiłków. Jednostkowy koszt można szacować średnio na 22 zł netto, z czego marżę właściciela można założyć na poziomie 25% (5,50 zł).

Korzyści społeczne związane ze sprzedażą usług gastronomicznych wyniosą od 2015 r. 46.750 zł/rok ($5000 \times 0,7 \times 2 \times 5,50 \text{ zł} + 5000 \times 0,3 \times 1 \times 5,50 \text{ zł}$).

Przyjmuje się, iż do sprawnego funkcjonowania punktu gastronomicznego oraz wypożyczalni sprzętu sportowego potrzeba przynajmniej 5 pracowników. Średnie zarobki w powiecie hajnowskim w roku 2010 (najnowsze ogólnodostępne dane w tym zakresie) wyniosły 2864 zł brutto, natomiast bezrobocie rejestrowane w województwie w roku 2011 14,1%. Tym samym uzyskano następującą wartość miesięcznego wynagrodzenia ukrytego w rozpatrywanym sektorze: $SW = 2864 * (1 - 0,141) * (1 - 0,330) = 1.648 \text{ PLN}$. *Daje to roczne korzyści społeczne w kwocie 98.880 zł ($5 \times 12 \times 1.648 \text{ zł}$).*

7.5. Obliczenie wartości wskaźników

Wartości kosztów i korzyści z poprzednich punktów zestawiono w tabeli.

Tabela 19. Zestawienie kosztów i korzyści ekonomicznych

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A. Dane wejściowe								
1. Koszty inwestycyjne - ceny rynkowe z VAT	55 350	940 618	368 834					
2. Wzrost kosztów operacyjnych - ceny rynkowe z VAT	0	3 589	36 329	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838
3. Wzrost przychodów operacyjnych - ceny rynkowe (bez VAT)	0	0	22 500	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
B. Koszty ekonomiczne	45 000	609 857	260 583	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013
1. Koszty inwestycyjne skorygowane	45 000	607 578	236 584	0	0	0	0	0
2. Wzrost kosztów operacyjnych - skorygowany	0	2 279	23 999	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013
C. Korzyści ekonomiczne	0	22 475	175 323	241 255	241 255	241 255	241 255	241 255
1. Wzrost przychodów operacyjnych - skorygowany	0	0	22 500	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
2. Wzrost dochodów obiektów noclegowych i gastronomicznych	0	22 475	78 663	112 375	112 375	112 375	112 375	112 375
3. Wzrost korzyści z tytułu dodatkowego zatrudnienia	0	0	74 160	98 880	98 880	98 880	98 880	98 880
RAZEM PRZEPŁYWY EKONOMICZNE (C.-B.)	-45 000	-587 382	-85 261	213 242	213 242	213 242	213 242	213 242
Współczynnik dyskonta	1.000000	1.055000	1.1130250	1.1742414	1.2388247	1.3069600	1.3788428	1.4546792
Koszty ekonomiczne zdyskontowane	45 000	578 063	234 122	23 856	22 613	21 434	20 316	19 257
Koszty ekonomiczne zdyskontowane narastająco	45 000	623 063	857 185	881 041	903 654	925 088	945 404	964 661
Korzyści ekonomiczne zdyskontowane	0	21 303	157 519	205 456	194 745	184 592	174 969	165 848
Korzyści ekonomiczne zdyskontowane narastająco	0	21 303	178 822	384 278	579 023	763 616	938 585	1 104 433
Razem przepływy ekonomiczne zdyskontowane	-45 000	-556 760	-76 603	181 600	172 132	163 159	154 653	146 590
Razem przepływy ekonomiczne zdyskontowane narastająco	-45 000	-601 760	-678 363	-496 763	-324 630	-161 472	-6 819	139 771

Tabela 19. – c.d.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A. Dane wejściowe							
1. Koszty inwestycyjne - ceny rynkowe z VAT							
2. Wzrost kosztów operacyjnych - ceny rynkowe z VAT	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838	42 838
3. Wzrost przychodów operacyjnych - ceny rynkowe (bez VAT)	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
B. Koszty ekonomiczne	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013
1. Koszty inwestycyjne skorygowane	0	0	0	0	0	0	0
2. Wzrost kosztów operacyjnych - skorygowany	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013	28 013
C. Korzyści ekonomiczne	241 255	241 255	241 255	241 255	241 255	241 255	241 255
1. Wzrost przychodów operacyjnych - skorygowany	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
2. Wzrost dochodów obiektów noclegowych i gastronomicznych	112 375	112 375	112 375	112 375	112 375	112 375	112 375
3. Wzrost korzyści z tytułu dodatkowego zatrudnienia	98 880	98 880	98 880	98 880	98 880	98 880	98 880
RAZEM PRZEPŁYWY EKONOMICZNE (C.-B.)	213 242	213 242	213 242	213 242	213 242	213 242	213 242
Współczynnik dyskonta	1.5346865	1.6190943	1.7081445	1.8020924	1.9012075	2.0057739	2.1160915
Koszty ekonomiczne zdyskontowane	18 253	17 302	16 400	15 545	14 734	13 966	13 238
Koszty ekonomiczne zdyskontowane narastająco	982 914	1 000 216	1 016 616	1 032 161	1 046 895	1 060 861	1 074 099
Korzyści ekonomiczne zdyskontowane	157 201	149 006	141 238	133 875	126 896	120 280	114 010
Korzyści ekonomiczne zdyskontowane narastająco	1 261 634	1 410 640	1 551 878	1 685 753	1 812 649	1 932 929	2 046 939
Razem przepływy ekonomiczne zdyskontowane	138 948	131 704	124 838	118 330	112 161	106 314	100 772
Razem przepływy ekonomiczne zdyskontowane narastająco	278 720	410 424	535 262	653 593	765 754	872 068	972 840

Na podstawie powyższych danych obliczono wartości wskaźników efektywności ekonomicznej:

$$\text{ENPV} = 972.840 \text{ PLN}$$

$$\text{B/C} = 1,91$$

$$\text{EIRR} = 22,30 \%$$

8. ANALIZY SPECYFICZNE DLA DANEGO RODZAJU PROJEKTU

Zgodnie z danymi GUS w roku 2010 z usług noclegowych oferowanych przez turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania z terenu powiatu hajnowskiego skorzystało łącznie 40.045 osób. Odnosząc tę wielkość do roku 2000, 2005 oraz 2009 zauważyć można, iż w porównaniu z pierwszym i ostatnim z wymienionych doszło do wzrostu odpowiednio o 66% oraz 31%, natomiast w stosunku do drugiego w kolejności nastąpił spadek o blisko 5,5%.

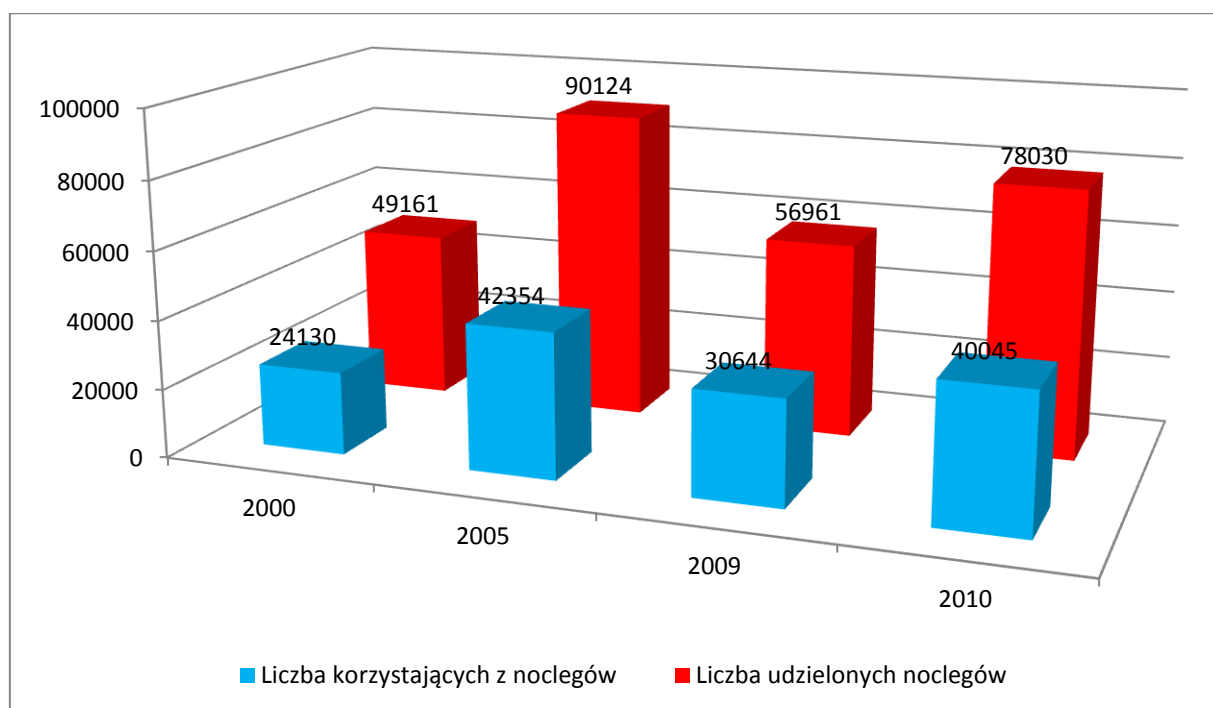
Jeśli chodzi o liczbę turystów zagranicznych nocujących na obszarze powiatu w roku 2010 było to 3.749 osób, co stanowiło blisko 9,3% ogółu. Warto również podkreślić, iż dla tej kategorii danych w zestawieniu z wcześniej rozpatrywanymi latami, tj. 2000, 2005 i 2009 kierunek zmian był identyczny jak dla łącznej liczby gości obiektów noclegowych, z tym że jego siła była zdecydowanie inna.

Spośród obcokrajowców przebywających w powiecie najliczniej reprezentowanymi narodowościami byli Holendrzy (580 osób), Niemcy (558 osób), Francuzi (274 osoby), Białorusini (264 osoby) oraz Hiszpanie (233 osoby).

W roku 2010 na obszarze powiatu udzielono 78.030 noclegów, co po uwzględnieniu ilości korzystających na poziomie 40.045 daje blisko 2 dni w przeliczeniu na jedną osobę. Jest to wartość, która w zasadzie nie odbiega od poziomu obliczonego dla roku 2009, 2005 i 2000.

Jeśli chodzi o turystów zagranicznych odwiedzających powiat w roku 2010, ich pobyt trwał również ok. 2 dni.

Rycina 10. Liczba korzystających z noclegów oraz ilość udzielonych noclegów w powiecie hajnowskim w 2000, 2005, 2009 i 2010 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Regionalnych GUS

Ponieważ projekt będzie realizowany na terenie Puszczy Białowieskiej warto jest przeanalizować tendencje występujące w zakresie ruchu turystycznego w obiektach BPN. Rozpatrując ilość sprzedanych biletów wstępu na przestrzeni lat 2000-2011 widać ogólny wzrost liczby osób odwiedzających region, z tym że w niektórych okresach dochodziło do odchyień od tego generalnego trendu. Najbardziej miarodajnym wskaźnikiem jeśli chodzi o poziomy ruch turystyczny wydaje się być frekwencja w Rezerwacie Pokazowym Żubrow. Jest to miejsce, które przyciąga praktycznie wszystkich, którzy docierają w te zakątki województwa. Zestawiając dane z roku 2000 oraz 2011 widać, iż nastąpił wzrost o ponad 41%. W okresie 2000-2011 największą liczbę osób odnotowano w roku 2009, tj. 156.482, natomiast najmniejszą w roku 2001 – 88.947 sprzedanych biletów wstępu. W przypadku turystów zagranicznych ich ilość w badanym okresie również się wahała. Największą ich liczbę odnotowano w roku 2005 (12.696 osób), natomiast najmniejszą w roku 2009 (8.873 osoby), co dało różnicę na poziomie ponad 30%.

W przypadku dwóch innych obiektów BPN, tj. Muzeum Przyrodniczo-Leśnego oraz Obszaru Ochronnego Sierganowo w roku 2011 liczba zwiedzających wyniosła 105.562. Na tle roku 2001 wzrosła ona o ponad 84%, natomiast w porównaniu z rokiem 2005 o 11,1%. Trzeba mieć świadomość, iż walory poznawcze tych informacji, jeśli chodzi o ruch turystyczny są ograniczone, bowiem turyści ci w dużej mierze są uwzględnieni we frekwencji obejmującej Rezerwat Pokazowy Żubrow. Zgodnie z doświadczeniem BPN, mniej więcej 80% osób, które odwiedzają Obszar Ochronny Sierganowo i Muzeum Przyrodniczo-Leśne decyduje się na wyprawę do Rezerwatu Pokazowego Żubrow.

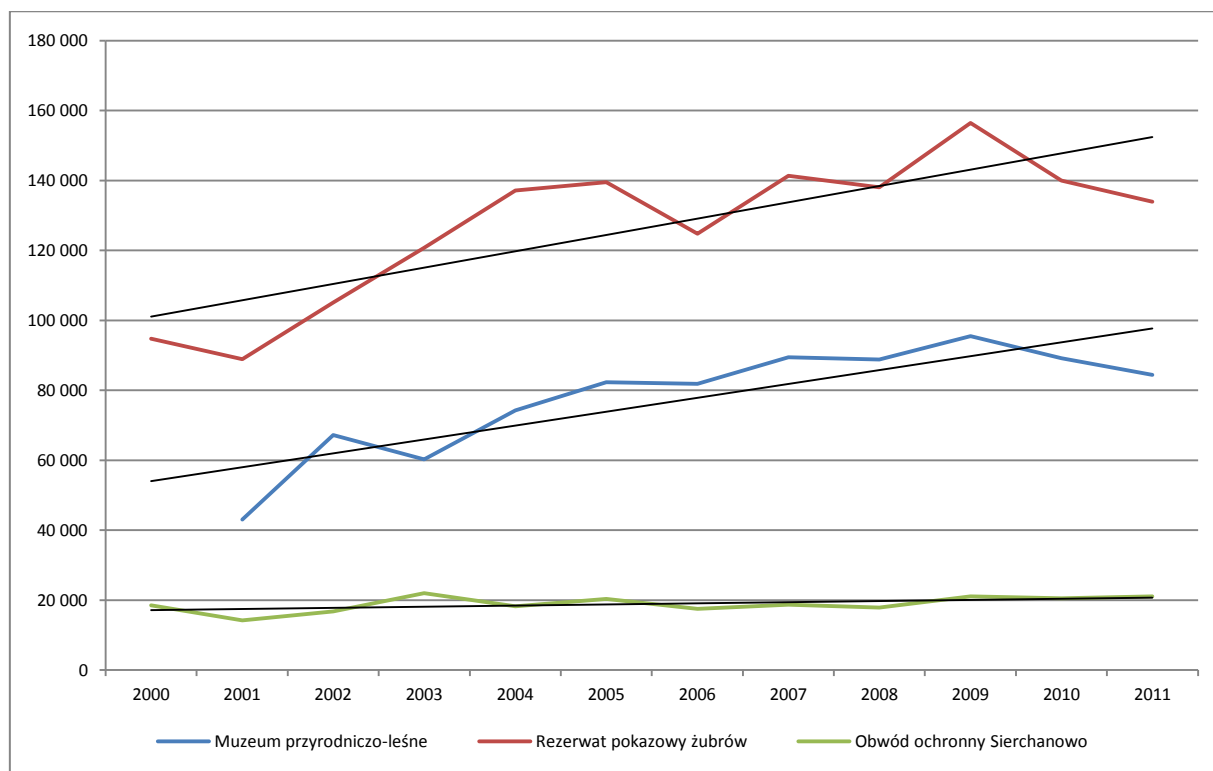
Statystyki BPN potwierdzają, iż najwyższy ruch turystyczny na obszarze Puszczy Białowieskiej przypada w okresie maj-sierpień. W roku 2010 pomiędzy kwietniem a majem nastąpił wzrost z 6.875 do 23.884 turystów, natomiast we wrześniu w stosunku do sierpnia doszło do spadku z 24.878 do 11.763. Najmniejszą ilość odwiedzających odnotowano w marcu - 1851 osób oraz w grudniu - 1650.

Tabela 20. Ilość sprzedanych biletów wstępu do obiektów BPN w latach 2000-2011

Lata	Muzeum Przyrodniczo-Leśne		Rezerwat Pokazowy Żubrów		Obwód Ochronny Sierganowo	
	Turyści ogółem	Turyści zagraniczni	Turyści ogółem	Turyści zagraniczni	Turyści ogółem	Turyści zagraniczni
2000	0	-	94 766	-	18 500	-
2001	43 085	-	88 947	-	14 250	-
2002	67 220	-	105 084	-	16 800	-
2003	60 220	3822	120 734	11 809	22 008	-
2004	74 249	4404	137 134	11 568	18 287	-
2005	82 303	4889	139 549	12 696	20 402	-
2006	81 846	4396	124 805	11 168	17 484	-
2007	89 476	4405	141 308	10 796	18 745	1870
2008	88 847	3500	138 040	10 332	17 895	2509
2009	95 482	3843	156 482	8873	21 104	2379
2010	89 214	3506	140 015	9125	20 503	1566
2011	84 427	3740	133 899	10 375	21 135	3448

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Białowieskiego Parku Narodowego

Rycina 11. Tendencje odnośnie ilości sprzedanych biletów do obiektów BPN w latach 2000-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Białowieskiego Parku Narodowego

9. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

W myśl ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 213 Poz. 1397) planowana inwestycja nie jest przedsięwzięciem mogącym znacząco oddziaływać na środowisko. Projekt nie będzie negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, co zostało potwierdzone stanowiskiem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku (Załącznik I B).

Negatywny wpływ projektowanej inwestycji na środowisko będzie związany jedynie z etapem jej realizacji, czyli prowadzeniem prac budowlanych. Eksploatacja powstałej bazy turystycznej będzie praktycznie neutralna dla przyrody, bowiem jej zapotrzebowanie na energię będzie praktycznie w całości pokrywane z odnawialnych źródeł. Zakłada się, iż tylko w nielicznych sytuacjach wystąpi konieczność posiłkowania się energią wyprodukowaną w tradycyjny sposób. Dzięki temu nie będą dodatkowo wytwarzane oraz emitowane do atmosfery gazy cieplarniane.

Realizacja projektu nie wymaga wywłaszczeń ludności oraz trwałego zajęcia terenu. Okresowo zwiększy się natężenie hałasu spowodowane wykorzystaniem ciężkiego sprzętu budowlanego. Chociaż poziom hałasu może być znaczący, problem ten wystąpi w niewielkim zasięgu (100-200 m od miejsca prowadzenia robót). Wdrożenie inwestycji nie będzie wymagało wycinki czy przesadzania drzew lub krzewów. W trakcie prowadzenia robót może wystąpić zniszczenie części roślinności trawiastej z powodu składowania materiałów budowlanych oraz powstających odpadów. Będzie to oddziaływanie czasowe, ograniczone do okresu prowadzenia robót, całkowicie odwracalne z uwagi na możliwość szybkiego odtworzenia.

Przedsięwzięcie położone jest w obszarze sieci Natura 2000 - Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków i Obszarach Specjalnej Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Puszcza Białowieska” PLC 200004. Roboty będą prowadzone w miesiącach wrzesień-luty, w związku z czym nie będzie to kolidowało z okresem lęgowym ptaków.

STRONA CELOWO POZOSTAWIONA PUSTA

Nazwa instytucji
Adres

Miejscowość: Hajnówka, data:

Oświadczenie Beneficjenta

Niniejszym oświadczam, że projekt „Parking Zwierzyniec jako atrakcyjne miejsce dla turystów w Puszczy Białowieskiej”

1. ~~jest~~ / nie jest* projektem generującym dochód w myśl art. 55 rozporządzenia WE 1083/2006 z uwzględnieniem zmian wprowadzonych rozporządzeniem WE 1341/2008
2. ~~podlega~~ / nie podlega* zasadom pomocy publicznej

.....
(podpis i pieczęć)

* Niewłaściwe skreślić
* Niewłaściwe skreślić